

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Godina XV Broj 141 Siječanj 2017. ISSN 1800-5179

*Ledeni val
okovao Boku*

Sadržaj:

3	Radost Božića
9	Nova godina uz muzičke zvijezde na trgovima
14	Magičan prosinac u Zagrebu
20	Zagrebački Advent - mjesto zabave radosti i sreće!
24	„Muzika je otkriće veće od sve mudrosti i filozofije“
27	Bečki novogodišnji koncert
31	U fokusu mladi u hrvatskim manjinskim zajednicama
34	Antun Sbutega, novi admiral Bokeljske mornarice
40	25 godina uspješnog i plodonosnog trajanja
44	Časopis Hrvatski glasnik – da ili ne?
50	Mandolinski orkestar – ambasador HGD CG
53	Aktualnosti
60	Kronika Društva
64	Novosti iz HNV-a
66	Katolički svećenik – menadžer ili lider?
69	Antiki fagot: Okamenjeni ljljan
72	Po bokeški
74	Vijek vaterpola u Kotoru
81	Crkva Svi sveti
86	Prčanjski jedrenjaci u zbirci slika župne crkve Rođenja Blažene Djevice Marije u Prčanju: Bark Boritelj
88	Povijest brodskih kružnih putovanja u Boki kotorskoj: CONTE GRANDE
91	Kako je Ilija Perušina spašavao Amerikance na Atlantiku
94	Serijal kotorsko srednjovjekovlje
98	In memoriam: Božo Usanović
99	In memoriam: Lidija Laforest
101	In memoriam: Antun Tonko Tomić

Poštovani čitatelji!

Nadam se da vas je prvi ovogodišnji broj Glasnika zatekao u dobrom zdravlju i raspoloženju!

Moram priznati da je ledeni val koji nas je zahvatio prilično utjecao na moje raspoloženje, ali srećom je za nama! Oduvijek u „zimsko vrijeme“ računam samo vesele božićne i novogodišnje praznike i siječanj. Onda s najvećom radošću iščekujem Tripundanske svečanosti, nezaobilazni Tripundanski bal koji HGD svake godine organizira početkom veljače, karnevalske fešte... Svi ti divni događaji zagriju ono malo zimskih dana koji su još preostali i polako dozovu proljeće!

U ovom broju zabilježili smo praznična zbivanja u Boki, ali i u Zagrebu, gradu koji već drugu godinu zaredom osvaja prestižnu nagradu za najbolju božićnu destinaciju u Europi! Pisali smo o aktualnim događajima, prošlim vremenima... donijeli redovite, uvijek zanimljive serijale.

Razgovarali smo s Antunom Sbutegom, novim admiralom Bokeljske mornarice, uglednim diplomatom, sveučilišnim profesorom, publicistom, čovjekom s iznimno bogatim životnim iskustvom, ali i s profesorom Ivom Brajakom, voditeljem mandolinskog orkestra „Tripo Tomas“ koji s posebnom pažnjom i strpljenjem radi s najmlađima u Društvu. Mandolinski orkestar postao je brend HGD-a u zemlji, ali i njegov prvi ambasador u inozemstvu.

Mnogo je toga čime se, kao Društvo, možemo pohvaliti. Časopis Hrvatski glasnik naš je najznačajniji projekt. Ipak, nakon 14 godina njegova tiskanja i ovog 141. broja, Uredništvo je u dilemi treba li nastaviti s ovim projektom i imamo li uopće mogućnosti za to s obzirom na sve manja financijska sredstva koja se odvajaju za jedino pisano glasilo Hrvata u Crnoj Gori.

Nadam se i iskreno vjerujem da će institucije u Crnoj Gori i Hrvatskoj prepoznati neprocjenjiv značaj ovoga projekta i pružiti nam kontinuiranu financijsku podršku.

Zahvaljujem svima koji nam financijski pomažu, hrabre nas i podržavaju. Posebno želim zahvaliti i izraziti veliko poštovanje mojim suradnicima u Uredništvu i svim autorima tekstova, koji svakoga mjeseca svojim tekstovima čine naš časopis ovako bogatim, sadržajnim, jedinstvenim!

Vaša urednica

Tijana Petrović

“Hrvatski glasnik”, Kotor, je upisan u evidenciju javnih glasila kod Republičkog sekretarijata za informisanje RCG pod rednim brojem 04/01-1828 od 31.12.2002. godine. Časopisu je dodijeljen međunarodni standardni broj za serijske publikacije ISSN 1800-5179, koji je otisnut u gornjem desnom uglu korica. Časopis izlazi mjesečno.

Adresa: **Zimski bazen “Nikša Bućin”, Škaljari, 85330 Kotor**
Telefon: +382 (0)32 304 232 · Faks: +382 (0)32 304 233
E-mail: hgd-kotor@t-com.me · WEB: www.hrvaticg.com
Žiro-računi: **520-361700-17** · **510-4741-76**
Osnivač i nakladnik: **Hrvatsko građansko društvo Crne Gore – Kotor**

Naslovnica: **Foto Parteli**

Urednica: **Tijana Petrović**
Uređivački odbor: **Marija Mihaliček, Tripo Schubert, Vivijan Vuksanović, Danijela Vulović, Joško Katelan** · Lektorica: **Sandra Čudina** · Fotografije: **Foto Parteli, Radoje Milić, Željko Tutnjević, Danijela Vulović, Radio Dux, arhiva HGD CG, Boka News**
Grafička priprema i tisak: **Biro Konto, Igalo**
Naklada: 500 primjeraka

Radost Božića

Priredila:
Tijana Petrović

Najradosniji kršćanski blagdan, Božić, u Boki je obilježen svačanim ponoćnim misama i nizom prigodnih koncerata.

Božić se slavi u znak sjećanja na dan rođenja Isusa Krista, sina Božjeg. Kako je to blagdan rađanja novog života, on je kod nas prožet najljepšim vjerskim običajima i obredima. Generalni vikar Kotorske biskupije, don Anton Belan, objasnio je da badnjaci, česnica, žito, ukrašavanje bora, muzika tamburica i slični običaji zapravo ne predstavljaju Božić, ali čine da pripremimo, proslavimo i osjetimo ovaj blagdan na pravi način. „Međutim, bit Božića je zapravo čovjekoljublje. Spoznaja da je Bog toliko ljubio čovjeka da je poprimio njegov oblik, da se sam utjelovio i uzeo ljudsku

prirodu da bi je uzdigao na prvotni poziv, a to je onaj da vječno živi. Stoga se, posebno u ovim danima, moramo učiti ljubavi prema čovjeku. Ne možemo govoriti da ljubimo Boga kojeg ne vidimo, a ne ljubimo brata-čovjeka koga svakodnevno srećemo ili s njim komuniciramo. Zato proslavljati ovaj blagdan, a ne osjećati potrebu da tu radost podijelimo s bližnjima, to je egoizam i više nam ide na štetu, nego na korist”, istaknuo je don Anton Belan.

Zvona kotorske katedrale svetog Tripuna i drugih crkava Kotorske biskupije označila su okupljanje vjernika, a posebno svečano bilo je u kotorskoj katedrali svetog Tripuna, gdje je tradicionalno misu predvodio kotorski biskup mons. Ilija Janjić.

„Neka nas novorođeni Isus vodi pravim putem, ne samo kroz iduću 2017. godinu, nego

čitavog života. Stoga je potrebno okrenuti se Betlehemu, ka novorođenome, Bogu-čovjeku, koji nas jedini može osloboditi zlobe ovog svijeta. Neka zavedeni osjete da Isus nije došao upropastiti nas, nego spasiti nas“, poručio je kotorski biskup mons. Ilija Janjić u božićnoj poslanici.

Kotorski biskup pozvao je na mir, praštanje, ljubav i slogu među ljudima.

Izviđači Crne Gore danas su donijeli betlehemske svjetlo mira u katedralu sv. Tripuna.

Izviđači Hrvatske predali su betlehemske svjetlo mira polietarcima i pčelicama Odreda izviđača „Nikola Đurković“ iz Tivta, koji su u ime Saveza

izviđača Crne Gore unijeli vatru u katedralu.

Betlehemsko svjetlo mira je simbol Božića, u Bibliji simbolizira dolazak Isusa, a njegovim rođenjem obećan je mir svim ljudima dobre volje. Paljenje i dijeljenje betlehenskog svjetla podsjeća da svi ljudi žele mir i dobro jedni drugima te da je zadatak svih da šire mir među ljudima.

Ova ideja započela je 1984. godine kada su izviđači Austrije pokrenuli akciju. Zapravo, odlazili su u Isusovu špilju gdje su palili svijeću, prenosili

je prvo u Europu, a onda kasnije i diljem svijeta. Ove godine vatra je preuzeta u Beču iz sirijske pravoslavne crkve. Izviđači Crne Gore uključili su se prvi put u ovu akciju.

Božićni koncert u katedrali svetog Tripuna

Božićni koncert, u organizaciji Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore, održan je 16. prosinca u katedrali sv. Tripuna u Kotoru.

Na već tradicionalnom koncertu nastupili su: mandolin-ski orkestar „Tripo Tomas“, dječji zbor „Muzičke škole „Vida Matjan“, kao i dječji zbor OŠ „Savo Ilić“. Dječji glasovi i muzika ispunili su katedralu i obojili je ljubavlju te radošću.

Djeca iz Kotora čestitala Božić Dubrovniku

U dvorani kina 'Sloboda' u Dobrovniku nastupili su 20. prosinca mandolinski orkestar „Tripo Tomas“, dječji zbor Muzičke škole „Vida Matjan“, kao i dječji zbor OŠ „Savo Ilić“ i na najljepši mogući način čestitali Božić Dubrovniku. Uz pre-

krasnu sliku mladih sudionika na bini, posjetitelji su imali prigodu uživati u glazbenoj čaroliji koncerta uz duh božićnih kompozicija.

Uvod u božićni ugođaj pružio je školski zbor Osnovne škole „Narodni heroj Savo Ilić“ iz Dobrote, koji vodi profesorica Vesna Ivanović, a čine ga 40-ak učenika. Oni su priredili glazbene izvedbe „Happy New Year“, „Božićna pjesma“ i

„Svi smo mi isti“. Solo dionice kompozicija izvodili su učenici Nikola Vukšić, Marija Martinić, Vjera Radulović, Petra Petrović, Maja Čatović, Jovana Dojčinović i poznata kotorska pjevačica Jelena Kažanegra Franović, a korepetitor programa je bila profesorica Dušica Četković.

Ugodnu večer, u vrijeme adventa, nastavili su zbor Niže muzičke škole „Vida Matjan“ iz Kotora pod ravnateljskom palicom Ksenije Đuričković i mandolinski orkestar Hrvatskoga građanskog društva „Tripo Tomas“ koji vodi profesor Ivo Brajak. Izvedbama duhovnih pjesama „Kao Marija“, „Blize, o Bože moj“, zatim kompozicijama „White Christmas“, „Molitva“, „Bijeli Božić“, „Merry Christmas“ i „Tiha noć“ dočarali su blagdanska tradicionalna slavlja Boke kotorske.

Smisao i duh Božića pronosila se dvoranom i izvedbama „Radujte se narodi“, „Veselje ti navješćujem“, „Narodi nam se“ i neslužbenom božićnom himnom „U se vrijeme godišta“ mladih glazbenika na mando-

linama mandolinskog orkestra HGD „Tripo Tomas“.

Božićne note adventskog blagdanskog ugođaja u dvorani dubrovačkog kina 'Sloboda' donijele su prekrasno blagdansko raspoloženje, a kvaliteta izvedbi i ozbiljnost mladih glazbenika i pjevača ostavili su dojam profesionalizma.

Organizatori koncerta su Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, Hrvatska matica iseljenika – podružnica Dubrovnik, Dubrovačke knjižnice i Kinematografi Dubrovnik.

Božićni koncert HKD Tomislav

U organizaciji Hrvatskoga kulturnog društva „Tomislav“ iz Kotora održan je 28. prosinca božićni koncert u crkvi svetog Mateja u Dobroti.

Prisutne je pozdravio župnik don Ante Dragobratović izrazivši zadovoljstvo što će prije svega djeca svojom pjesmom na prigodan način dočarati radost Božića.

Na koncertu su sudjelovali: dječji zbor „Leptirići“, mješovi-

ta klapa HKD „Tomislav“, sopranistica Bojana Pejanović, mezzosopranistica i voditeljica zbora i klapa Nada Griner Baldić, flautistica Jovana Mršulja, učenica ŠOSMO Vida Matjan Teodora Biskupović.

Božićne stihove recitirala je Kristina Petrović. Voditelj programa bio je Anto Petrović, a korepetitor prof. Dejan Krivokapić. Koncert je održan pod pokroviteljstvom Veleposlanstva Republike Hrvatske u Crnoj Gori.

Mala, ali skladna glazbena ekipa, božićnim napjevima na

svome već sada tradicionalnom koncertu uveličala je ove blage dane i još jednom nas podsjetila na radost Božića.

Božićna priredba učenika hrvatske nastave

Učenici hrvatske nastave i ove su godine održali božićnu priredbu kako bi svojim izvedbama pridonijeli blagdanskoj ugođaji.

Na priredbi, koja je održana u Domu kulture „Josip Marković“ u Donjoj Lastvi, učenici

su još jednom pokazali svoju talentiranost kako u glumi, tako i u pjesmi. Igrokazi, recitacije, šale i božićne pjesme repertoar je koji je razveselio sve nazočne.

Osim učenika hrvatske nastave, priredbu je uvećao i mandolinski orkestar HGD CG „Tripo Tomas” pod vodstvom profesora Iva Brajaka te kazališna sekcija HNV-a pod vodstvom profesorice Ružice Lazarević. Zajedničkim snagama upriličili su veselu božićnu atmosferu, a sav trud i zalaganje učenika bio je nagrađen velikim odobravanjem i dugotrajnim pljeskom publike.

Na kraju priredbe učenike je razveselio Djed Božićnjak koji je svakom od njih uručio slatke pakete. Navedeno ne bi bilo moguće bez LEDO sponzora koji je i ove godine djeci uljepšao Božić i pridonio veselom raspoloženju.

Priredbi su nazočili prijatelji i članovi hrvatske zajednice, roditelji učenika te gradonačelnica grada Tivta. Nastavnica Brankica Vrbat svima je srdačno zahvalila te im poželjela sve najbolje za nadolazeće blagdane, a zatim ih je nakon priredbe pozvala na zajedničko druženje uz malu zakusku.

Brankica Vrbat

Nova godina uz muzičke zvijezde na trgovima

Priredila:
Tijana Petrović

Građani Crne Gore Novu godinu dočekali su u restoranima, hotelima, svojim domovima, ali i uz bogat program na nekoliko gradskih trgova.

Kao i prethodnih godina, najveće muzičke zvijezde s prostora bivše Jugoslavije za novogodišnje praznike pjevale su u Crnoj Gori.

Budva

Više tisuća turista i građana Crne Gore dočekalo je Novu godinu ispred zidina Staroga grada u Budvi. Prema procjeni Turističke organizacije Budve, ovim primorskim gradom tijekom novogodišnje noći prodefiliralo je oko 20.000 ljudi, a sjajna zabava nastavljena je i tijekom sljedećih dviju večeri.

Novogodišnji program započeo je u podne ispred zidina Staroga grada, koncertom Gradske muzike Budve, koja je ove godine proslavila značajan jubilej, čak 110 godina postojanja. Veliki broj posjetilaca provelo je sunčano i prohladno popodne u prosincu 2016.

godine na otvorenim terasama budvanskih kafea i restorana da bi se u večernjim satima „preselili“ na Trg slikara i uživali u poznatim hitovima crnogorske grupe „Perper“.

Nakon nastupa cetinjskog benda, na veliku binu izašla je čelistkinja Ana Rucner, koja je i ovoga puta od svog nastupa napravila spektakl! Zvijezda večeri bio je Željko Joksimović, uz čije je hitove publika uživala sve do ponoći.

Uz spektakularni vatromet i Beethovenovu „Odu radosti“, Budvani i njihovi gosti

ušli su u novo ljeto, a onda nastavili zabavu uz Željka Joksimovića.

Turistička organizacija Općine Budva za prvi dan 2017. godine priredila je klasični koncert Mediteranskoga revijskog orkestra, pod dirigentskom palicom Radovana Papovića, uz vokalne soliste: Jadranku Jovanović, Olivera Njega, Marka Kalajanovića i Lanu Asiju Dabović. U večernjim satima nastupili su Highway trio, Sergej Četković i Parni valjak.

Zabava je nastavljena i 2. siječnja uz grupu „Frajle“, Vanju Radovanovića i Miladin Šobić tribute bend.

„Sve tri noći i tri dana u Budvi ponudili smo mnogobrojnim posjetiocima raznolikost muzičkih žanrova, s ciljem da zadovolje mnogobrojne ukuse, što je ponekad teško uspješno realizirati, ali nadamo se da smo u tome uspjeli i ovoga puta“, priopćili su organizatori, zadovoljni posjetom i reakcijom posjetilaca.

Kotor

Ove godine Kotor na svojim trgovima nije imao organizirano novogodišnje slavlje, ali je zato praznično raspoloženje od 23. prosinca do 8. siječnja upotpunila i oplemenila manifestacija „Od Božića do Božića” koju već tradicionalno organizira NVU „Karampana“ u suradnji s TO Kotor, a pod pokroviteljstvom Općine Kotor.

Manifestacija je započela 23. prosinca ispred glavnih gradskih vrata, dječjim novogodišnjim bazarom, gdje

su učenici vrtića i škola Kotora i Tivta predstavljali radove koje su pripremali s odgovjateljima i nastavnicima. Istog dana u večernjim satima, na istome mjestu, uz kuhano vino, čaj i kobasice, nastupio je Boka Bend, čime je službeno otvorena ova manifestacija, a dobra zabava nastavljena je u diskoteci Maximus uz Željka Bebeka.

U sljedećim danima organizirani su humanitarni bazari, velika novogodišnja tombola, doček Djeda Mraza na Trgu od oružja... koncer-

ti Gradske muzike, učenika Muzičke škole „Vida Matjan”, klapa Rišpet i Cambi, Srpskog pjevačkog društva „Jedinstvo”... I uz veliki temperaturni minus Kotorani su uživali u bogatom i sadržajnom programu ovogodišnje manifestacije „Od Božića do Božića”. Posebno je važno napomenuti da je sav prihod od prodaje raznih rukotvorina, kuhanog vina, čaja, kobasica, tombole... uplaćen za liječenje oboljele djevojčice iz Kotora, Anđele Petrović.

Tivat

Više od 20.000 posjetilaca boravilo je u Tivtu tijekom novogodišnje manifestacije koja je na gradskoj rivi Pine priređena od 26. prosinca prošle godine do 2. siječnja ove godine. U tih sedam dana na gradskoj rivi priređivani su svakodnevni i raznovrsni

muzičko-zabavni programi, a tivatski ugostitelji u desetak privremenih objekata – drvenih kućica, dekoriranih i uređenih u novogodišnjem duhu, priredili su posebnu ugostiteljsku ponudu.

Goste je u novogodišnjoj noći zabavljala Nina Petković sa svojim bendom, a u Novu godinu ušlo se uz zvuke

zagrebačkoga rock sastava Prijava kazalište i spektakularan vatromet. Sretnu i uspješnu 2017. poželjela je predsjednica Općine Tivat Snežana Matijević.

Odličan odaziv posjetilaca i zabava bila je u noći 1. siječnja kada je na Pinima nastupio Haris Džinović.

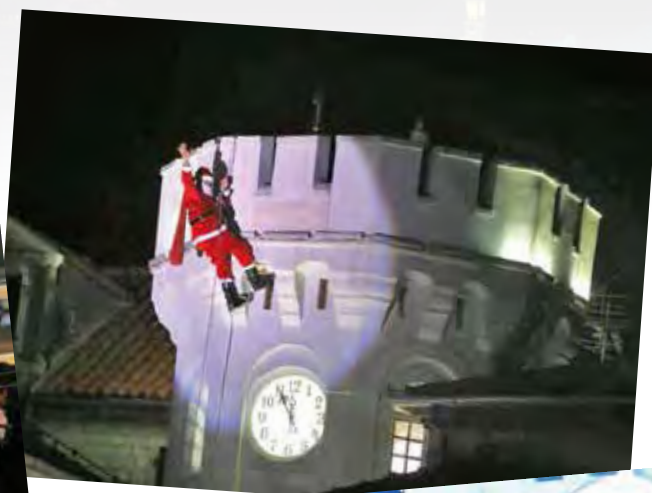
Herceg Novi

Koncert Dženana Lončarevića na glavnome gradskom trgu i istodobno nastup poznatih DJ-eva na hercegnovskom Škveru, okupili su veliki broj posjetilaca. Hladnu novogodišnju noć isprva je zagrijala grupa Perpetum mo-

bile da bi zatim, nešto malo prije 23 sata, sa svojim bendom na binu izašao Dženan Lončarević.

Tradicionalno ponoćno spuštanje Djeda Mraza niz Sahat kulu, ali i izvanredan vatromet, označili su ulazak u Novu 2017. godinu.

Za ljubitelje elektronske muzike Škver je bio idealno mjesto za doček Nove godine, zahvaljujući jedinstvenom spoju sedam DJ-eva, kako iz zemlje tako i iz inozemstva, ali i njihovim gostima iznenađenja.

ADVENT U ZAGREBU RUŠI SVE REKORDE

Magičan prosinac u Zagrebu

Advent na EU trgu

Tekst: **Naida Šehović / Matica**
Foto: **Turistička zajednica**
Grada Zagreba

Ovogodišnji Advent u Zagrebu službeno je počeo u subotu 26. studenoga i trajao je zajedno s novogodišnjim događajima, do 8. siječnja. Svečano otvaranje Adventa započelo je tradicionalnim paljenjem tisuću ukrašenih lampica na Zrinjercu te je u isto vrijeme počeo i Advent na Europskome trgu, Ledeni park na Tomislavovu trgu, Fuliranje, Zagrebačka božićna bajka i mnogobrojni zanimljivi i bogati programi.

Zagrebački Advent izrastao je u kratkome vremenu u je-

Zagrebački Advent izrastao je u kratkom vremenu u jedan od najpoznatijih božićnih sajмова u Europi koji svake godine posjećuje sve više turista. Dvije godine za redom pobjednik je natjecanja *European Best Christmas Destination*

dan od najpoznatijih božićnih sajмова u Europi koji svake godine posjećuje sve više stranih turista. Prošlogodišnji Advent dobitnik je i nagrade za najbolji turistički događaj na Danima hrvatskoga turizma, a kao pobjednik natjecanja *European Best Christmas Destination*.

Upravo zbog te nagrade gradonačelnik grada Zagreba Milan Bandić pozvao je sve građane na čuvanje baštine i tradicije te na promicanje našeg identiteta i pri tome poručio: „Advent je vrijeme kad smo pozvani dio svoga vremena darivati drugima kako bismo im Božić učinili ljepšim.“

Advent na Gornjem gradu

Turistička zajednica grada Zagreba priredila je neke nove programe za mnogobrojne posjetitelje i građane, a posebno su izdvojili *Advent na Gornjem gradu* koji je uključivao: *Dvorišta – zimsko (adventsko) izdanje* (Palača Amade - Hrvatski prirodoslovni muzej, Palača Balbi - Staroslavenski institut, Muzej grada Zagreba i Privatno dvorište Milovac), *Priča s Griča - Advent na Vranicanijevoj livadi* - pokraj kule Lotrščak na Gornjem gradu prostor je bio uređen u stilu 'Šume Striborove' Ivane Brlić-Mažuranić, *Advent u Galeriji*

Ukrašen božićni balkon

Klovičevi dvori gdje je postavljeno klizalište u atriju Galerije, a tijekom Adventa mogle su se razgledati i izložbe slikara Ignjata Joba te studenata Akademije likovnih umjetnosti. Organiziran je i program na *Platou Gradec* s posebnim mjestom za fotografiranje na kojemu je pritiskom na gumb počinjao 'padati' snijeg te *Ad-*

Noćno klizalište na Tomislavcu

vent na Štrosu. Ledeni park na Tomislavcu, najveći kompleks klizališta u regiji, bio je obogaćen s 20 gastronomskih kućica s tradicionalnim blagdanskim delicijama iz Hrvatske (rapske torte, dalmatinski sirevi i pršuti...) i svijeta.

Ove godine prvi put adventski događaji priređeni su i u Novom Zagrebu: *Novi advent kod MSU-a* na kojem su bile smještene kućice poznatih zagrebačkih ugostitelja, uz bogat glazbeno-zabavni program, dječje radionice i mnogobrojna druga iznenađenja. Također, u neposrednoj blizini održana je još jedna atraktivna priredba - *Ledena bajka Djeda Mraza*. Mnogobrojne posjetitelje privuklo je novo klizalište i 30 iglua, u kojima se moglo uživati u raznolikoj gastronomskoj ponudi. U sklopu Ledene bajke održan je i Festival dječ-

jega božićnog stvaralaštva, sa svakodnevnim nastupima dječjih zborova.

Božićna bajka

Advent na istočnoj strani Trga bana Jelačića imao je novu atrakciju - *Božićnu bajku*, a šetnja i razgledavanje ugostiteljskih kućica koje su 'pokrivene' snježnim božićnim jelkama bila je čaroban doživljaj.

Veliki adventski vijenac kao i svake godine svoje mjesto našao je oko Manduševca, a prva svijeća zapaljena je 26. studenoga te je obilježila otvorenje Adventa na glavnome zagrebačkom trgu. Obred paljenja svijeća pokraj kipa Blažene Djevice Marije ispred zagrebačke prvostolnice predvodio je pomoćni zagrebački biskup mons. Ivan Šaško i tako ozna-

ZET
USPINJAČA

APEROL
Spritz

Orne
STUDIO
ZA SUNCAN
mega

Fuliranje s hrvatskim kuharima

čio Došašće, vrijeme u kojem se kršćanski vjernici pripremaju za **Božić**, blagdan rođenja Isusa Krista.

U Etnografskome muzeju organizirana je prezentacija izrade lepoglavske čipke u sklopu nove izložbe, kao i radionica izrade božićnoga nakita, ukrašavanja licitara, dok su u Muzeju za umjetnost i obrt posjetitelji mogli pogledati veliku izložbu 'Orašar – najljepša božićna bajka' o popularnome baletu. U sklopu BACKO Mini Expressa u Gundulićevoj ulici sve dane Adventa vozio je poseban vlak u bojama Zagreba s blagdanskom dekoracijom, a na maketi željeznice bili su postavljeni sljemenska skijaška staza, žičara, Ledeni park...

Grički top i 'Fuliranje'

Po uzoru na prošlu godinu *Fuliranje* je tradicionalno održano na dvije lokacije - u **Tomićevoj** i **Kurelčevoj ulici**. U subotu 26. 11. udar gričkoga topa označio je početak *Fuliranja*. **Tomićeva ulica ove zime bila je Chef street** gdje su se predstavili poznati hrvatski kuhari, njihova filozofija, životi

i pristup kuharstvu. **Kurelčeva** uličica, koja spaja **Europski trg** i **Jurišićevu ulicu** bila je *Disco street*, odnosno disco na otvorenome. Cilj je bio predstaviti razvoj disco kulture od njezina početka 70-ih godina prošlog stoljeća do danas. Svakako još treba spomenuti i novitete kao što su *Modni advent* u Ok-

togonu, *Kod Rudolfa - Advent za djecu na Strossmayerovu trgu, Advent u Dizajn distriktu...*

Pravi primjer Došašća posebno se mogao osjetiti na Kaptolu, ispred katedrale, gdje je Zajednica Cenacolo priredila žive jaslice. Prostor ispred zagrebačke katedrale jedno je od najljepših zagrebačkih mjesta tijekom Adventa, a mladi su mogli uživati u zanimljivim predstavama i u igri s domaćim životinjama.

Tradicionalni *Božićni sajam* na ulicama oko Trga bana Josipa Jelačića nudio je prigodne božićne poklone, licitare i medenjake, šarene ukrase, božićni nakit i suvenire koje su izradili zagrebački obrtnici, likovni umjetnici i proizvođači tradicionalnih hrvatskih proizvoda.

Žive božićne jaslice u izvedbi zajednice Cenacolo

NAŠA SURADNICA, PROFESORICA MARINA DULOVIĆ, POSJETILA JE ZAGREB U VRIJEME ADVENTA I PRENIJELA NAM DIO ČAROBNE ATMOSFERE IZ NAJBOLJE EROPSKE BOŽIĆNE DESTINACIJE

Zagrebački Advent – mjesto zabave, radosti i sreće!

Umjesto užurbanosti, glavnog obilježja svakoga velegrada, umjesto briga na licima stanovnika, pojavila se slika koja se u današnje vrijeme rijetko viđa - nitko se nigdje ne žuri, a ljudi su sretni i razdragani.

Piše:

Marina Dulović, prof.

Dругu godinu zaredom Zagreb je u konkurenciji od pedeset europskih gradova ponovno dobio prvu nagradu kao najbolja europska božićna destinacija. Ove godine pokazao je da može još ljepše i čarobnije. U adventskoj pripremi za najveseliji blagdan u godini, nastupajući Božić, od 26. 11. 2016. do 8. 1. 2017. godine na zagrebačkim ulicama se mogla osjetiti blagdanska atmosfera i doživjeti zabava za sve ukuse i godine. Božićni ugođaj na sva-

kom koraku, zvončići, ukrasi i lampioni, mirisi medenjaka i kuhanog vina, ponuda raznih domaćih specijaliteta, sajam antikviteta, ulične prodaje božićnih suvenira, jednom riječju - slike koje mame. Tijekom prosinca Zagreb je ponudio puno muzičkih događaja i manifestacija. Na ulicama su se mogle čuti razne izvedbe koje su zadovoljile razne ukuse, ali svakako je trebalo posjetiti HNK, KD V. Lisinskog, katedralu, Zrinjevac, Trg bana Josipa Jelačića, Cvijetni plac, Dolac, nezaobilazno klizalište na Trgu kralja Tomislava... A na sva ta mjesta vozi vas ve-

seli božićni tramvaj - ukrašen kao Djed Mraz. Da iznenađenje bude veće, tijekom vikenda u vrijeme Adventa potpuno je besplatna vožnja tramvajem i uspinjačom do Gornjega grada. Za ljubitelje selfija na svakom koraku stalna inspiracija.

Kada je hrana u pitanju to je izbor koji treba posebno pohvaliti – od slanog do slatkog. Gurmani i sladokusci bili su vrlo zadovoljni ponudom u kojoj je prevladao miris kobasica, kuhanog vina i fritula koji se nudio iz bijelih adventskih kućica. Tu se mogao naći i sendvič s junećim jezikom ili gulašom, grah i prebra-

Blagdanski ugođaj na Zrinjercu

nac s kobasicama, bakalar sa slanutom, brodet od tune, sarma i čvarci, debrecinke i kranjske kobasice sa senfom, germknedle, štrukle, kuhano vino s cimetom, klinčićima i narančom, rakije, topljeni sir na krumpiru, trdelnik (tijesto oko štapa) kao novitet ovog Adventa, topla čokolada i sve što najveći sladakusi mogu zamisliti.

Čarobna zimska bajka počinje na najvećem i najljepšem klizalištu o ovome dijelu Europe gdje je uz dobru muziku atmosfera živa i razdragana do kasnih večernjih sati. Na Zrinjercu, gdje je sve i počelo, 220 platana omotanih bijelim lampicama ispod čijih raskošnih krošnji stari muzički paviljon oživi za ljubitelje valcera i božićnih pjesama. Na Europskom trgu u vrijeme Adventa mladi nalaze svoje mjesto uz urbani stil i kreativnost svojstvenu njihovom ukusu. Blagdanski duh na Trgu bana Jelačića je nezaobilazno mjesto na kojem se neprekidno smjenjuju izvođači, animatori i zabavljači za male

i velike. „Fuliranje“ je program koji je započet prije pet godina i ove godine predstavio je razne izlagače i kreativce uz nazaobilaznu gastronomsku ponudu. Žive jaslice na Kaptolu, predstava mladih koji su bili na rubu života, Božićni sajam ručno rađenih suvenira, salonska muzika s ansamblom Strauss u poznatom zagrebačkom prolazu Oktagonu, inozemni DJ-evi i novi bendovi, nastupi jazz izvođača na Gornjem gradu pod sloganom „Priče s Griča“, Advent na Strossu, u Klovićevim dvorima, Varšavskoj ulici, kod Rudolfa, Novi Advent u Novom Zagrebu, na Zagrebačkom veleljajmu... Potrebno je sklopiti oči i doživjeti stvarnost u obliku čarolije.

Advent ili Došašće je vrijeme duhovnog promišljanja, vrijeme pripreme za Božić i vrijeme naše vlastite inventure, vrijeme kada podvlačimo crtu, zbrajamo i oduzimamo, praštamo i volimo. Poklanjanje i radost pružanja i dijeljenja je svakako jedno od obilježja u iščekivanju dolazećih prazni-

ka. Ono što je na zagrebačkim ulicama u vrijeme ovog Adventa učinilo dojam još snažnijim i kompletnijim jest radost na licima ljudi koji su se našli ove godine na tome mjestu. Umjesto užurbanosti, glavnog obilježja svakoga velegrada, umjesto briga na licima stanovnika, pojavila se slika koja se u današnje vrijeme rijetko viđa - nitko se nigdje ne žuri, a ljudi su sretni i razdragani. Možda je to privid, ali mnogi su barem imali šansu da uz ovakvu ponudu i doživljaje zaborave na svakodnevne brige. Moram priznati da ovakvu atmosferu odavno nisam doživjela. Nekad je Kotor imao dušu i znao okupiti i sjediniti. Vjerujem da neće proći puno vremena i da će „koterski pa-

Nastup sastava 'Ad gloriam brass' na božićnom balkonu

laci zasjati“ ponovno punim sjajem. Ove godine, za one koji nisu mogli osjetiti doživljaj Adventa u Zagrebu, Tivat je uz sve komplimente napravio sličnu atmosferu na svojoj rivi.

Bili mali ili veliki, potvrda je da svi volimo bajke i čarolije blještavo ukrašenoga grada i blagdansku atmosferu najradosnijeg blagdana - Božića!

Svečano otvorenje 'ledenog parka' na Tomislavcu

„Muzika je otkriće veće od sve mudrosti i filozofije“

DA LUDWIG VAN BEETHOVEN

Pred sam kraj stare 2016. godine, dvije večeri zaredom, 9. i 10. prosinca, Koncertna dvorana „Vatroslav Lisinski“ bila je popunjena do posljednjeg mjesta.

Piše:
Marina Dulović, prof.

Naći se u Zagrebu u vrijeme Adventa i udahnuti dva značajna „muzička trenutka“ svakako je doživljaj za pamćenje. Naime, pred sam kraj stare 2016. godine, dvije večeri zaredom, 9. i 10. prosinca, Koncertna dvorana „Vatroslav Lisinski“ bila je popunjena

do posljednjeg mjesta. U veličanstvenoj atmosferi, kako to i dolikuje gradu u kojem smo navikli na uzvišenost, dogodio se jedan od oproštajnih koncerata slavnoga zagrebačkog dirigenta Vladimira Kranjčevića. Povod je bio maestrov osamdeseti rođendan i 55 godina profesionalne dirigentske karijere. Pod njegovim vodstvom Zagrebačka filharmonija izvela

je poznatu Beethovenovu IX. simfoniju sa solistima: Martina Zadro - sopran, Martina Gojčeta Silić - mezzosopran, Dejan Maksimilijan Vrbančić - tenor, Marko Mimica - bas bariton i Akademskim zborom „Ivan Goran Kovačić“. Što više reći o doživljaju dobro poznatog remek-djela nego da uvijek prevlada osjećaj strahopoštovanja i neke posebne uzviše-

nosti i nade. Šezdeset minuta trajanja simfonije i iščekivanja četvrtog stavka sa solistima koji imaju neobične solističke dionice kulminirao je zborom koji je bio u pravom svjetlu eksplozije snage i moći. Putovanje kroz simfoniju od tame ka svjetlu donio je svoju kulminaciju s golemim izvođačkim aparatom i učinio doživljaj još snažnijim. Deveta Beethovena odavno je postala simbol vjere i nade u čovjeka, primjenjiva za sva dosadašnja i buduća vremena kao paradigma ljudskog potencijala. Maestro Kranjčević izjavio je nakon koncerta da iako ima još snage ipak mu prevladava osjećaj da treba stati. „Neću se prestatu baviti glazbom, ali probe i koncerti, to je nešto što mi je postalo napor. Dirigiranje je fizički i psihički posao. Dva sata stojite na nogama i održavate koncentraciju.“ U desetljećima dugim dirigentskim uspjesima i tunejama maestro je upoznao monegašku princezu Grace, španjolsku kraljicu Sofiju i papu Ivana Pavla II.

Sljedeće večeri u sklopu ciklusa „Lisinski subotom“ dogodio se zvjezdani trenutak muzičkog doživljaja i vjerojatno vrhunac zagrebačke koncertne sezone. Budimpeštanski simfonijski orkestar, koji se nalazi na listi 'top deset' svjetskih orkestara, pod vodstvom svog osnivača, dirigenta Ivana Fischera, nastupio je uz jednako poznatoga grčkog virtuozu Leonidasa Kavakosa. Zagreb se 10. prosinca, nakon njihovih nastupa u Alte Oper Frankfurt 6. prosinca, Vienna musikverein 7. prosinca, Antwerpen de Singel 8. prosinca, našao u ulozu privilegiranoga domaćina na samome kraju mini-turneje. Intrigantan program i spajanje dvojice genija različitog stila: Franza

Vladimir Kranjčević

Schuberta i Bele Bartoka, rezultiralo je savršenstvom! Koncert je počeo Schubertovom uvertirom za melodramu Čarobna harfa i Koncertom za violinu i orkestar br. 2 Bele Bartoka. U drugom dijelu izvedene su Bartokove Mađarske skice i na kraju Schubertova

Simfonija br. 5. Spoj dva različita svijeta maestro Fischer je s posebnom lakoćom dirigiranja spojio u jednu savršenu cjelinu. Schubertova elegantna Simfonija br. 5 u B-duru, kao i ležerna uvertira, učinile su da prijelaz ka Bartokovome možda oporijem izrazu postane kontrapunktski odgovor kakav smo i očekivali. Stoljetna dinstanca protoka vremena, stila i izraza na ovom koncertu potpuno se ujedinila. Leonidas Kavakos, violinist svjetskoga glasa, na svojoj Abergavenny Stradivarius violini iz 1724. poigrao se Bartokovim koncertom koji je na glasu kao jedno od težih gudačkih djela moderne violiniističke literature. Na bis je izveo Bachov preludij i uz gromki pljesak izlazio više puta na scenu. Svojem izvođenjem pružio nam je poseban emotivni užitek koji se ogledao i među vrhunskim izvođa-

Ivan Fischer

Leonidas Kavakos

ćima u orkestru, tijekom čitavog koncerta. Vjerujem da će uspjeh ovakvog koncerta u nastavku sezone teško biti ponovljen. Poseban doživljaj za mene osobno je bio što sam grčkog vilinista prvi put slušala u beogradskom Sava centru, kada je s Njujorškom filharmonijom izveo poznati koncert Jeana Sibelijusa koji je proglašen za najbolje izvedeno djelo i dobio nagradu Gramophone 1991. Drugi put slušanje Kavakosa ostavilo je također snažan dojam, ponovljeno ushićenje. Sezonu 2016./17. poznati violinist provodi kao rezidencijalni umjetnik Njujorške filharmonije, što uključuje prvi dirigentski nastup s ovim orkestrom i tri solistička.

Budimpeštanski simfonijski orkestar osnovali su Ivan Fischer i Zoltan Kocsis, 1983. godine. Prije dvije godine također sam imala zadovoljstvo, o čemu sam i pisala u Hrvatsko-

me glasniku, biti na koncertu Ive Pogorelića u Dubrovniku kada je dirigirao upravo slavni Zoltan Kocsis. Već tada je imao problema sa srcem pa se „nije nervirao zbog Pogoreličevih hirovitih zahtjeva u izvođenju Chopinovog koncerta br. 2“, kako su prenijeli tamošnji mediji. Na veliku žalost cijeloga muzičkog svijeta slavni pijanist, dirigent i skladatelj

Kocsis preminuo je 6. studenoga 2016. godine.

Od 2008. godine ovaj orkestar uvršten je među deset najboljih svjetskih orkestrara. „Jedinstven način rada koji potiče umjetničke kvalitete svakog člana, stvarajući izrazito homogen orkestarski zvuk, prepoznaju i kritičari i publika.“ Mnogobrojni muzički projekti znak su prepoznavanja ovoga slavnog ansambla, kao na primjer Muzički maraton, Festival premošćivanja Europe, Kakao koncerti za najmlađe, Nedjeljne zajednice - besplatni koncerti za stare i nemoćne, ciklusi Muzika u ponoć i Ples na trgu, Odaberi svoj instrument - za osnovce... Na vrhu liste najboljih muzičkih događaja koje provodi New York Magazine, ovaj ansambl našao se 2013. godine izvođenjem Figarova pira. Na samom kraju koncerta uz buran i dugotrajan pljesak očarane publike, u stilu čitavog koncerta, muzičari iz orkestra lagano su odložili svoje instrumente i sjedinili se u nesvakidašnji zbor. Maestro Ivan Fischer poveo ih je u još jednu bajku - ovog puta vokalnog karaktera. Koncertnu dvoranu „Vatroslav Lisinski“ preplavio je čaroban zvuk glasova iz Schubertove skladbe „Zbor anđela“. To je za sve prisutne u dvorani bio muzički poklon posebne vrijednosti.

Profesorica Marina Dulović u koncertnoj dvorani „Vatroslav Lisinski“

Gustavo Dudamel, najmlađi dirigent Novogodišnjeg koncerta Bečke filharmonije

Bečki novogodišnji koncert

Priredio:
Joško Katelan

Za milijune ljubitelja klasične glazbe, prvi dan u novoj godini posvećen je željom iščekivanju Bečkog novogodišnjeg koncerta. Svi će oni, bez obzira na novogodišnje slavlje, s nestrpljenjem čekati te prijepodneve sate ispred svojih TV-ekrana kako bi uživali u popularnim skladbama. I ne samo to, mnogi zažale što vjerojatno nikada neće biti u prilici neposredno osjetiti čari te tradicije. Uživanje u prijenosu Bečkog novogodišnjeg koncerta postalo je tradicionalni dio novogodišnjeg rituala mnogih porodica. Želja bečkih filharmoničara je da svojim vrhunskim interpre-

tacijama pošalju pozdrav prijateljstva i mira diljem svijeta.

Bečki novogodišnji koncert (njem. *Das Neujahrskonzert der Wiener Philharmoniker*) održava se svake godine 1. siječnja. Prenosi se direktno radio-televizijskim putem na sve kontinente svijeta, a ovogodišnji koncert (2017.) slušan je i gledan u 92 zemlje, pratilo ga je više od 50 milijuna gledatelja i više od milijardu slušatelja. Osim zemalja Europe, prenosi su ga PBC u Sjedinjenim Američkim Državama, BBC u Ujedinjenom Kraljevstvu, NHK u Japanu, veliki broj afričkih, kao i južnoameričkih zemalja. Smatra se da je ovaj koncert, uz festival Pjesme Eurovizije, najpoznatiji prijenos distribu-

tivne mreže Europske radiodifuzne unije.

Koncert Bečke filharmonije izvodi se u Zlatnoj dvorani „Muzikferajna“ – Bečkoga glazbenog udruženja, u prvom okrugu austrijske prijestolnice. Zlatna koncertna dvorana ukrašena je prelijepim cvjetnim aranžmanima koje bečki floristi sastavljaju od cvijeća koje je od 1980. godine tradicionalni poklon talijanskoga grada Sanrema. Ove godine, osim 30.000 cvjetova, u aranžmanima se našlo i voće: limuni, naranče i ananas. Cvjetne aranžmane osiguralo je *Odjeđenje bečkih parkova i vrtova* uz ljubaznu pomoć austrijskih vrtlara i cvjećara. Uredi *Odjeđenja bečkih parkova i vrtova* nalaze se u bečkom Stadtpar-

ku u blizini Kursalona, gdje je premijerno izveden veliki broj djela braće Štraus i Karla Mihaela Cirera, i nedaleko od statue Johanna Straussa.

Program koncerta

Koncert u dvorani bečkog „Muzikferajna“ izvodi orkestar Bečke filharmonije. On je u prvom redu posvećen djelima skladatelja iz porodice Štraus (Strauss): Johana (Johann) Štrausa (oca), Johana (Johann) Štausa (sina), Jozefa (Josef) Štrausa i Eduarda (Eduard) Štrausa, što je program predvidio i za ovogodišnji (2017.) koncert. Na programu su, kao i svake godine, bili valceri, polke i marševi.

Kao što je već rečeno, koncert je većim dijelom posvećen djelima Štrausovih, ali se uvijek nađe i neko djelo drugih skladatelja koji su uglavnom stvarali u istom razdoblju. To su najčešće kompozicije vedrog karaktera, kao što su polke, mazurke, valceri, marševi i sl. Od autora valja spomenuti Jozefa Lanera (Josef Lanner), Jozefa Helmesbergera (Joseph Hellmesberger), Franca fon Supea (*Franz von Suppé*, rođen u Splitu), Hansa Kristijana Lumbjua (Hans Christi-

an Lumbye) pa djela Roberta Stolca (Robert Stolz), Karla Mihaela Cirera (Karl Michael Ziehrer), Emila Valtefela (*Émile Waldteufel*) i drugih. U povodu 175 godina od osnivanja Bečke filharmonije odana je počast jednom od osnivača i prvom dirigentu Otu Nikolaiu (Otto Nicolai) izvođenjem njegove kompozicije *Moonrise* (Izlazak Mjeseca), iz opere *Vesele žene Windsora* (*The Merry Wives of Windsor*).

U prvom dijelu koncerta koji počinje u 11.15 sati i traje do 12.00 obično se izvodi 6 do 8 djela, a nakon toga, u drugom dijelu koji traje oko 75 do 80 minuta, može se čuti 10 do 12 skladbi. Program traje oko dva i pol sata.

U drugom dijelu koncerta filharmoničarima se pridružuju baletni sastavi iz Baleta bečke državne opere i Bečke narodne opere, čime je koncert obogaćen plesnim bravurama austrijskih baletnih prvaka koji plešu u poznatim bečkim palačama i drugim slavnim lokalitetima Austrije (dvorac Šenbrunn /Schönbrunn/, zamak Hofburg i dr.).

Službeni dio programa nikada ne završava izvođenjem zadnje točke. Na zahtjev publike u dvorani, uz povike i

frenetični pljesak, izvode se tri bisa. Po pravilu, prvi određuje dirigent i to je uglavnom neka brza polka. Drugi bis je poznati valcer Johana Štrausa (Johann Strauss) mlađeg *Na lijepom plavom Dunavu* (*An der schönen blauen Donau*), a ove godine obilježava se 150 godina od njegova prvog izvođenja (15. veljače 1867.). Koncert završavaju svirajući **Radecki marš** (*Radetzky March*), tijekom kojeg se dirigent okreće i „dirigira“ publici koja ritmičnim pljeskanjem sudjeluje u izvođenju.

Program Novogodišnjeg koncerta Bečkih filharmoničara izvodi se svake godine tri puta: 30. prosinca je pretpremijera i ona je rezervirana za pripadnike austrijske vojske, 31. prosinca na večer je koncert posvećen novogodišnjoj večeri i na kraju je izvođenje 1. siječnja kao Novogodišnji koncert. Koncert se svake godine snima i izdaje u zvučnom i video zapisu.

Zanimljivosti u vezi s koncertom

Novogodišnji bečki koncert najpopularniji je svjetski koncert klasične glazbe. Uz glazbeni užitak tu su i savršene koreografije koje se izvode u monumentalnim arhitektonskim zdanjima carskog Beča i, nadasve, svaki koncert ponudi gledateljima niz saznanja iz bogate povijesti, kako muzičkog tako i društveno-političkog života Austrije, Beča i Europe. Puno toga se može čuti i saznati za vrijeme praćenja programa koncerta. Evo nekih zanimljivosti vezanih uz koncert:

Zgrada „Muzikferajna“ je iznenađujuće malih dimenzija. Poznata Zlatna dvorana duga je samo 48 metara, široka 19 i visoka 18 metara. U njoj se nalazi 1.744 mjesta za sjede-

nje, kao i planiranih 300 mjesta za stajanje.

Prvi koncert održan je 1939. godine, a po projektu Josefa Gebelsa u cilju skupljanja novčanih sredstava za kupnju goriva za nadolazeće zimsko hladno vrijeme. To je bio plan Hitlerove Nationalsocijalističke partije koji je imao za cilj ujedinjenje „Trećeg Rajha“ i stvaranje svojevrsnog duha zajedništva. Kasnije, nakon pada fašizma, bilo je zagovornika da se zbog navedenih razloga koncert ukine. Većina ljudi smatra da ovaj novogodišnji koncert pripada tradiciji staroj nekoliko stoljeća, međutim, oni su se zapravo počeli održavati za vrijeme nacističke vladavine.

Novogodišnji koncert Bečke filharmonije jedan je od najskupljih muzičkih događaja na svijetu. Nekoliko dana prije početka koncerta cijene karata dostižu astronomske iznose. Dvije karte za parter koštaju 18.784 eura, što je 9.392 eura po karti ili 10 puta više od kupovne cijene, a ulaznice za toliko novaca mogle su se naći na internetskom sajtu viagogo.de. Tu se nude i karte za galeriju, koje koštaju 7.380 eura po osobi. Inače, karte za

koncert rasprodane su godinu dana unaprijed i cijena im se kreće od 30 do 940 eura. Za 700 karata, koliko ih ima u prodaji, svake godine se prijavi oko 60.000 ljubitelja glazbe. Bečka filharmonija lutrijom odlučuje tko može kupiti karte za novogodišnji koncert. Svi oni koji maštaju odslušati Novogodišnji koncert u Zlatnoj dvorani mogu od 2. siječnja do 28. veljače, na službenom siteu Bečke filharmonije podnijeti prijavu za ulaznice za koncert 1. siječnja 2018. godine i nadati se da će biti izvučeni kao sretni dobitnici koji mogu kupiti ulaznicu. Ove godine koncertu je imala sreću prisustvovati i članica Upravnog odbora HGD Danijela Vulović sa svojom obitelji i upravo njezinim fotografijama dočaravamo ljepotu tog događaja.

Odgovarajući pljesak kojim publika traži biseve od dirigenta uvijek urodi plodom, ali je koncert 2005. godine pod palicom Lorina Mazela ipak okončan bez izvođenja bise *Radecki marš* u znak poštovanja prema žrtvama tsunamija u Indijskom oceanu.

Radecki marš Johana Štrausa starijeg jedan je od najpopularnijih marševa ikada

napisanih. Posvećen je austrijskom feldmaršalu Josefu Radeckom nakon pobjeda austrijskih trupa u borbi protiv talijanskih ustanika i suzbijanju revolucionarnih i nacionalnih pokreta u sjevernoj Italiji 1848. godine. Drugi marš, koji je također napisao ovaj skladatelj iste godine (1848.), je *Jelačić marš* u čast bana Josipa Jelačića, jednog od spasitelja monarhije nakon revolucije te godine. Jelačić, austrijski general i hrvatski ban, poznat po borbi protiv pobunjenih Mađara za vrijeme revolucije 1848. god., smatra se jednim od najvećih hrvatskih nacionalnih junaka.

Pripadnici orkestra Bečke državne opere u Austriji oslobođeni su vojnog roka.

Televizijski prijenos iz „Muzikferajna“ prvi put je realiziran 1959. godine. Ostvaruje ga austrijska televizija ORF u suradnji s njemačkom YDF, odakle se dalje prenosi Eurovizijom.

Dio sadržaja ovog prikaza preuzet je s portala Analitika, iz članka autora Radovana Damjanovića od 1. 1. 2017. (01.10).

Obitelj Vulović na Novogodišnjem koncertu Bečke filharmonije

Johan Štraus stariji

Johan Štraus (otac) živio je u razdoblju od 1804. do 1849. godine i u tom vremenu je bio vrlo slavan i poznat kao skladatelj. Nazvan je „kraljem valcera“. Bečkom valceru dao je klasičan oblik i učinio ga popularnim diljem Europe. Skladao je više od 150 valcera, od kojih je najpoznatiji „Zvuci Rajne“, zatim kadrile, marševe i polke.

Johan Štraus (sin) rođen je 1825. godine u Beču. Otac

nije želio da mu sin bude glazbenik. Završio je politehnički institut, a krijući to od oca i uz pomoć majke studira kompoziciju i osniva vlastiti orkestar. Piše operete i od njegovih 479 kompozicija za igru (polke i valceri) najpoznatiji je valcer „Na lijepom plavom Dunavu“ koji je nastao 1867. godine. Bio je violinist i dirigent. Umro je 1899. godine.

Jozef Štraus je Johanov mlađi brat. Rođen je 1827. godine u Beču. Studirao je glazbu, svirao violinu, prošao obuku za inženjera građevine, objavio dvije knjige s temama iz matematike i bio poznat kao talentirani slikar, pjesnik, dramski pisac, pjevač, skladatelj i izumitelj. U opusu radova ostavio je 283 muzička djela, valcere, polke, mazurke. Od milja je zvan Pepi. Umro je 1870. godine.

Eduard Štraus rođen je u Beču kao peto dijete Johana Štrausa (I.) 1835. godine. Namjeravao je biti diplomat, ali pošto su mu braća Johan i Jozef imala pune ruke posla s orkestrom, odlučio se baviti skladanjem. Skladao je više od 300 plesova. Poznat je po nadimku Edi. Prema legendi djelovao je arogantno i volio je nositi vojne medalje. Umro je 1916. godine.

Johan Štraus mlađi

Povijest koncerta - dirigenti

Koncert je prvi put izveden 31. prosinca 1939. godine pod dirigentskom palicom Klemensa Krausa (Clemens Krauss, 1893. - 1954.). Dirigirao je i na koncertima od 1941. do 1945. te od 1948. do 1954. godine (12 puta). Od 1. siječnja 1941. godine koncert se izvodi oko podne prvoga dana nove godine. Dirigent 1946. i 1947. godine bio je Jozef Krips (Josef Krips, 1902. - 1974.). Njega je naslijedio Vili Boskovski (Wili Boskovsky, 1909. - 1991.) koji je dirigirao od 1955. do 1979. godine (25 puta). Maestro Lorin Mazel (Lorin Maazel, 1930. - 2014.) nalazi se u ulozi dirigenta Bečke filharmonije 11 puta (1980. - 1986. i 1994., 1996., 1999. te 2005. godine). Poslije 1986. godine dirigenti se smjenjuju svake godine, što do tada nije bio slučaj. Herbert fon Karajan (Herbert von Karajan, 1908. - 1989.) dirigira 1987., a Klaudio Abado (Claudio Abbado, 1933. - 2014.) 1988. i

1991. godine. Po dva koncerta vode Karlos Klajber (Carlos Kleiber, 1930. - 2004.) 1989. i 1992., Nikolas Harnonkur (Nikolaus Harnoncourt, 1929. -) 2001. i 2003., Žorž Pretr (Georges Prêtre, 1924. -) 2008. i 2010., Darnijel Barenbojm (Daniel Barenboim, 1942. -) 2009. i 2014. i Franc Velzer-Mest (Franz Welser-Möst, 1960. -) 2011. i 2013. godine. Pet puta dirigentsku palicu ima maestro Zubin Mehta (Zubin Mehta, 1936. -) 1990., 1995., 1998., 2007. i 2015. godine. Seidi Ozava (Seiji Ozawa, 1935. -) dirigira 2002., Rikardo Muti (Riccardo Muti, 1941. -) četiri puta je na dirigentskom pultu 1993., 1997., 2000. i 2004. godine. Bečka filharmonija bila je 2016. godine pod dirigentskom palicom Marisa Jansonsa (Mariss Jansons, 1943. -) koji je 2006. i 2012. godine bio u istoj ulozi. Ove godine orkestar je bio pod ravnateljstvom Gustava Adolfa Dudamela Ramireza (Gustavo Adolfo Dudamel Ramirez, 1981. -).

U fokusu mladi u hrvatskim manjinskim zajednicama

Prije početka skupa sudionike i v.d. ravnateljicu Mirjanu Piskulić te predsjednika Upravnoga odbora HMI-ja Milana Kovača na Pantovčaku je primila predsjednica Kolinda Grabar Kitarović

Sudionici Foruma na prijemu kod predsjednice Grabar – Kitarović

Tekst:

**Diana
Šimurina-Šoufek / Matica**

Foto:

**Snježana Radoš;
Tomislav Bušljeta**

Stručni skup, koji već više od dva desetljeća uspješno organizira Hrvatska matica iseljenika, okupio je 4. studenoga u Zagrebu 22. put predstavnike hrvatskih manjinskih zajednica iz Crne Gore, Srbije, Mađarske, Češke, Slovačke, Slovenije, Italije, Rumunjske i Makedonije. Nedostajali su, iako najmalobrojniji, predstavnici Hrvata iz Bugarske i Kosova i, na žalost, Austrije.

Prije početka skupa sudionike i v.d. ravnateljicu Matice Mirjanu Piskulić te predsjednika Upravnoga odbora HMI-ja Milana Kovača na Pantovčaku je primila predsjednica Kolinda Grabar Kitarović.

Položaj i problemi manjina

Osvrnuvši se na temu ovogodišnjega Foruma „Mladi u hrvatskim manjinskim zajednicama – sadašnjost i perspektive“, predsjednica je rekla kako su joj mladi iznimno značajni. Dodala je kako mladi u našim manjinskim zajednicama imaju posebno mjesto u očuvanju hrvatskih korijena, nastavljanju tradicija i povezanosti s domovinom. Prilikom susreta predstavnici hrvatskih manjina izvijestili su predsjednicu Republike o položaju i problemima s kojima se susreću, s posebnim naglaskom na obrazovanje na hrvatskome jeziku u susjednim zemljama. Predsjednica Grabar Kitarović rekla je kako se prigodom svakoga državnog posjeta veseli susretu s predstavnicima hrvatskih manjina jer želi čuti njihove probleme i prijedloge

22. put su se predstavnici hrvatskih manjina okupili u velikoj dvorani HMI-a

kako bi osnažila položaj Hrvata u kontaktima s dužnosnicima država u kojima žive.

Okupljenima u Velikoj dvorani HMI-ja najprije se obratio novi rukovoditelj Odjela za hrvatske manjine HMI-ja Marin Knezović, koji je moderirao skup zajedno s kolegom po struci, članom UO Matice Đurom Vidmarovićem, uglednim znalцем hrvatske manjinske književnosti i problematike hrvatskih manjina općenito.

Skrb matične domovine

Nazočnim gostima, sudionicima Foruma, predstavnicima Državnoga ureda za Hrvate izvan RH i medija obratili su se predstojnik Središnjega ureda za Hrvate izvan RH Zvonko Milas, predsjednik UO HMI-ja Milan Kovač i ravnateljica Matice Mirjana Piskulić.

„Svjesni činjenice da status svih hrvatskih zajednica, pa tako i mladih u državama u kojima živite, uvelike ovisi o skrbi matične domovine te posebno o motivaciji domicilne sredine da prihvati i razvija manjinsku zajednicu - podsjećam vas da su sve naše zemlje članice Vijeća Europe. Doku-

menti Vijeća Europe sve nas skupa obvezuju kad su u pitanju demokratski standardi, pogotovo osjetljivih skupina poput mladih iz manjinskih skupina. Želja nam je da naš današnji skup fokusiran na mlade uz dijalog i ideje stvori smjernice za kvalitetan odnos prema našem potomstvu iz hrvatskih manjina“, rekla je u obraćanju skupu ravnateljica Matice.

Zatim je Đuro Vidmarović publiku maestralno uveo u temu manjina i manjinskoga života, respektirajući njezinu jezičnu, književnu, povijesnu, političku i zakonodavnu dimenziju.

Moderator Knezović prisutne je upoznao i s novom manjinskom nadom Hrvata u Crnoj Gori, Adrijanom Vuksanovićem, koji je održao zanimljivi prigodni govor.

U radu Foruma sudjelovali su: Mata Matarić iz somborskoga KUD-a „Vladimir Nazor“, ravnateljica OŠ Tavankut Stanislava Stantić Prčić, Dražen Ilić iz Hrvatskoga kulturnog centra u Novome Sadu, predsjednik Izvršnoga odbora Hrvatskoga nacionalnog vijeća iz Subotice Darko Sarić Lukendić, predsjednik Hrvatskoga narodnog vijeća Crne Gore

Zvonimir Deković, Nenad Živković i Branko Sekovanić, predsjednik i potpredsjednik Zajednice Hrvata u Makedoniji, Lenka Kopriovova iz Udruge građana hrvatske narodnosti u Češkoj, članica odbora HKD Čunovo Kristina Maschkanova iz Slovačke, ravnateljica HOŠIG-a iz Budimpešte Ana Gojtan, ravnatelj pečuške Gimnazije „Miroslav Krleža“ Gabor Győrvári, predsjednik Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj Ivan Gugan, urednik Hrvatskoga programa Mađarske radio-televizije Tomaš Fűri, Petar Antunović i Ivan Botteri iz Hrvatskog društva Ljubljana, vlč. Marko Zadravec iz Hrvatskoga kulturnog društva Velenje, predsjednik HKD Velenje Mijo Dujmović, Đanino Kutnjak u ime Saveza hrvatskih društava u Sloveniji te Anca Svetlana Facraci iz Karaševa u Rumunjskoj.

Pozivu na Forum odazvali su se i veleposlanik Crne Gore Boro Vučinić i Davor Trkulja, ministar-savjetnik u Veleposlanstvu Republike Srbije.

Državni tajnik Zvonko Milas

Očuvanje manjinskoga identiteta

Usljedila su izlaganja Petra Antunovića i Ivana Botterija iz Slovenije, Zvonimira Dekovića iz Crne Gore, Nenada Živkovića iz Makedonije, Dražena Petrekanića iz Srbije, Đanina Kutnjaka iz Slovenije,

Svjetlane Zeković iz Crne Gore, Dražena Ilića iz Srbije, Gabora Győrvárija iz Mađarske, Antonelle D'Antuono iz Italije, Stanislave Stantić Prčić iz Srbije, Ane Gojtan iz Mađarske i rasprava.

Okupljeni su pokušali, ponukani izlaganjima manjinskih predstavnika i konstruktivnom diskusijom, odgovoriti na mnogobrojna pitanja, među kojima i na ona o tome kako mladi pripadnici hrvatskih manjinskih zajednica mogu sačuvati svoja posebna obilježja, a da se pri tome integriraju u socijalni, ekonomski i kulturni sustav većinskog društva te kakvu ulogu mogu imati mediji i suvremene komunikacijske tehnologije u očuvanju manjinskoga identiteta do onih kako u većoj mjeri uključiti mlade osobe u aktivnosti manjinskih zajednica...

Tridesetak predstavnika hrvatskih zajednica iz devet europskih zemalja donijelo je i ovaj put zaključke.

Tridesetak predstavnika hrvatskih zajednica iz devet europskih zemalja donijelo je i ovaj put zaključke.

Marin Knezović, Mirjana Piskulić i Đuro Vidmarović

Antun Sbutega novi admiral Bokeljske mornarice

Intencija je da Mornarica, koja je i te kako pridonijela stvaranju materijalnih, kulturnih i duhovnih vrijednosti Kotora i Boke, bude i dalje živi i aktivni faktor društvenog i kulturnog života ovog prostora.

Razgovor vodila:
Tijana Petrović

Bokeljska mornarica dobila je prije pola godine novog admirala – prof. dr. Antuna Sbutegu. Ugledni diplomat, sveučilišni profesor i publicist, s ponosom je stao na čelo najstarije postojeće pomorske institucije na svijetu.

Za Hrvatski glasnik s Antunom Sbutegom razgovarali smo o njegovoj iznimno bogatoj diplomatskoj karijeri, Bokeljskoj mornarici, publicističkom radu...

Tijekom proteklog desetljeća obavljali ste funkciju veleposlanika Crne Gore pri Svetoj Stolici i u Republici Italiji i bili ste protagonist crnogorske diplomacije. Sada, kad ste završili diplomatsku karijeru, kako ocjenjujete to iskustvo?

Skoro desetljeće na čelu diplomatskih misija Crne Gore u Rimu, pri Svetoj Stolici i Republici Italiji bilo je iznimno iskustvo. Vrlo se rijetko događa da jedan diplomat obavlja funkciju veleposlanika pri Svetoj Stolici, a zatim i u Italiji, a ja sam imao taj privilegij. Bio sam akreditiran kao veleposlanik i na Malti, u San Marinu i pri Suverenome viteškome malteškom

redu. Sudjelovao sam u diplomaciji Crne Gore u jednom vrlo važnom razdoblju nakon obnove nezavisnosti, koji je bio vrlo intenzivan i uspješan.

Rim je najveće diplomatsko središte na svijetu sa skoro 300 diplomatskih predstavništava i skoro 20.000 osoba s diplomatskim statusom. U njemu se nalaze i Vatikan, najmanja država na svijetu, Suvereni viteški malteški red, specifična država bez teritorija, te agencije Ujedinjenih naroda FAO i IFAD, kao i mnogobrojni instituti za međunarodnu politiku, kulturni centri i informativni centri te akademije mnogobrojnih država. Uz to što je grad s najvećom historijskom i kulturnom baštinom na svijetu, Rim je iznimno dinamičan u diplomatskom smislu i izvrsna promatračnica za procese u svijetu, a posebno na Mediteranu, Balkanu i Istočnoj Europi. Rim je nazivan 'caput mundi', prijestolnica svijeta, a iako se danas neke važne političke i ekonomske odluke donose u nekim drugim gradovima, Rim ostaje svakako idealno središte europske i zapadne civilizacije.

Moje diplomatske funkcije, kao i prethodni rad u Vatikanu, omogućili su mi da upoznam pape, kardinale, predsjednike vlada i država, političare, ministre, okrunjene glave, plemiće, znanstvenike, umjetnike i intelektualce. Imao sam prilike ući u nevjerojatne palače koje su sjedište vlasti i nisu dostupne građanima te sudjelovati u mnogobrojnim kulturnim i umjetničkim manifestacijama na najvišem nivou koje su organizirale Italija, Sveta Stolica, Malteški red te razna veleposlanstva.

Isto tako, i ja sam se trudio organizirati mnogobrojne kulturne i umjetničke manifestacije, izložbe, koncerte, znanstvene skupove, prijeme i diplomatske večere u cilju promocije države.

Papa Ivan Pavle II uručuje medalju Antunu Sbutegi

S papom Franjom

Potpisivanje Temeljnog ugovora između Crne Gore i Svete Stolice

Mogu sa zadovoljstvom konstatirati da su se u proteklom razdoblju bilateralni odnosi Crne Gore s državama u kojima sam bio veleposlanik intenzivno razvijali, da su bili obilježeni razmjenom posjeta na najvišem nivou, potpisivanjem značajnih bilateralnih sporazuma te se danas mogu ocijeniti izvrsnim. U svakom slučaju bilo je to zanimljivo životno iskustvo.

Prošle godine ste izabrani za admirala Bokeljske mornarice. Kako ste to doživjeli i koliko će Vam diplomatsko iskustvo koristiti u obavljanju admiralske funkcije?

Skupština Mornarice izabrala me 20. lipnja 2016. za admirala, što je iznimna čast i povjerenje. Ja sam 45. admiral u povijesti Mornarice, a osjećam veliku odgovornost što sam izabran nakon admirala Vladislava Brajkovića i Miloša Miloševića, iznimnih ličnosti koje su dale veliki doprinos razvoju i afirmaciji Mornarice posljednjih pola stoljeća. Uz osjećaj odgovornosti koji izaziva činjenica da sam na čelu najstarije postojeće pomorske institucije svijeta, koju

su mnogobrojne generacije Bokelja razvijale, često uz goleme žrtve i uvijek s dignitetom i velikom energijom, osjećam i entuzijizam i želju da zajedno s novim rukovodstvom i svim članovima Mornarice dam svoj doprinos valorizaciji tradicija i vrijednosti koje svjedočimo te da pokušamo unijeti novu vitalnost u staru instituciju i afirmiramo je na lokalnom i međunarodnom planu, kako to i zaslužuje.

Intencija je da Mornarica, koja je i te kako pridonijela stvaranju materijalnih, kulturnih i duhovnih vrijednosti Kotora i Boke, bude i dalje živi i aktivni faktor društvenog i kulturnog života ovog prostora.

Diplomacija je vještina i umjetnost koja je bitna u svim aspektima civiliziranog društva jer podrazumijeva, uz ostalo, intenzivni dijalog, kulturni senzibilitet, stalnu informiranost i razrješenje sukoba interesa, koji se nužno javljaju u svakoj sredini, na miran i civiliziran način. Ona podrazumijeva i kontinuirani rad, planiranje, osjećaj za mjeru i sposobnost formuliranja strateških ciljeva te metode za njihovu realizaciju.

Na posljednjoj Skupštini inoviran je Statut Mornarice. O kojim je inovacijama riječ?

Od prvog poznatog statuta iz 1463. god. do danas statuti koji su regulirali život i aktivnosti Mornarice više puta su mijenjani. To je izraz vitalnosti i sposobnosti prilagođavanja povijesnim promjenama tijekom stoljeća, koje su bile vrlo dinamične na ovim prostorima. Unatoč promjenama političkih, ekonomskih i kulturnih uvjeta i promjenama u samoj Mornarici, ona je ostala vjerna fundamentalnim vrijednostima koje su u njezinim temeljima, izraženim u motu 'Fides et Honor' – 'Vjera i čast'. Upravo te vrijednosti dale su joj postojanost i sposobnost da preživi dramatična iskušenja, da opstane iako je više puta ukidana, da se kao mitska ptica feniks ponovno rađa iz svoga pepela. Posljednja Skupština donijela je više izmjena Statuta, ali je svakako najvažnija ona kojom je Kotoru vraćen status matice. Naime, prethodnim statutarnim izmjenama Kotor je bio sveden na jednu od podružnica Mornarice, poput ostalih, što je imalo za posljedicu da je bratovština postala nefunkcionalna, da su se javili sukobi lokalnih interesa, da je bilo teško donositi odluke. Poslije intenzivnih i dugih pregovora konačno je postignut dogovor koji je omogućio usvajanje izmjena Statuta i izbor novog rukovodstva.

Na Vašu inicijativu usvojen je na prvoj sjednici novog Admiralteta i Upravnog odbora plan rada Mornarice za četiri godine. Što on predviđa?

To je nova praksa koju smatram iznimno važnom kako bismo formulirali ciljeve i metode za njihovo ostvarenje u razdoblju za koje su novi

upravni organi izabrani, a isto tako kako bismo mogli mjeriti efikasnost njihovog rada. Dugoročni plan je osnova za godišnje planove.

Plan je vrlo ambiciozan i obuhvaća sve aspekte i područja djelatnosti Mornarice. Ukratko rečeno, planiramo daljnju unutrašnju konsolidaciju Mornarice, povećanje administrativne efikasnosti, intenzivniju suradnju Matice i podružnica, privlačenje novih članova, posebno mladih, njihovu obuku i upoznavanje s tradicijama i historijom, održavanje i inoviranje oružja i uniformi, organizaciju arhiva, fototeke, videoteke itd.

U prvom planu su, kao i do sada, čuvanje i valorizacija tradicija i sudjelovanje Mornarice na statutom predviđenim svečanostima, ali i promocija u zemlji i inozemstvu, intenziviranje izdavačke, kulturne i znanstvene djelatnosti, posebno kada se radi o historiji i pomorstvu.

Važni ciljevi su unapređenje suradnje s institucijama države i općina te kandidatura Mornarice kao nematerijalnoga kulturnog dobra čovječanstva pri UNESCO-u, sudjelovanje u raznim regionalnim i europskim kulturnim i znan-

Admiral, viceadmiral i mali admiral s ađutantom

stvenim projektima, gostovanja u inozemstvu, suradnja sa sličnim bratovštinama u drugim zemljama itd.

Da bismo realizirali ove ciljeve potrebno je osigurati potrebna financijska sredstva. Do sada se Mornarica financirala uglavnom od skromnih sredstava od Općine, koja su nedovoljna. Smatram nužnim i normalnim da Mornaricu, imajući u vidu da je proglašena nematerijalnim kulturnim dobrom od posebnog značaja za državu, financira i Ministarstvo kulture. Isto tako, namjeravamo se obratiti sponzorima, javnim i privatnim

poduzećima, prije svega onima iz pomorstva i turizma, u čemu smo već ostvarili prve korake.

I na kraju plan predviđa intenzivnu suradnju sa školama i fakultetima kako bismo upoznali mlade s jedim važnim segmentom povijesti i kulture i zainteresirali ih za Mornaricu.

Prošle godine proslavljen je jubilej 850 godina katedrale svetoga Tripuna, na kojem su prvi put bili prisutni i mnogobrojni predstavnici hrvatskih bratovština Mornarice. Kakvi su odnosi Bokeljske mornarice Kotor s bratovštinama u Hrvatskoj?

Proslava jubileja 850 godina katedrale sv. Tripuna bila je iznimni vjerski i kulturni događaj, posebno značajan za Mornaricu čije je osnivanje vezano uz donošenje relikvija sv. Tripuna u Kotor. Na svečanosti su bili prisutni i mnogobrojni predstavnici bratovština Mornarice iz Hrvatske. S njima je rukovodstvo Bokeljske mornarice u Kotoru imalo konstruktivan sastanak čiji je cilj bio unaprijediti suradnju i prevladati postojeće probleme. Naime, kao što je poznato, tijekom raspada Jugoslavije dezintegrirane su sve zajedničke institucije bivše federalne države. Tako su se i podružnice

Mornarice u Hrvatskoj, osnovane nakon Drugog svjetskog rata, odvojile od matice, promijenile ime i statut. No, od tada je prošlo četvrt stoljeća, odnosi Hrvatske i Crne Gore su vrlo dobri u svakom pogledu i stvoreni su uvjeti da se intenzivira suradnja između Bokeljske mornarice Kotor i bratovština u Hrvatskoj. Mi smo više puta pokazali dobru volju, a ovoga puta je napravljen posebno značajan korak u tom smislu. Pri tome, da bi se uspostavilo puno jedinstvo, potrebno je da bratovštine u Hrvatskoj, koje su se odvojile od nas, prihvate ime i statut Bokeljske mornarice Kotor. No, kako za to očito treba dosta vremena, možemo unaprijediti suradnju u raznim područjima inzistirajući na onome što nas spaja, a ne na onome što nas razdvaja.

Dobitnik ste mnogobrojnih odlikovanja, priznanja, član ste najvažnijih viteških redova. Koje Vam je od tih priznanja najdraže?

Ne bi bilo diplomatski odgovoriti na to pitanje. Odlikovanja i priznanja svakako laskaju, ona se mogu protumačiti da je prepoznato da ste nešto važno i dobro učinili, ali ne treba zaboraviti da je uvijek više toga što ste trebali i mogli učiniti, a niste. Osim toga, ona mogu biti opasna jer su iskušenja za taštinu, povod za umišljenost i oholost. U svakom slučaju ona obvezuju i povećavaju osjećaj odgovornosti.

Upravo će biti objavljena Vaša nova knjiga „Ikona vitezova“. Riječ je o ikoni Bogorodice Fileremske, zaštitnice Suverenog viteškog malteškog reda. Ima li sličnosti između Malteškog reda i Bokeljske mornarice?

Ta knjiga rezultat je mojih višegodišnjih istraživanja, a

Ikona Bogorodice Fileremske

imao sam više motiva da je napišem; uz iznimno zanimljivu historiju ove ikone, zaštitnice Malteškog reda, motivi su bili i moje osobne veze s kultom Bogorodice te, naravno, činjenica da sam vitez Reda i da sam bio prvi veleposlanik Crne Gore pri Malteškom redu. Čudno je da o ikoni i njenoj dugoj povijesti ima relativno malo pisanih izvora te da je ona nedovoljno poznata, osim u Malteškom redu. Zato je bilo moguće da se o njoj na ovim prostorima piše i govori bez znanja, s puno mistifikacija raznih vrsta.

Moja knjiga prati iznimno zanimljivu povijest ikone, nastale vjerojatno u razdoblju od VII. do VIII. stoljeća, njenu odiseju kroz prostor i vrijeme te niz značajnih događaja i procesa čiji je ona bila svjedok tijekom stoljeća.

Kada su pitanju sličnosti između Malteškog reda i Bokeljske mornarice, one uz razlike svakako postoje. Naravno, Mornarica nije viteški red niti je imala suverenost, poput Malteškog reda. No, i Red je, kao i Mornarica, nastao kao bratovština da bi se kasnije transformirao u red vitezo-va, koji je uz religiozne i karitativne funkcije dobio i vojnu funkciju. Nešto slično se dogo-

U sjedištu Malteškog reda

dilo i s Mornaricom koja je u XV. stoljeću dobila vojnu organizaciju i funkciju. Tijekom boravka na Rodosu i Malti od početka XIV. do kraja XVIII. stoljeća Red je razvio jaku flotu i pomorske aktivnosti i imao bitnu ulogu u pomorskim ratovima i bitkama protiv Otomanskog carstva i gusara na Mediteranu. U tom razdoblju i Mornarica je bila protagonist pomorske povijesti Mediterana, sudjelovala je u mnogobrojnim pomorskim bitkama i ratovima protiv Otomanskog carstva i gusara, često zajedno s Malteškim redom, kao u bitci kod Lepanta, u operacijama za oslobođenje Herceg Novog i drugim. I Mornarica je kao i Red više puta tijekom stoljeća mijenjala ime, statute i funkcije i konačno, početkom XIX.

stoljeća, izgubila vojnu funkciju, ali je, kao i Red, zadržala vojnu strukturu, uniforme i ostala vjerna svojim tradicijama i izvornim vrijednostima.

Sveučilišni ste profesor i publicist, a na naše veliko zadovoljstvo i vanjski suradnik časopisa Hrvatskoga glasnika čije zanimljive priloge rado i sa zanimanjem čitamo. Što mislite o kvaliteti časopisa i što biste preporučili uredničkom timu?

Uz to što redovito pratim Hrvatski glasnik, imao sam čast i privilegij da mi u njemu bude objavljeno nekoliko članaka i intervju-a, prvi upravo prije deset godina. Nadam se da će se ta suradnja nastaviti. Mogu reći, bez prigodnih komplimenta, da Glasnik grafički, estetski, sadržajem i kvalitetom tekstova ima konstantno visoki nivo. Osim toga, on nije samo glasilo Hrvata u Crnoj Gori, već ima značajnu kulturnu ulogu kao kroničar aktualnih događaja, ali i zbog rekonstrukcije procesa, događaja, običaja i ličnosti iz prošlosti, tako da postaje značajan historijski izvor. Posebno je važno što valorizira i promovira temeljne moralne, društvene i kulturne vrijednosti. Jedini savjet je da nastavite, unatoč teškoćama, s radom i da održite kvalitetu koja je postignuta do sada.

Veliki majstor Matthew Festing uručuje Antunu Sbutegi Veliki križ za zasluge za Malteški red

25 godina uspješnog i plodonosnog trajanja

Tamo gdje postoji ljudsko razumijevanje, usmjerenost zajedničkom cilju, otvorenost i dijalog – sve što je dobro i lijepo postaje moguće i ostvarivo.

Priredio:
Danilo Ivezić

Dostojanstveno i svečano, kako i priliči datumu, Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske obilježila je **četvrt stoljeća svoga postojanja** uz prisutnost mnogobrojnih uzvanika i gostiju u prekrasnom zdanju Muzeja Mimara **21. prosinca 2016.**

Na svečanosti su uz ostale bili prisutni: veleposlanik

Crne Gore u RH **Boro Vučinić**; izaslanik gradonačelnika Grada Zagreba **Slavko Kojić**; predsjednik Savjeta za nacionalne manjine RH **Aleksandar Tolnauer**; predsjednik Matice crnogorske **Dragan Radulović**; delegacija Turističke organizacije grada Kotora na čelu s direktorom **Mirzom Krčićem**; poznati kulturni i javni djelatnici crnogorskog podrijetla **Dimitrije Popović** i **Milka Babović**; predsjednici vijeća i predstav-

nici nacionalnih manjina Grada Zagreba te predsjednici udruga članica NZCH.

Na početku programa obilježavanja 25 godina osnivanja i djelovanja NZCH prisutni su minutom šutnje odali počast svim njezinim članovima i onima koji su dali doprinos njezinu djelovanju, a nisu više među nama.

U obraćanju prisutnima predsjednik NZCH **Danilo Ivezić** rekao je uz ostalo:

„Ovo je priča o našim zamislima i ostvarenjima, maštanjima i nadama, uzletima i iskušenjima u vremenskom rasponu od četvrt vijeka. To je, u stvari, priča o nama samima, takvima kakvi bijasmo i što činismo u proteklom periodu. Nemoguće je u mom današnjem obraćanju pokazati ih u svoj punoći i slojevitosti pojedinačnih i zajedničkih sudbina, ali je ovo prilika da se barem fragmentarno podsjetimo na neke bitne i prijete-

lomne...“ Govoreći o jednom od najznačajnijih razdoblja djelovanja NZCH vezanim uz internacionalizaciju crnogorskog pitanja, Ivezić je naglasio: „Zaključujem ovo poglavlje o djelatnosti NZCH na internacionalizaciji crnogorskog pitanja kao jednog od najslavnijih stranica njene prošlosti, u uvjerenju da je i ova obljetnica prava prilika za podsjećanje na vremenâ koja polako umiču, ali i vremenâ za koja se nikad ne smije zaboraviti da su u njima, citiram: *Crnogorci Hrvatske sačuvali obraz svom narodu*, kako reče ugledni crnogorski novinar gospodin Vlatko Simunović...“ Govoreći o važnost suradnje s institucijama matične države naglasio je: „Godinama gradimo principijelne i plodne veze s matičnom državom kao važnim osloncem u našem ukupnom djelovanju, kako sa službenim institucijama (ministarstvima kulture, nauke i vanjskih poslova; Vladom, Parlamentom i predsjednikom države), tako i s kulturnim institucijama i nevladinim udruženjima. U vezama s Crnom Gorom posebno ističem važnost i plodnost suradnje s Maticom crnogorskom, koja datira od samog početka njenog osnivanja, a rezultira brojnim uspješno realiziranim programima. U ovom procesu značajno je povezivanje i suradnja naše Zajednice s Hrvatskim građanskim društvom CG iz Kotora, na građenju mostova suradnje i vraćanju povjerenja dvije države kroz niz projekata, prvenstveno u izdavačkoj djelatnosti. Uz napomenu da ovakva bliska suradnja i međusobno razumijevanje nijesu bili posljedica bitnog poboljšanja međudržavnih odnosa Crne Gore i Hrvatske, nego da su, upravo obrnuto, ove aktivnosti prethodile tom poboljšanju i u mnogo čemu ga olakšale.

Srđan Bulatović i Darko Nikčević

U tom kontaktu s matičnom državom inzistiramo na pozicioniranju i ponašanju sudionika u tzv. političkom prostoru djelovanja. Naš politički okvir je jasan samom činjenicom da smo državljani Republike Hrvatske, što određuje ponašanje institucija i pojedinaca iz Crne Gore prema nama, kao suradničko, a ne direktivno, stoga i naglašavam - koliko je nama Crna Gora potrebna kao država, toliko smo i

mi potrebni Crnoj Gori da bi bila država. Ovakav naš stav uz inzistiranje na apsolutnoj autonomnosti u organizacionom i programskom smislu izgleda nekima ne paše. Čudno je koliko ljudi želi uređivati živote drugima, a ne znaju to napraviti sa svojim.“ U završnom dijelu obraćanja zahvalio je svima koji su svojom nesebičnošću i angažmanom omogućili četvrt stoljeća postojanja NZCH riječima: „Dame i

gospodo, ograničeno vrijeme mog obraćanja onemogućava me da pojedinačno imenujem sve one koji su svaki na svoj način dali ogroman doprinos ukupnoj slici o NZCH u proteklih 25 godina, njenim brojnim programskim aktivnostima, no siguran sam da su se oni prepoznali i da mi neće zamjeriti. Stoga im najiskrenije HVALA!

NZCH ustrojena je kao savez udruga pa time imam obvezu podsjetiti na one koji su u osnovi nositelji i ukupnih programskih aktivnosti i čestitati im ovu godišnjicu, a to su: Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore 'Montenegro' Zagreb, Nacionalna zajednica Crnogoraca Rijeka, Zajednica Crnogoraca Split, Zajednica Crnogoraca Pula, Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore 'Bujština' Umag, Zajednica Crnogoraca i prijatelja Crne Gore Istarske županije, Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore Osječko-baranjske županije i Društvo perojskih Crnogoraca 'Peroj 1657'. Budite ponosni na sve ostvareno u proteklih dvadeset pet godina te vam još jednom hvala! Bez podrške pojedinih institucija Republike Hrvatske sigurno ne bismo imali ovakve impresivne rezultate. Tu prvenstveno mislim na Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske i njegovog predsjednika, Grad Zagreb i njegovoga gradonačelnika, Zagrebačku županiju i Ministarstvo kulture, stoga i posebna zahvala svima njima. I na kraju hvala svima vama koji ste večeras svojim prisustvom uveličali ovu našu svečanost.“

Predsjednik Savjeta za nacionalne manjine RH **Aleksandar Tolnauer** u svom obraćanju istaknuo je: „Ovdje želim s punom odgovornošću naglasiti da je u ovih 25 godina svoga djelovanja Nacionalna zajednica Crnogoraca u Hrvat-

skoj dala ogroman doprinos u prevladavanju tog nesretnog ratnog naslijeđa i poratnog vremena u kojem je trebalo mnogo strpljenja, mudrosti i razumijevanja da se prevladaju politički, psihološki, gospodarski te ljudski problemi, kao i da se u tim i takvim okolnostima otvori proces integracije Crnogorske nacionalne manjine u javni, politički i društveni život Republike Hrvatske.“ Svoj govor završio je riječima: „Svaki takav mukotrpan angažman u promicanju stvarnih vrijednosti i istine, na žalost, često se ne rasuđuje objektivno ili kako bi stari Latini rekli 'veritas odium parit/'istina pribavlja mržnju', i zato ja danas koristim priliku da vam još jednom u ime Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske i u svoje osobno ime čestitam 25-godišnjicu Nacionalne zajednice Crnogoraca, s iskrenom željom za uspjeh u vašem budućem radu. Također najiskrenije i posebno zahvaljujem na ogromnom doprinosu i suradnji u zaštiti ljudskih i manjinskih prava, kao i aktivnom djelovanju u unapređenju razvoja odnosa između Crne Gore i Hrvatske, na žalost pok. dr. sc. Radomiru Pavičeviću, prof. emer. dr. sc. Veselinu Simoviću, prof. dr. Draganu Laloviću, poštovanom Danilu Iveziću, Dušanu Miškoviću, kao i svim članovima Nacionalne zajednice te svim dragim prijateljima iz Crne Gore koji su svojim djelovanjem doprinijeli razvoju odnosa Republike Crne Gore i Republike Hrvatske.“

U ime Matice crnogorske predsjednik **Dragan Radulović** je rekao: „Među mnogim organizacijama crnogorskog iseljeničva Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske zauzima istaknuto mjesto, u prvom redu zbog toga što ste uspjeli svojom djelatnošću pronaći pravu mjeru odnosa

između dvije značajne vrijednosti: biti lojalni i samosvjesni građanin europske Hrvatske, životno zainteresovan za njen demokratski razvoj i opšte dobro, a u isto vrijeme ponosno baštiniti crnogorski nacionalni i kulturni identitet i stvaralački mu doprinositi. Delikatna je ravnoteža u pitanju, a mudrosti osnivača i čelnika Nacionalne zajednice treba odati priznanje što je nikada nijesu ugrozili. Volio bih kada bi se za Vašim primjerom povele i druge organizacije crnogorskih iseljenika u regionu, ali i nacionalne organizacije naroda koji žive u Crnoj Gori...“ Zaključno je istaknuo: „Mnogo toga smo napravili zajedno i još ćemo mnogo toga napraviti. Tamo gdje postoji ljudsko razumijevanje, usmjerenost zajedničkom cilju, otvorenost i dijalog – sve što je dobro i lijepo postaje moguće i ostvarivo. U ime budućih poduhvata još jednom Vam čestitam jubilej i najtoplije Vas pozdravljam.“

Izaslanik gradonačelnika Grada Zagreba **Slavko Kojić** istaknuo je da su kontakti i suradnja NZCH i Crnogoraca u Zagrebu s čelnim ljudima Grada Zagreba i s njim osobno uvelike prerasli u prijateljske, naglašavajući da je i on sam bio sudionik osnivačke Skupštine NZCH 1991. godine zbog svog poznanstva s prof. emer. Veselinom Agom Simovićem. „NZCH i Crnogorci u Zagrebu su prepoznati i uživaju izniman ugled, a kvaliteta njihovih programa je omogućila kontinuitet te jamči i sljedeće godišnjice, trideset, četrdeset godina rada...“

Mnogobrojni pojedinci, institucije i udruženja uputili su čestitke Nacionalnoj zajednici Crnogoraca Hrvatske u povodu velike godišnjice. Treba li reći da su predstavnici i čestitke od političkih institucija Crne Gore izostali iako su uredno pozvani.

Ispriku i čestitku NZCH na velikom jubileju uputila je i predsjednica Republike Hrvatske Kolinda Grabar Kitarović.

U ime Saveza udruženja Crnogoraca Srbije i Udruženja Crnogoraca Beograda, Boro Mrvaljević uputio je čestitku sljedećeg sadržaja:

**„Poštovani prijatelji!
Samo Zajednice poput vaše, bez obzira na razna iskušenja, opstaju u svojoj plemenitoj namjeri nacionalnog i kulturnog stvaranja i prosvjećivanja. Nacionalna Zajednica Crnogoraca Hr-**

vatske to afirmiše od svog postojanja, stalnim nastojanjem da najpozitivnije utiče na prosperitet crnogorske zajednice kako u Hrvatskoj tako i šire.

To vam je omogućilo da s ponosom možemo da kažemo da ste primjer za poštovanje u iseljeničkim organizacijama.

U želji da nastavite s takvim radom, uz žaljenje što nijesmo u mogućnosti da prisustvujemo svečanom činu, iskreno čestitamo jubilej 25 godina postojanja.“

U drugom dijelu svečanosti, koncertu, nastupili su **Zbor „Montenegro“** Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore, „Montenegro“ Zagreb s izvršnom interpretacijom triju pjesama i poznati gitaristički duo iz Crne Gore **Srdan Bulatović** i **Darko Nikčević**, na prvom koncertu nakon njihovog nastupa u Carnegie Hallu u New Yorku te su oduševili prisutne koji su ih ispratili dugotrajnim pljeskom na svečanosti za pamćenje, po jednodušnoj ocjeni prisutnih u Muzeju Mimara 21. prosinca 2016.

Nikoli Miškoviću – Državna nagrada za znanost

Hrvatski sabor dodijelio godišnju Državnu nagradu za znanost izv. prof. dr. sc. Nikoli Miškoviću.

„Za značajno znanstveno dostignuće u području tehničkih znanosti za istraživanje kooperativnog upravljanja i interakcije čovjek - robot u robotici“, stoji u obrazloženju dodjele Držav-

ne nagrade za znanost koja je na svečanosti u Hrvatskom saboru u četvrtak 29. prosinca 2016. uručena izv. prof. dr. sc. Nikoli Miškoviću.

Nagrada se dodjeljuje za iznimno važna dostignuća u znanstvenoistraživačkoj djelatnosti, za proširenje znanstvenih spoznaja i za znanstvena ostvarenja u primjeni rezultata znanstvenoistraživačkog rada, koja su postigli znanstvenici, istraživači i znanstveni novaci. Prema odluci koju je donio Odbor za podjelu državnih nagrada za znanost Hrvatskoga sabora ukupno je 29 nagrađenih, a nagrade su im ovom prigodom uručili predsjednik Hrvatskoga sabora i predsjednik Odbora za podjelu državnih nagrada za znanost Božo Petrov te ministar znanosti i obrazovanja Pavo Barišić.

Ovom nagradom Nikola Mišković još jednom je potvrdio svoj izniman znanstveni rad i svoje mjesto među vodećim znanstveni-

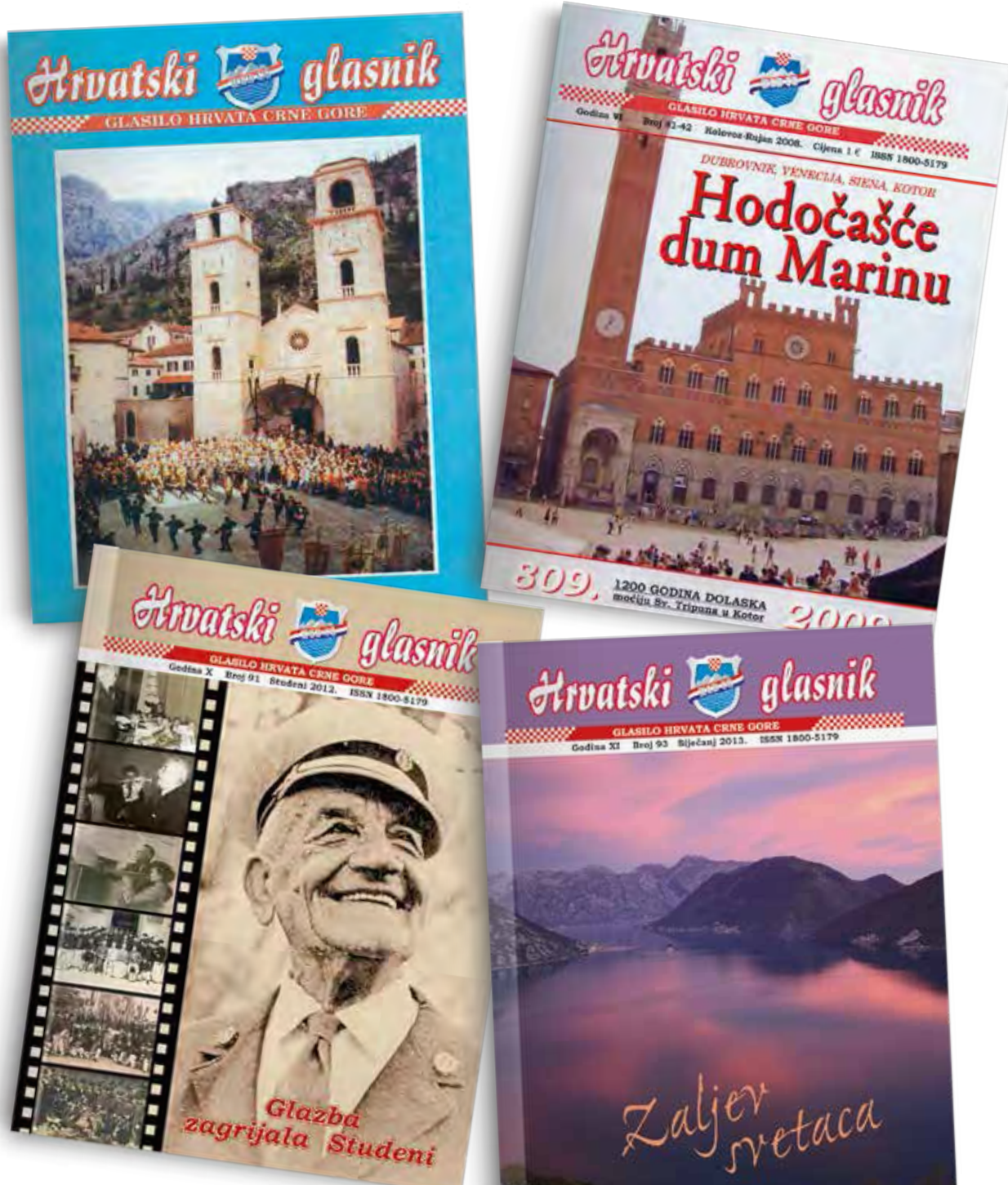
cima u RH i svjetskoj znanstvenoj zajednici.

Prije tri godine Nikola je dobio nagradu za najboljega mladog znanstvenika (do 30 godina) u Republici Hrvatskoj, a sredinom 2016. izabran je u status izvanrednog profesora na FER-u. Voditelj je tima mladih znanstvenika u projektu CADDY kao prvi FP7-ICT STREP projekt koji koordinira hrvatski partner.

NAKON 14 GODINA TISKANJA ČASOPISA „HRVATSKOGA GLASNIKA”
I OVOG 141. BROJA UREĐIVAČKI ODBOR JE PRED DILEMOM

ČASOPIS HRVATSKI GLASNIK - DA ILI NE?

Komentira:
Tripo Schubert

Najvažniji projekt Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore jest časopis „Hrvatski glasnik“. To je jedini časopis ovakve vrste u Crnoj Gori. Njegova kvaliteta je u tome što nije politički obojen, što objektivno prezentira aktualne događaje iz kulture, prosvjete, sporta i uopće iz života te prati sve značajne događaje u obje države. U njemu se obrađuju teme kojima se promovira bogato kulturno naslijeđe i prezentiraju kulturno-povijesne posebnosti hrvatskog entiteta u Crnoj Gori. Specifičnost mu je i u tome što su članci i prilozi originalni, koje pišu stručne osobe iz različitih područja djelovanja. Stalne pohvale i potražnja mnogih zainteresiranih čitatelja potvrđuju njegovu kvalitetu i mudru izdavačku koncepciju koja nema primjesa politike i politikantstva, niti podjela po vjeri i nacionalnoj pripadnosti, što ga čini univerzalnim i zanimljivim širim čitalačkim krugovima.

Časopis se od 2003. do 2012. godine tiskao dvomjesečno, u crno-bijeloj tehnici ili polu ko-

” **Predsjednik
nacionalne zajednice
Crnogoraca Hrvatske,
Danilo Ivezić**

Hrvatski glasnik je vrlo vrijedan projekt na programu informiranja, očuvanja nacionalnog i kulturnog identiteta, gradnji mostova suradnje dviju država, kvalitetno dizajniran, bogato tehnički opremljen i kao takav služi za primjer svima.

“

loru, a zahvaljujući raspodjeli sredstava od Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Crne Gore, Državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske, koji je sufinancirao projekte, do Veleposlanstva, kao i određenom broju sponzora i donatora, časopis se od 2012. godine tiska kao mjesečnik, s dva dvobroja, te je uistinu postao zrcalo hrvatske manjine u Crnoj Gori.

Jedna od karakteristika Hrvatskoga glasnika je da u njemu surađuju autori različitih profesija iz svih sredina i da za svoje priloge ne traže honorar. Do sada je registrirano više od 170 autora. S druge strane članovi Uređivačkog odbora rade volonterski, redakcija nema prostor za rad, već se najveći dio posla obavlja u njihovim kućama i na njihovim kućnim kompjutorima. Zbog financijskih razloga, redakcija nije u mogućnosti posjedovati dopisništvo u gradovima Crne Gore gdje žive Hrvati tako da se prilozi osiguravaju osobnim kontaktima i dostavljaju elektroničkom poštom.

U pravilu, tekstovi se lektoričaju na književnom hrvatskom jeziku, dok se u pojedinim tekstovima dopušta upotreba „bokeškoga“ govora u želji da se on očuva kao kulturna nematerijalna baština. Neki, pak, tekstovi, čiji su autori pripadnici drugih nacionalnosti, tiskaju se na njihovome materinskom jeziku, što je u suglasnosti s usvojenom izdavačkom politikom.

Na osnovi dosadašnjeg iskustva i cijena dizajna, pripreme, tiskanja, korekture i lekture, poštanskih troškova, putnih troškova, uredničkog honorara, poreza i dr., godišnje je potrebno osigurati za tiskanje 10 brojeva (od kojih su dva dvobroja za mjesec srpanj-kolovoz i studeni-prosinac) oko 35.600,00 EUR.

” **Predsjednik
Zajednice Hrvata u
Trstu, Damir Murković**

Upravo nam je pristišla pošiljka sa zadnjim brojem vašega glasila. Koristim ovu priliku da vam najsrdačnije zahvalim za redovito slanje „Hrvatskoga glasnika“ HGD Crne Gore. Želim vam čestitati na posebno zanimljivom prikazu sadašnjosti, kao i bogate prošlosti vašeg cijenjenog Društva koje govori o vrlo značajnom doprinosu Hrvata u Boki. To činite na jednoj visokoj razini i u takvoj mjeri da mi čitatelji imamo osjećaj da smo tamo s vama, u tijeku događaja. Zasigurno nam pomaže u tome sjajno tiskovno oblikovanje, veliki broj stranica, bogata galerija slika i puno zanimljivih informacija iz Crne Gore, kao i naše matične domovine, Hrvatske. Za sve to možete biti zaista ponosni i ja vam od srca želim da ustrajete u tako značajnom radu za dobrobit svih vaših čitatelja. Možete uvijek računati na nas iz Hrvatske zajednice u Trstu, kao vaše redovite i vjerne pratiocice!

“

„Hrvatski glasnik“ dostavlja se na adrese svih državnih institucija u Crnoj Gori i Hrvatskoj, kao i svim bibliotekama, institutima i određenom broju pretplatnika u Hrvatskoj, Crnoj Gori, Srbiji, Nizozemskoj, Italiji, Kanadi, Americi, Australiji...

Međutim, u prošloj godini doživjeli smo neka neugodna

”

Pjesnikinja Dubravka Š. Jovanović:

Učtivi mladić Zdenko iz Kotorske biskupije redovno mi uz dobar dan, ima li rabote, kako ste, godinama uručuje „Hrvatski glasnik“. Po pravilu me nađe u isti mot đe cukam po tastaturi kompjutera u redakciji Skala radi-ja ispred fineštrina, pa oko odmorim na žuti limun iz đardina jednog od onih Semiramidinih visećih u drevnom Kotoru.

Reda radi, od preše mu odgovorim dvije, tipa fala Bogu dobro sam, rabote ne fali, je li to novi broj Glasnik i odma me zapahne vonj lijepe cklejuće karte, kako kažu oni koji se intende u tiskanje ili štampu.

Nije ni alavija zatvorio vrata, niti učinio prve skaline pa naniže, a ja sam ostavila sve i kuriozno prelistavam novitadi iz novoga broja Glasnika.

Prvo aloćam slike vazda perfektne rezolu-cije i pogađam đe je što bilo pasanoga mje-seca.

Ne po redu priznaću, nego odma na foj s kojega mi galiotski miga Neven Staničić s novom pričom kojom mi o jeziku našem nasušnome spjegaje.

Letim očima po redovima, a srce mi jače tuče.

Ja aaa od kad nijesam čula riječi maren-da, mobi, konki.

Bravo Neno, ja ću u sebi. Nijesi manji nego i te kako veliki učeni čovjek kada pišeš i zboriš po naški i rezentavaš šporkecu od tuđica koje tako lako prisvajamo zaboravlja-jući ko smo, što smo i okle smo. Što su bili naši stari, kako su zborili, što rabotali, koje pjesme pjevali, koje igre balali, kakve veštite nosili s kolarinom, kada i đe, kako odili za sprovodom.

Namigni im za dešpek, čini mot onaj gali-otski koji, vjeruj, savršeno razumijem.

Piši i nemoj preskakati fojeve i brojeve jer me onda najjediš.

Odma poslije Nevenovoga štiva ‘Po Bokški’ i iza njegovih brčića (tako ti njih nastavi, ne feremavaj ovu rabotu jerbo ćemo zaboravit naški zborit), moje oko je već na druge, br-kove šjor Maša Miška Čekića, polu Špiljara moga, po materi.

Gospe o začeca, što bi kazala moja baba.

Koje Božje gracije tu pročitam iz njegove kužine koja vonja na Boku i njene baštine, starinske teće, pjadele, supijere, gvantije-re, pune pjate pašta fažole s dramom osta i dva pera lovorike s dva zrna papra, njoke, bumbare, skaljarske peverune i škalonje, na pamidoru ‘kao kraljicu ljeta’, pa slatko, od fugace do dobrojske torte od mendula i maraskina.

Da sve prste polizeš od njegovoga toća iz pera, duha i od parićavanja.

Zovu ga meštar od žučenice, a ja ću reći u njegovome ‘antiki fagotu’ je lavande i na-ranača, mirisne starinske ružice s draćom od koje se čini rozulin, datula i kostanja, šipaka i žižula, štruca i štrudela.

Zbori i pjeva Balašević ‘al se nekad dobro jelo’, a u Boki tek što se guštalo na slave i imendane, Božice i Uskrse da ti je znat?

Ima bome šušta i gušta u Glasniku još, u toplim pričama o ‘malim’ ljudima, užanca-ma i životu ovih obala, istoriji i športu, ali ako nemate kad od preše iz prve ruke sve odma počitat, morate barem Nevena i Maša što nam toć bokeški perom parićavaju.

Neka se ostali ne ofende po bokeški ću reć, ili po Nevenu, na jedno oko zažmiri. Dobro je, vazda može bolje!

“

iznenadjenja. Redakciji je, uz ostalo, prigovoreno da određeni autori pišu na svom jeziku, što se ne može tolerirati.

Ovakva razmišljanja u su-protnosti su s usvojenom uređivačkom politikom prilikom osnivanja časopisa 2003. go-dine, gdje se izričito kaže: „**Je-dan od osnovnih principa je da časopis bude pisan na književnom hrvatskom jeziku, osim u slučajevima kada**

autori tekstova traže objavljivanje na svome materin-skom jeziku.“

Ovakvi prigovori imali su za posljedicu da je Povjerenstvo Veleposlanstva RH prilikom raspodjele sredstava ovoga puta za tiskanje časopisa odo-brilo manji iznos nego u ra-nijim raspodjelama. Umjesto dosadašnjih 10.500,00 eura, Povjerenstvo je odobrilo svega 9.400,00 eura, što bi pokri-

lo troškove tiskanja tri broja Glasnika.

Međutim, tu nije kraj uskraćivanju sredstava jedinome pisanom glasilu Hrvata u Cr-noj Gori. Nakon razmatranja prijedloga Povjerenstva za raspodjelu odobrenih sredsta-va, nadležna služba Državnog ureda za Hrvate izvan R. Hr-vatske odlučuje umanjiti odo-breni iznos za još 2.000,00 eura, što je sada dovoljno za

”

Magistar arheologije Jovan Josifov Martinović:

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore ubrzo je nakon osnivanja pokrenulo svoju publikaciju „Hrvatski glasnik“ kao glasilo Hrvata u Crnoj Gori, koji je u vrlo kratko vrijeme postao i svojevrsni barometar napretka ove manjinske zajednice te hroničar raznovrsnog djelovanja, posebno na polju obrazovanja i kulture, kao i njegovanja tradicije i međunarodne saradnje. Formirajući postupno svoju fizionomiju ozbiljnog mjesečnika, „Glasnik“ je tokom proteklih godina izlaženja izrastao u sveobuhvatni časopis s nizom usmjerenja i interesovanja, donoseći aktuelne komentare i analize političkog, ekonomskog, socijalnog i zdravstvenog karaktera, zatim reportaže o ljudima i događajima, portrete znamenitih Bokelja prethodnika i savremenika te čitav niz seri-

jala iz bogate prošlosti ovoga kraja. Zadržavajući vrlo visoki nivo akribije i stručnosti, redakcija „Glasnika“ je, uprkos nepovoljnim uslovima, uspjela stvoriti vrlo respektabilan i originalan časopis, trenutno jedini ovoga tipa u našoj zemlji čije se izlaženje svakog novog broja očekuje s velikim nestrpljenjem. Time je zacrtana trasa za buduće uspješno nastavljanje ove misije. Nama, saradnicima ovoga glasila, čini veliku čast što nam je omogućeno da sudjelujemo u njegovom izrastanju u publikaciju prihvaćenu i cijenjenu na svim meridijanima naše planete. ma, užancama i životu ovih obala, istoriji i športu, ali ako nemate kad od preše iz prve ruke sve odma počitat, morate barem Nevena i Maša što nam toč bokeški perom pričavaju.

Neka se ostali ne ofende po bokeški ću reć, ili po Nevenu, na jedno oko zažmiri. Dobro je, vazda može bolje!

“

pokriće troškova samo dva broja časopisa!

Pitamo se zar je moguće da državi Hrvatskoj nije u interesu imati ovakvo pisano glasilo u jednoj multietničkoj državi kakva je Crna Gore, gdje je hrvatska populacija došla do razine statističke pogreške

jer nas je prema posljednjem popisu samo 6.021 odnosno 0,97% ukupnog stanovništva Crne Gore koja ima 620.029 stanovnika, naroda koji nezaustavljivo nestaje s ovih prostora, čime gubimo status nacionalne manjine pa se svrstavamo u kategoriju manjin-

ske zajednice. Ali zajednice koja baštini više od 60% nepokretnog i pokretnog kulturnog naslijeđa Crne Gore!

Koristim ovu priliku zahvaliti svima onima koji pružaju financijsku potporu oglašavanjem propagandnih poruka u ovom časopisu i time omo-

”

Direktorica Pomorskog muzeja Kotor, mr. Mileva Pejaković Vujošević:

Hrvatsko građansko društvo Kotor predstavlja pravi primjer poštovanja pisane riječi svjesni činjenice da sve što nije zapisano, nije ni postojalo.

Prije 15 godina, nakon samog osnivanja Društva, pokrenut je časopis „Hrvatski glasnik“ u kojemu su svoje mjesto našli svi kulturni događaji, poznate i priznate ličnosti, važni datumi i događaji, kako s prostora Kotora i Boke kotorske, tako i Crne Gore.

Posebnu vrijednost časopisu daje objavljivanje članaka iz pomorske prošlosti Boke i na taj način očuvanju pomorske baštine koja je odigrala značajnu ulogu u pomorstvu istočnojadranske obale tijekom stoljeća.

Čovjek koji je od samog početka svojom golemom energijom i entuzijazmom pridonio da ovaj glasnik bude prepoznatljiv i dostupan svima je cijenjeni gospodin Tripo Schubert, sa svojim suradnicima.

Posebno smo zahvalni što su svi kulturni događaji koji su održani u našem Muzeju bili zabilježeni i na vrlo stručan način prezentirani kako domaćoj, tako i široj javnosti.

Glasnik je odlično dizajniran, tekstovi stručno i kvalitetno napisani i praćeni fotografijama...

U ime kolektiva Pomorskog muzeja i svoje ime želim uredničkom timu Glasnika da još dugo traje na kulturnoj mapi Crne Gore i Hrvatske, na zadovoljstvo svih nas, Kotora, Boke kotorske, Crne Gore, kao i matične države Hrvatske.

“

gućavaju donekle zatvaranje financijske konstrukcije tiskanja časopisa, a to su: gđa Martina Bienenfeld, direktorica Turističke zajednice grada Zagreba, gosp. Roko Tolić, direktor Zračne luke Dubrovnik, gosp. Zoran Obradović, direktor INA-e u Crnoj Gori, gosp.

Miomir Marković, direktor Ledo - Crna Gora.

U prošloj godini primili smo jednu simpatičnu obavijest od jednog malog obrtnika iz Zagreba, u kojoj kaže: „Slučajno sam naišao na vašu web stranicu. Vlasnik sam jedne male firme i rado bih vam uplatio

jednu skromnu donaciju.“ Posebno smo zahvalni gosp. Stjepanu Bediću na ovoj lijepoj gesti. Divno je što ima još onih koji vjeruju u ispravnost rada Uredništva i žele nas podržati da ustrajemo u nastavku ove povijesne misije.

”

Mr. Vesna Vičević:

U svom četrnaestom postojanju „Hrvatski glasnik“ razvijao se stalnom uzlaznom linijom i vrlo brzo postao omiljen i nezaobilazan časopis ne samo za Hrvate, već i za široku čitalačku publiku Kotora i Boke kotorske.

Iako suradnici časopisa uglavnom nisu profesionalni novinari, urednica i Uređivački odbor časopis uspješno održavaju na izuzetno visokom profesionalnom nivou.

Raznovrsnošću tema, načinom njihove obrade i prezentacije, „Hrvatski glasnik“ je temelj njegovanja hrvatskog jezika i hrvatskog identiteta Hrvata Crne Gore, most

spajanja, razvijanja i unaprijeđenja odnosa Crne Gore i Hrvatske, pouzdan kroničar suvremenih kulturno-umjetničkih događaja i podsjetnik na prošle značajne historijske događaje te s obzirom na to, i u danima koji slijede nezaobilazan izvor informacija istraživačima kako o životu i aktivnostima Hrvata, tako i o cjelokupnome društvenom stanju ovoga razdoblja.

Sve navedeno, uz obilje drugih pozitivnih kvaliteta koje časopis posjeduje, čini „Hrvatski glasnik“ najreprezentativnijim informacijskim sredstvom ovog područja u čitavom vremenu njegovog postojanja.

“

”

Prvi ambasador Crne Gore u Hrvatskoj Branko Lukovac:

Želim ovim putem najsrdačnije zahvaliti Hrvatskom građanskom društvu za časopis „Hrvatski glasnik“, čiji sam posljednji broj 139./140., za studeni-prosinac 2016., pročitao s velikim zanimanjem, kao i ranije brojeve. Želim i ovom prilikom čestitati Uredničkom odboru i urednici na izvanrednom časopisu, bogatom sadržajem, kako kada je riječ o aktualnim temama iz svih domena društvenog života, tako i o onome što na najbolji način predstavlja bogato kulturno-istorijsko naslijeđe i stvaralaštvo Hrvata u Crnoj Gori i krajeva u kojima žive, posebno Boke kotorske. Ja sam mnogo saznao i naučio iz časopisa, kako o dragocjenom kulturnom naslijeđu i stvaralaštvu, tako i o aktualnim temama kako prijateljske i susjedne Hrvatske, tako i Crne Gore, kao što su u broju 138. teme o izglasanoj povjerenju Hrvatskog sabora novoj Vladi na čelu s premijerom Andrejom Plenkovićem, ali i o razgovorima o formiranju nove Vlade Crne Gore. Izvanredan je tekst o biseru

Jadrana - Dubrovniku, 25 godina nakon zločinačkih napada i rušenja, Meštrovićevome memorijalnom kompleksu na Lovćen u dva nastavka, kao i o uspješnom organiziranju jubileja Društva - 15 godina uspješnog rada. Tu je još puno zanimljivih tema koje pišu izvanredni autori. Drago mi je da se u „Hrvatskome glasniku“ prenose neki tekstovi Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske, što odražava izvanrednu, jedinstvenu saradnju koja postoji između Hrvatskoga građanskog društva i Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske. Iz mojeg iskustva na dužnostima koje sam obnašao, tako kvalitetan mjesečni časopis u svakom pogledu – s bogatim, raznovrsnim sadržajem, uz kvalitetu tekstova i autora, grafičkog uređenja i opreme, fotografijama - nema ni jedna druga nacionalna zajednica i ona, odišta, može i treba biti primjer drugima. S osobitim poštovanjem i najboljim željama za uspješno nastavljanje ovog, kao i drugih značajnih angažmana Hrvatskoga građanskog društva.

“

Nakon svih navedenih činjenica, stajalište Uredništva je sljedeće:

Ocjenjujemo da je projekt našega Glasnika od neprocjenjivog značaja za očuvanje i opstojnost hrvatskog bića na ovom prostoru te da kao takav zavrjeđuje kontinuiranu financijsku potporu, kako od lokalnih crnogorskih institucija, tako i od službenih institucija Republike Hrvatske. Potvrdu da je ova naša misija ispravna dobivamo od

sve većeg auditorija sa svih meridijana i paralela, koji s velikim nestrpljenjem očekuju izlaženje svakog novog broja, uvjereni da će obilovati šarenim temama za svačiji ukus.

A što određeni broj naših čitatelja i suradnika misli o ovom časopisu?

Navest ćemo samo neke izjave dobivene u novije doba koje su nam poslali: Damir Murković, predsjednik Hrvatske za-

jednice u Trstu, Danilo Ivezić, predsjednik Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske, Branko Lukovac, prvi ambasador Crne Gore u Hrvatskoj, Dubravka Jovanović, glavna urednica Skala radija, Vesna Vičević, bivša dugogodišnja predsjednica Matice crnogorske - ogranak Kotor, Mileva Pejaković Vujošević, direktorica Pomorskog muzeja u Kotoru, Jovan Marinović, konzervator, savjetnik u mirovini.

Mandolinski orkestar ambasador HGD CG

Početak svibnja 2004. godine čelnici HGD CG, Tripo Schubert i Dario Musić, uz pomoć Branke Bezić, voditeljice odjela HMI-ja u Splitu, uspostavili su suradnju s Gradskim mandolinskim društvom „Sanctus Domnio“. Tada se rodila ideja o obnovi mandolinskog sastava koji je postojao u Kotoru davne 1890. Danas se možemo pohvaliti da imamo respektabilan mandolinski orkestar, koji uspješno vodi profesor Ivo Brajak. To je bio povod za ovaj razgovor s njim.

Razgovor vodio:
Tripo Schubert

Kada je Đorđe Begu, voditelj mandolinskog sastava, napustio tu dužnost, krenulo se u potragu za osobom koja bi ga zamijenila. Marina Dulović, tadašnja direktorica muzičke škole „Vida Matjan“, predložila je Iva Brajaka koji se nalazio na studiju u Splitu. O toj ideji obavijestili smo dr. Ljubu Urlića, gradonačelnika Splita, koji je osigurao financiranje obuke u mandolinskom društvu „Sanctus Domnio“.

U povodu uspješnog i predanog rada s orkestrom, odlučili smo porazgovarati s profesorom Brajakom.

Nakon završetka srednje muzičke škole u Kotoru, završili ste Glazbenu akademiju u Splitu. Kako je počeo rad s mandolinskim sastavom?

Kada sam bio na posljednjoj godini studija na Glazbenoj akademiji u Splitu, obaviješten sam da Hrvatsko građansko društvo Crne Gore u Kotoru ima namjeru angažirati me za voditelja mandolinskog sastava. Nakon razgovora s gospodinom Tripom Schubertom, dogovorili smo se da tu ideju i realiziramo na način da dok sam u Splitu usporedno sa studiranjem idem na satove mandoline. Moja mentorica u Splitu bila je Ivana Kenk Kalebić, prof. mandoline, koja je taj instrument diplomirala u Padovi. U suradnji s njom i mandolinskim orkestrom „Sanctus Domnio“ iz Splita, kojim je dirigirao prof. Lukas, započeo sam obuku na ovom instrumentu. S obzirom na to da sam u nižoj muzičkoj školi svirao violinu, obuka na mandolini bila mi je olakšana jer je raspored žica i prstiju na oba instrumenta isti. Nakon otprilike šest mjeseci rada s prof. Kenk, koji je obuhvaćao tehniku sviranja na mandolini i mandoli, kao i način funkcioniranja orkestra, svladao sam program neophodan za samostalno vođenje orkestra. Negdje u to vrijeme sam i diplomirao na Glazbenoj akademiji - smjer Glazbena kultura, i nakon povratka u Kotor, 2008. godine, nastavio sam rad s djecom iz Kotora koju je prethodno okupio naš sugrađanin Đorđe Begu iz Dubrovnika i s kim su oni započeli učiti note i svirati na mandolini. Prve instrumente dobili smo na poklon od naše suradnice Branke Bezić Filipović koja ih je osigurala sredstvima dobivenim od donatorskog koncerta za vrijeme fešte sv. Duje. Orkestar uz mandoline

danas ima još i mandole, gitare, flaute, violine, bas gitaru, a ove godine se nadam povećanju broja tih instrumenata u orkestru.

Početni sastav imao je oko dvanaestero djece, u dobi od 7 do 10 godina, i oni su skoro svi do danas ostali okosnica orkestra. Mandolinski orkestar dobio je ime „Tripo Tomas“ po slavnome kotorskom kompozitoru, čije smo kompozicije na samom početku i izvodili.

Uz rad u početku sa starijim muzičarima, u proteklom razdoblju organizirali ste dvije škole mandoline.

Koliko je djece obuhvaćeno u školi i kakav je sada sastav mandolinskog orkestra?

Uz prvu školu mandoline, koju su činila djeca iz Kotora, na samome početku mog vođenja mandolinskog orkestra imali smo i jedan sastav starijih muzičara. Taj orkestar je funkcionirao jedno kraće vrijeme, a djeca bi nakon završetka obuke nastupala s njima. Međutim, zbog previše obveza starijih članova bilo je teško organizirati probe na koje bi svi mogli doći tako da je taj stariji sastav orkestra nakon nekoliko godina prestao s radom. Tu se stvorio problem jer

djeca iz škole mandoline nisu bila dovoljno uvježbana za samostalni nastup. Napornim radom, zalaganjem djece i njihovih roditelja, kao i čestim i dugim probama, djeca su postajala sve bolja, a repertoar se proširio. Na kraju smo dobili orkestar koji je počeo samostalno nastupati na radost i iznenađenje mnogih.

Gdje ste sve gostovali s mandolinskim orkestrom?

Počeli smo s nastupima na božićnim koncertima u Kotoru, Podgorici, Baru, Tivtu i Herceg Novom, kao i izvan Crne Gore.

Što se putovanja tiče, to je jedna od najdražih stvari vezanih uz sviranje u orkestru i veliki motivirajući faktor. Mogu se pohvaliti mnogobrojnim nastupima, kako u državi Crnoj Gori, tako i u Hrvatskoj: u Splitu, Križišću, Rijeci, Novom Vinodolskom, Zagrebu, Sv. Filipu i Jakovu, Požegi. Tu su još bili nastupi u Bitoli - Makedonija, Ljubuškom i Međugorju - Bosna i Hercegovina, a s posebnim zadovoljstvom ističem gostovanje u Danskoj u gradu Hillerodu.

Prošla godina bila je vrlo uspješna. Gdje ste sve nastupali?

Prije svega na svim svetkovinama u Kotoru, u sklopu održanih manifestacija našeg Društva, na promocijama, godišnjoj Skupštini, proslavi jubileja 15 godina postojanja i na tradicionalnom Božićnom koncertu u katedrali sv. Tripuna.

Izvan Kotora nastupali smo na humanitarnom koncertu u Domu starih u Risnu, zatim u sklopu projekta „Krajevi kao i bića imaju svoju dušu“ u Jelsi na otoku Hvaru, na međunarodnom Festivalu tamburaških orkestara u Bijelom Polju, na festivalu „Srce i duša stare varoši“ u Pljevljima, na Cetinju u sklopu Omaža Krstuloviću, te na kraju godine na Božićnom koncertu u Dubrovniku.

Na mnogobrojnim gostovanjima orkestar je izazvao oduševljenje publike, kako zbog svoje mladosti, tako i zbog činjenice da sviraju instrument koji je popularan samo na području Mediterana, a koji je u današnje vrijeme gotovo pao u zaborav. Ovdje moram istaknuti dobru suradnju s Muzičkom školom „Vida Matjan“, poglavito s njezinom direktoricom prof. Laurom Jovanović, kao i s Vesnom Ivanović, voditeljicom dječjeg zbora Osnovne škole „Savo Ilić“, s čijim zborovima redovito nastupamo. Suradnja s muzičkom školom iz Tivta, u kojoj i radim, također je vrlo dobra. Školu mandoline

u Tivtu držim upravo u prostorijama muzičke škole i veliki broj djece u orkestru čine upravo djeca iz Tivta.

Kakvi su Vam planovi za budućnost?

Danas uz te „stare“ članove, njih 13 svirača, organizirao sam prošle godine školu mandoline u Kotoru, koja je imala osam polaznika i školu mandoline u Tivtu, koju je pohađalo 14 polaznika. Svi su oni uspješno završili prvi stupanj obuke tako da će postojeći orkestar sada ukupno brojiti 35 svirača. Svi su oni već nastupali na koncertima s postojećim sastavom i jako mi je drago što je toliko djece zainteresirano da svira mandolinu. Moram priznati da to ponekad može biti i naporno jer, primjerice, prije svake probe ili koncerta moram naštimati tridesetak instrumenata pa tek onda krenuti s probama.

U sljedećem razdoblju cilj mi je kontinuitet u radu, redovite probe i vježbanja i povećanje postojećeg repertoara s novim kompozicijama. Moram naglasiti da su reakcije djece iz publike nakon održanih božićnih koncerata bile jako pozitivne tako da očekujem nove polaznike u školi mandoline ove godine. Sva djeca su dobrodošla i svi koji žele mogu se učlaniti u naš orkestar. I ove godine očekujem mnogobrojne koncerte i gostovanja.

U Društvu smo zadovoljni radom i angažiranosti prof. Brajaka, koji je u kratkom vremenu uspio okupiti veliki broj djece, nastupati s velikim uspjehom na mnogim manifestacijama pa se slobodno može reći da je mandolinski orkestar „Tripo Tomas“ postao brend Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore u zemlji, ali i njegov pravi ambasador u inozemstvu.

Marjan Šantić iznio kotorsku zastavu na vrh Afrike

Planinar kotorske „Vjeverice” Marjan Šantić osvojio je sredinom siječnja 'krov' Afrike, najveći vrh Kilimandžara i crnog kontinenta - Uhuru pik, na 5.895 metara nadmorske visine.

Šantić je jedini iz Crne Gore u planinarskoj ekspediciji koju čini desetak srpskih i hrvatskih planinara. On se javio prijateljima porukom da je uspio i dodao: „U top formi sam. Prešli 80 km za pet dana i visinsku razliku 10.000 m. n. v. Pet gore i pet dolje plus aklimatizacija. Vraćamo se 24. ili 25. siječnja.”

Kako je objavio srpski planinarski klub „Balkan”, čiji su planinari sudionici ekspedicije, 10 planinara je dotaknulo vrh Kilimandžara dok je jedan čekajući

u kampu preskočio izazov zbog bolesti. Podsjetimo, Uhuru pik je 2010. godine osvojio i Antonio Škanata iz kotorskoga planinarskog kluba „Pestingrad”.

Radio Kotor

Pejović novi počasni kapetan Bokeljske mornarice

Aleksandar Andrija Pejović, ministar europskih poslova u Vladi Crne Gore, počasni je kapetan Bokeljske mornarice 809 – priopćeno je na prigodnoj svečanosti koja je 28. prosinca održana u prostorijama ove organizacije.

Time je javnosti predstavljena odluka donesena 20. lipnja na Skupštini da Pejoviću pripadne spomenuta čast „zbog izuzetnog doprinosa ukupnom razvoju i očuvanju vjekovnih tradicija Bokeljske mornarice”. Ministar i novi počasni kapetan drevne bratovštine Aleksandar Andrija Pejović zahvalio je na imenovanju i rekao da s radošću pristupa zalaganju za ciljeve Bokeljske mornarice.

Viceadmiral Ilija Radović izvijestio je Pejovića o ključnim događajima dvanaeststoljetnog historijata Mornarice. „Niko u svijetu nema organizaciju pomoraca koja toliko traje – čak 1207 godina. Te 809. godine stvorili smo nešto čime se mi kao Kotorani, Bokelji i mi svi u Crnoj Gori ponosimo. Prvi pisani dokument o Mornarici je iz 1353. godine. Do 15. vijeka patron Mornarice bio je Sveti Nikola, a danas slavimo zaštitnika grada Svetog Tripuna”, istaknuo je, uz ostalo, Radović i dodao da danas u Mornarici ima sve više mladih ljudi koji u njoj vide nešto posebno i značajno. „Sada imamo još jednog mladog čovjeka više, Andriju Pejovića, koji će nam pomoći svojim kontaktima da Mornaricu afirmišemo još više”, dodao je Ilija Radović. On je nabrojio i visoka priznanja koja je Mornarica dobila od država Crne Gore i Hrvatske, naveo gradske običaje u kojima sudjeluje, a onda i istaknuo međuvjerski i međunarodni sklad kao tradiciju djelovanja ove danas memorijalne organizacije.

Aleksandar Dender iz UO Bokeljske mornarice istaknuo je da je organizacija danas na nivou rada u NVO sektoru i financirana sredstvima Općine. „Jasno je da se kao ciljevi ističu uređenje pravnog statusa Mornarice kao statusa institucije od značaja za državu i grad i, sa druge strane, njen ulazak

na listu svjetske nematerijalne kulturne baštine Unesco. Još je prije par godina Julija Bokova, generalna sekretarka Unescoa, vidjevši bogatstvo koje imamo, predložila da za Listu svjetske dokumentarne baštine kandidujemo i statut bratovštine iz 1463. godine”, rekao je Dender.

Kolovođa Tripo Milošević istaknuo je da je uz pomoć Bokeljske mornarice 2007. godine, prvi put nakon rata i raspada Jugoslavije, crnogorski barjak pronošen dubrovačkim Stradunom.

Nikola Ciko iz UO Bokeljske mornarice istaknuo je činjenicu da je Bokeljska mornarica 809 najprije proglašena nematerijalnim kulturnim dobrom Crne Gore što je, kako je rekao, prva postaja za ulazak na listu UNESCO-a. „Stigli smo bili do prevoda našeg elaborata kao predloga za skupštinu Unesco, ali je skupština prošla prije tri mjeseca, a da nije tretirano pitanje Mornarice. Kako sam saznao od Anastazije Miranović, direktorke Uprave za zaštitu kulturnih dobara, novi ministar posebno se založio za nominaciju Bokeljske mornarice. Jedina smetnja je što se skupština Unesco organizuje svake tri godine, ali ohrabruje informacija da se istrajava na tom poslu”, rekao je Ciko.

Aleksandar Andrija Pejović izrazio je zadovoljstvo zbog zvanja koje mu je dodijeljeno. „Bokeljska mornarica je za sve nas koji smo rođeni na ovom prostoru nešto s čim se živi od samog rođenja. Od malih nogu čujete za Mornaricu, znate da pripada

vama i što nosite na kraju po svijetu. Dosta sam putovao i sticajem okolnosti živio na brojnim mjestima, ali Boka je bila taj prostor kome se vraćam i

koji nosim sa sobom gdje god išao po svijetu. Meni je ovo posebna čast jer nije samo zvanje koje mi je dodijeljeno zbog postignutog u životu, već je i neka nadgradnja mog odnosa prema Boki. Vjerujem da možemo zajedno uraditi mnogo i da ja kao član Vlade Crne Gore mogu pomoći ovoj organizaciji i političkim uticajem i u komunikacijom prema resorima od značaja za njen rad. Moj tim će svakako sagledati mogućnosti za konkurisanje Mornarice za određene fondove Evropske unije. Trudit ću se i da u kontaktima sa diplomatama promovisem Bokeljsku mornaricu i da pokažemo da u Evropsku uniju unosimo nešto što je mnogo više od ulaska same zemlje u članstvo”, rekao je u Kotoru na prigodnoj svečanosti Aleksandar Andrija Pejović.

Nakon razgovora Pejoviću je uručena plaketa o zvanju, a zatim su razmijenjeni pokloni.

Radio Kotor

Susret veleposlanika Grubišića s ministrom europskih poslova Aleksandrom Pejovićem

Crna Gora ostvarila je dobre rezultate u procesu pristupanja i Hrvatska će nastaviti podržavati njezino daljnje napredovanje prema članstvu u EU, poručeno je sa sastanka ministra europskih poslova Aleksandra Andrije Pejovića i novoimenovanog veleposlanika Republike Hrvatske u Crnoj Gori Veselka Grubišića.

Ministar Pejović zahvalio je na iznimnoj potpori hrvatskih institucija i kolega istaknuvši da je ona u značajnoj mjeri pridonijela izgrađivanju kapaciteta za uspješno vođenje pregovora i napredovanju u približavanju članstvu u Uniji.

On je izvijestio sugovornika o daljnjim obvezama usmjerenim na otvaranje preostalih i početak privremenog zatvaranja svih pregovaračkih poglavlja.

Istaknuo je da Crnu Goru očekuju mnogobrojne obveze u nastavku procesa te da može računati na daljnju potporu Hrvatske u pristupanju EU.

Ministar Pejović je, također, zahvalio na nedavnom ratificiranju Protokola o pristupanju Crne Gore NATO-u u Hrvatskom saboru istaknuvši da očekuje skoriju finalizaciju tog procesa i primitak Crne Gore u punopravno članstvo EU-a.

Veleposlanik Grubišić čestitao je na rezultatima koje je Crna Gora ostvarila u pristupnim pregovorima prenijevši očekivanje da će se uspješna reform-

ski proces, praćen dobrim tempom otvaranja i zatvaranja poglavlja, nastaviti i u sljedećem razdoblju te da će Crna Gora biti sljedeća članica EU-a. U tom kontekstu prenio je da će Hrvatska nastaviti s pružanjem potrebne bilateralne, tehničke i ekspertske potpore kako bi crnogorske institucije i pregovarački tim nastavili efikasno provoditi obveze iz pristupnih pregovora.

Sugovornici su, također, razmijenili mišljenje o suradnji dviju država u korištenju fondova EU-a, posebno u sklopu novoga trilateralnog programa između Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Crne Gore, kao i o prijedlogu Hrvatske za kreiranjem nove inicijative, Jadranske trilaterale između Crne Gore, Albanije i Hrvatske.

cdm.me

Novinarsku nagradu dobio Mašo Čekić

Novinar Radio Tivta u mirovini Mašo Čekić dobitnik je nagrade Društva crnogorskih novinara za doprinos razvoju crnogorskog novinarstva. Novinarka Radio televizije Crne Gore (RTCG), Mila Vuković, dobitnica je godišnje nagrade za reportera izvjestitelja. Nagrade za mladog novinara dobile su novinarka Pink M televizije Dragana Novaković i Majda Aleksić s RTV Nikšić. Kako je priopćeno iz Društva crnogorskih novinara, nagrada za doprinos razvoju crnogorskog sela dodjeljuje se redakciji emisije "Agrosaznanje" RTCG. Nagradu za doprinos razvoju crnogorskog novinarstva, koju je dobio Mašo Čekić, dobili su i Danica Vukotić, Miroje Vuković i posthumno Mirčeta Anđelić.

Odlukom žirija, nagrada za životno djelo „Crnogorac“ pripala je donedavnom novinaru „Pobjede“, Jovanu Stamatoviću.

Odluku o nagradama donio je žiri Društva crnogorskih novinara, čiji je predsjednik Maksim Vujačić, a članovi Brano Kadić i Draško Došljak. Nagrade se dodjeljuju u povodu 23. siječnja, Dana crnogorskog novinarstva.

„Iako jeste nominovana na moje ime, ipak je ovo nagrada za cijeli kolektiv Radio Tivta jer je moj najveći doprinos crnogorskom novinarstvu upravo razvoj lokalnog radio novinarstva, a to je Radio Tivat. On je od svog osnivanja bio u mnogo čemu prvijenac među svim lokalnim radio stanicama u Crnoj Gori i to je ostao svih ovih 35 go-

dina”, rekao je Mašo Čekić, publicist, novinar i dugogodišnji urednik Radio Tivta, komentirajući najnovije priznanje koje mu je dodijeljeno. „Svaka nagrada koju sam dobijao u karijeri mi je prijala, naravno i ova. To jeste priznanje za sve do sada učinjeno, ali i podsticaj da dalje radim i stavarim, a ja sam, bez obzira na penziju i moje godine, veoma aktivan. Preko 50 godina sam drugovao s mikrofonom, a sada, iako nemam stalni i direktni kontakt sa slušaocima, djelujem preko portala Radio Tivta, kroz moje kolumne, kroz promocije knjiga, kroz nekoliko manifestacija i to je dobra dinamika, veliki rad i stvaralački čin. Izazova za zrelog i ostvarenog novinara uvijek ima, ako on voli da stvara. Evo, završavam knjigu 'Bokeška pjatanca', pri kraju sam poslova za 'Bokeški kuvar', pripremam serijal recepata 'Evropa u loncu'. Privilegija je raditi cijeli život, stvarati nešto što će ostati poslije tebe i biti sa slušaocima kakve je Radio Tivat uvijek imao. Istina, istina i istina, blagovremenost, preciznost, izvještavanje bez patetike, grubih i velikih riječi, svođenje na mjeru slušalaca, uvažavanje uvijek barem dvije strane jedne 'medalje', izbjegavanje favorizovanja, bez obzira na lične stavove i mišljenja - to su postulati dobrog novinarstva. Radio Tivat na čelu s Draganom Popadićem je sve to odavno zacrtao kao svoje osnovno opredjeljenje i zato uspješno djeluje svih ovih godina”, riječi su koje je naš veliki majstora od pera Mašo Čekić izrekao u povodu dobivanja ove nagrade.

Radio Tivat

Njeguški pršut prvi zaštićeni proizvod u Crnoj Gori

Njeguški pršut je prvi crnogorski proizvod koji je nacionalnim zakonodavstvom zaštićen oznakom kvalitete, priopćeno je iz Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja.

Proceduru zaštite pokrenulo je i u saradnji s Ministarstvom uspješno realiziralo Udruženje proizvođača njeguških specijaliteta sa Cetinja.

„Proizvod koji će nositi zaštićen naziv 'Njeguški pršut' definisan je kao trajni suhomesnati proizvod od svinjskog buta bez nogice, sa kosti, kožom i potkožnim masnim tkivom, bez karličnih kostiju, suvo soljen morskom solju, dimljen sporim sagorijevanjem suvog bukovog drveta

Vujanović primio vjerodajnice novoga veleposlanika RH u Crnoj Gori Veselka Grubišića

Predsjednik Crne Gore Filip Vujanović primio je 12. siječnja u rezidenciji na Cetinju akreditivna pisma, odnosno vjerodajnice novoimenovanih i opunomoćenih veleposlanika: Republike Hrvatske - Veselka Grubišića, Luksemburga - Oliviera Baldauffa, kao i veleposlanika Bangladeša - Hassana Mahmooda Khandkera, koji će svoju dužnost u Crnoj Gori obavljati na nerezidentnoj osnovi.

Predsjednik Vujanović iskazao je novoimenovanome veleposlaniku Grubišiću zahvalnost za potporu i pomoć Republike Hrvatske u euroatlanskim integracijama Crne Gore. Vujanović je posebno apostrofirao vrijednost zajedničkih priprema i djelovanja u mirovnim misijama čime se, kako je istaknuo, pokazalo da je Vojska Crne Gore pouzdan partner u izvršenju ovih značajnih međunarodnih obveza.

Bilateralne odnose dviju država ocijenio je sadržajnim, ističući zajednički interes njihova daljnje poboljšanja.

Njegova Ekscelencija, veleposlanik Grubišić, izrazio je zadovoljstvo što će svoju diplomatsku misiju obavljati u Crnoj Gori, uz spremnost njegove pune posvećenosti afirmaciji i unaprijeđenju odnosa dviju susjednih država.

Radio Dux

i podvrgnut procesu sušenja i zrenja u trajanju od najmanje devet mjeseci.

Prema proizvođačkoj specifikaciji proizvod koji se može označiti kao 'Njeguški pršut' moguće je proizvoditi na teritoriju Njeguša. U teritorij Njeguša uključena su sljedeća sela: Dugi do, Erakovići, Račevići, Kopito, Vrba, Mali i Velji Zalazi, Žanjev do, Mirac i Majstori, kao i zaseoci: Bukovica, Podi, Velji kraj, Čavori i Krstac", priopćeno je iz Ministarstva.

U priopćenju se dodaje da je Udruženje proizvođača njeguških specijaliteta sa Cetinja službeno 29. veljače 2016. godine pokrenulo proceduru zaštite naziva tako što su Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja dostavili zahtjev za registraciju geografske oznake za „Njeguški pršut“.

Boka News

Oktoih kotorskoj Srednjoj pomorskoj školi

Srednja pomorska škola iz Kotora dobitnica je Državne nagrade „Oktoih”, najvećega prosvjetnog priznanja u Crnoj Gori. U konkurenciji devet ustanova najviše glasova dobila je kotorska obrazovna ustanova.

Ministar prosvjete dr. Damir Šehović uručio je 16. siječnja u vili „Gorica” najveće priznanje u području obrazovanja - Državnu nagradu „Oktoih” predstavnicima ovogodišnjih dobitnika Srednje pomorske škole Kotor i Javne predškolske ustanove „Dragan Kovačević” Nikšić te Dragani Mitrović, profesorici historije u Drugoj osnovnoj školi u Budvi.

Šehović je rekao da tradicionalno obilježavamo jedan od veličanstvenih praznika slavne historije Crne Gore, kada su Crnojevići na Obodu tiskali „Oktoih” - prvu knjigu na južnoslovenskim prostorima. „Obodski Oktoih kao naš duhovni svjetionik iz davnih vremena, od prije više od petsto godina, ugrađen je u prestižnu nagradu koju je pod ovim imenom 1970. godine Republika Crna Gora ustanovila kao najveću Državnu nagradu u oblasti

prosvjete koja se dodjeljuje za ostvarene izuzetne rezultate u oblasti vaspitanja i obrazovanja, kao i učeničkog i studentskog standard”, podsjetio je ministar Šehović i dodao da bi crnogorsko školstvo trebalo cijeniti, njegovati i nadograđivati tradiciju kao duhovni temelj na koji se oslanja moderni obrazovni sistem kako bi se mladim ljudima omogućilo da postanu istinski nasljednici na putu stjecanja znanja, vještina i kompetencija potrebnih u suvremenom društvu i tržištu rada. Šehović je naglasio i inkluzivnost kao važnu karakteristiku crnogorskoga obrazovnog modela zaključivši da je „naša profesionalna i svima zajedno ljudska odgovornost da rušimo stereotipe, a sistem otvaramo za individualne mogućnosti svakog pojedinca”.

Ravnatelj Srednje pomorske škole u Kotoru Veljko Botica obratio se u ime dobitnika nagrade za

2016. godinu: „Moramo intenzivno raditi na institucionalnom i ličnom prilagođavanju i usavršavanju kako bismo spremno išli u korak s vremenom i promjenama koje nam život donosi. S vjerom u sebe i svoj rad moramo pomoći mladima da spremno dočekaju buduće integracije, da budu spremni za sve izazove i, naravno, da budu konkurentni gdje god budu poželjeli da egzistiraju”, zaključio je Botica. Državna nagrada „Oktoih” utemeljena je 1970. godine i najveće je crnogorsko priznanje za iznimne rezultate ostvarene u području odgoja i obrazovanja te učeničkog i studentskog standarda. U jednoj godini mogu se dodijeliti najviše tri „Oktoih” nagrade, a do sada je ovu nagradu dobilo 127 pojedinaca i 62 ustanove.

Radio Kotor

Kotorske zimske karnevalske fešte od 18. do 26. veljače

Od subote 18. veljače do nedjelje 26. veljače održat će se Kotorske zimske karnevalske fešte.

Organizator je JU Kulturni centar „Nikola Đurković“, suorganizator je Turistička organizacija Kotor, a pokrovitelj Općina Kotor.

Tradicionalni zimski karneval jedinstvena je pučka manifestacija koja se održava na području kotorske općine.

U mnoštvu karnevalskih grupa i maski iz Kotora, Crne Gore i regije, mnogobrojni posjetitelji mogu vidjeti i uživati u koloritu originalnih kostima, u ritmu i mediteranskom duhu domicilnog stanovništva.

Program ovogodišnjega tradicionalnoga Zimskoga kotorskog karnevala počinje u subotu 18. veljače otvorenjem karnevalskih svečanosti, na glavnome gradskom trgu od 19h.

Dječji maskenbal na programu je 19. veljače u Šoping centru „Kamelija“ od 15h.

Veliki maskenbal bit će u subotu 25. veljače od 21h u Poslovnom centru „Vukšić“.

Program Tradicionalnoga zimskoga kotorskog karnevala završava u nedjelju 26. veljače velikom karnevalskom povorkom od 15h, nakon čega će biti održan koncert TOMISLAVA BRALIĆA I KLAPE „IN-TRADE“ na glavnome gradskom trgu.

Na dan karnevala tradicionalno će iz tiska izaći i humoristično-satirični list „Karampana“.

Kutija za tekstove koji čine sadržaj ovog lista nalazi se na Kamenom kiosku.

U sklopu navedenih programa predviđeni su mnogobrojni događaji poput koncerata, papalade ALA MAKAKA, Prčanjskih karnevalskih svečanosti.

TO Kotor

13. 12. 2016. Znanstveni skup u Kotoru

Na sastanku s dr. sc. Nenadom Vekarićem iz Dubrovnika na kojemu je bio Tripo Schubert te Jovan Martinović i Anita Mažibrdić, razmatran je prijedlog Zavoda za povijesne znanosti HAZU-a iz Dubrovnika o mogućnosti organiziranja jednog znanstvenog skupa u Kotoru pa je dogovoreno sljedeće:

Zavod za povijesne znanosti HAZU-a u Dubrovniku realizira projekt „Transformacija kolektivnih i individualnih identiteta u Dubrovačkoj Republici od kasnog srednjeg vijeka do 19. stoljeća“. U prošloj godini održane su dvije radionice u Dubrovniku i Lastovu.

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore prihvatilo je u suradnji sa Zavodom za povijesne znanosti HAZU-a u Dubrovniku organizaciju znanstvenog skupa u Kotoru 21. i 22. travnja 2017. godine pod nazivom „Isprepleteni identiteti: Kotor, Dubrovnik i njihovo zaleđe u višestoljetnoj perspektivi“.

Do kraja prošle godine za ovaj skup se prijavilo 24 znanstvenika iz Dubrovnika, osam iz Zagreba, po jedan iz Splita, Ljubljane, Metkovića, Sarajeva, a treba uputiti poziv za prijavu i relevantnim institucijama Crne Gore te znanstvenicima iz Beograda i Bara. Očekujemo i iz Kotora određeni broj sudionika.

16. 12. 2016. Božićni koncert u katedrali

Tradicionalni Božićni koncert održan je u organizaciji Hrvatskoga građanskog društva u katedrali sv. Tripuna, uz sudjelovanje mandolinskog orkestra „Tripo Tomas“, dječjeg zbora muzičke škole „Vida Matjan“ i dječjeg zbora OŠ „Savo Ilić“. Voditeljica koncerta bila je Dubravka Jovanović,

pjesnikinja, a sudionike je pozdravio don Anton Belan i zahvalio im na prekrasnom koncertu u ime Biskupije.

19. 12. 2016. Božićna predstava polaznika hrvatske nastave

Božićna priredba učenika hrvatske nastave iz Kotora i Tivta održana je u Domu kulture „Josip Marković“ u Donjoj Lastvi. Nazočne je pozdravila profesorica Brankica Vrbat, koja se potrudila da blagdanski ugođaj bude poseban i da mnogobrojni posjetitelji priredbe budu oduševljeni izvedbama najmlađih, koji su svoje talente pokazali glumom i pjesmom. U programu je nastupio i mandolinski orkestar „Tripo Tomas“.

20. 12. 2016. Božićni koncert u Dubrovniku

Prvi put nastupili su u Dubrovniku kotorski dječji zborovi Osnovne škole „Narodni heroj Savo Ilić“, Niže muzičke škole „Vida Matjan“ i mandolinski orkestar Hrvatskoga građanskog društva „Tripo Tomas“ i održali božićni koncert.

Voditeljica programa Dijana Milošević, dopredsjednica Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore, izrazila je zahvalnost organizatorima koncerta koji su omogućili da mladi kotorski glazbenici, u sklopu predstojećih praznika, prenesu dio božićnog duha Boke izvan granica svoje države, u nadi da će ovaj koncert u Dubrovniku dobiti tradicionalni karakter. Također je istaknula udio prvoga predsjednika i sadašnjega savjetnika Društva Tripa Schuberta i Maje Mozare, voditeljice Hrvatske matice iseljenika – ogranka Dubrovnik, koji su idejno osmislili projekt te pridonijeli realizaciji ovog projekta.

28. 12. 2016. Humanitarni koncert

Humanitarni koncert klape „Incanto“, uz podršku klapa „Bisernice Boke“ i „Maris“, zbora Osnovne škole „Narodni heroj Savo Ilić“, mandolinskog orkestra „Tripo Tomas“, Gradske muzike i Željka i Duke organiziran je u Kulturnom centru „Nikola Đurković“.

U programu je sudjelovala i Nađa Franović - učenica Osnovne škole „Narodni heroj Savo Ilić“ iz Dobrote, koja je napisala recitaciju u znak podrške našoj dvanaestogodišnjoj sugrađanki Anđeli Petrović.

Sredstva prikupljena prodajom ulaznica bit će uplaćena za Anđelino liječenje.

29. 12. 2016. Božićno-novogodišnji koncert u Muzičkoj školi Tivat

U povodu božićnih i novogodišnjih blagdana održan je koncert učenika Muzičke škole Tivat na kojemu su sudjelovali zbor muzičke škole, puhački orkestar, a kao gost je nastupio mandolinski orkestar „Tripo Tomas“, u kojemu sviraju i učenici ove škole.

30. 12. 2016.
Interni koncert
škole mandoline

Na internom koncertu sudjelovalo je 20-ak članova. Nakon pozdravnoga govora roditeljima i djeci, odsvirali su svi zajedno nekoliko božićnih skladbi. Zatim je predsjednik HGD-a Marijo Brguljan pozdravio sve prisutne u ime Društva i podsjetio prisutne na rezultate orkestra i njegovu važnost za sve nas, za Grad i samu djecu. Pozdravio je roditelje i djecu i zahvalio im na njihovoj ustrajnosti u radu, vježbanju i poželio da i u budućnosti budu tako revni, dolaze na probe te ovladaju novim kompozicijama. Polaznicima škole mandoline uručene su diplome o položenome prvom stupnju obuke. Čestitajući mladima stariji orkestar odsvirao je još tri prigodne božićne kompozicije, a na kraju koncerta svima njima uručeni su novogodišnji pokloni.

12. 1. 2017.
Sastanak s veleposlanikom
R. Hrvatske

Novoimenovani veleposlanik RH u Crnoj Gori Veselko Grubišić, sa suprugom Martom, samo je nekoliko sati nakon predaje vjerodajnica predsjedniku Crne Gore Filipu Vujanoviću upriličio sastanak s predstavnicima političkoga, kulturnoga i vjerskoga života Hrvata u Crnoj Gori. Sastanku su nazočili: savjetnik u Veleposlanstvu RH Miroslav Poljuha, konzul RH u Kotoru Hrvoje Vuković, bivša otpravnica poslova u Veleposlanstvu u Crnoj Gori Vesna Vuković, ministrica u Vladi Crne Gore Marija Vučinić, zastupnik hrvatske manjine u Skupštini Crne

Gore Adrijan Vuksanović, predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore Zvonimir Deković, kotorski biskup mons. Ilija Janjić, predstavnik svećenstva Kotorske biskupije don Ivo Čorić, Mirko Vičević, bivši predsjednik HGD CG i predsjednica Zajednice Hrvata i prijatelj CG dr. Svjetlana Zeković.

20. 1. 2017. Sastanak Uređivačkog odbora

Na prvom sastanku Uređivačkog odbora časopisa „Hrvatski glasnik“ u novoj 2017. godini analiziran je prošli broj i konstatirano da je vrlo kvalitetno urađen, uz mnogobrojne pohvale čitatelja. Dogovorene su teme za broj 141. Ovaj broj također će biti vrlo sadržajan. Trebao bi izaći iz tiska do Tripundanskog bala, koji će se održati 4. veljače u hotelu Splendid.

Njegova Ekscelencija, veleposlanik Grubišić, prilikom sastanka istaknuo je čvrstu namjeru da će svoju diplomatsku misiju, u suradnji s hrvatskom zajednicom u Crnoj Gori, posvetiti još čvršćoj afirmaciji i unapređenju odnosa dviju susjednih država, što bi u konačnici dovelo do maksimalne realizacije zajedničkih strateških ciljeva.

Film o hrvatskim blaženicima promoviran u Kotoru

Promocija dokumentarnog filma „Svete vjere mučenici“, s podnaslovom „Hrvatski blaženici iz Janjeva i Vrnakovola“, autora Bože Vodopija, održana je 20. siječnja u crkvi sv. Pavla u Kotoru.

Riječ je o filmu koji obrađuje život najstarije hrvatske dijaspe u Janjevu i Letnici na Kosovu te život i mučeništvo novih hrvatskih blaženika, a sniman je u rodnim mjestima blaženika na Kosovu. Sveta Stolica je 5. 11. 2016. u Skadru u Albaniji blaženima proglasila 38 mučenika, kojima je život oduzet zbog mržnje prema vjeri u razdoblju od 1945. do 1974. godine. Među njima su i dva svećenika podrijetlom iz najstarije hrvatske dijaspe na Kosovu, koji su djelovali u Albaniji, a mučeništvo podnijeli u vrijeme režima Envera Hodže. To su fra Serafin Glasnović Kодиć iz Janjeva i don Anton Mužić iz Vrnakovola tako da je hrvatski narod dobio još dva blaženika. Postupak za proglašenje blaženim vodi se i za slugu Božjeg fra Alojzija Palića koji je svoj život položio također zbog vjere i svjedočenja Isusa Krista nekoliko desetljeća ranije na Kosovu, gdje je ubijen 1913.

Nazočnima se u ime organizatora obratio Zvonimir Deković, predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore, koji je izrazio zahvalnost svima koji su sudjelovali u realizaciji ovoga dokumentarnog filma. Gospodin Deković nije krio zadovoljstvo što je ova promocija održana u Kotoru, i to u organizaciji Hrvatskoga nacionalnog vijeća.

Sve nazočne pozdravio je i novoizabrani veleposlanik Republike Hrvatske u Crnoj Gori Veselko Grubišić, koji je naglasio da mu je uvijek drago doći među „mile Hrvatice i mile Hrvate i sve one prijatelje Hrvatske“ te da je Hrvatska istinski prijatelj Crne Gore. On je istaknuo da će Hrvatska i dalje ulagati sve snage da pomogne Crnoj Gori na putu ka euroatlantskim integracijama i ulasku u NATO, kao i

da se čitava hrvatska dijaspora može ponositi bokeljskim Hrvatima.

Na promociji je govorio i monsinjor Petar Palić, generalni vikar Dubrovačke biskupije, koji je detaljno približio živote i tragičnu smrt hrvatskih blaženika, kao i sam autor filma Božo Vodopija, koji je izrazio zahvalnost svima koji su pomogli u njegovoj realizaciji.

Promociji su, uz ostale, nazočili: ministar savjetnik u Veleposlanstvu Republike Hrvatske Miroslav Poljuha, konzul Republike Hrvatske u Kotoru Hrvoje Vuković, ministrica u Vladi Crne Gore Marija Vučinović, monsinjor Ilija Janjić, kotorski biskup, kao i mnogobrojno svećenstvo.

Novogodišnji prijam kod predsjednika Vlade Crne Gore

Predsjednik Vlade Duško Marković priredio je 27. prosinca tradicionalni novogodišnji prijam za visoke predstavnike zakonodavne, izvršne i sudske vlasti, političkog, privrednog, kulturnog i javnog života i za diplomatski kor. Prijmu su nazočili i predstavnici Hrvatske građanske inicijative, ministrica Marija Vučinović, poslanik Adrijan Vuksanović i članovi predsjedništva HGI-ja Zvonimir Deković i Ljerka Dragičević.

Predsjednik Vlade u svome obraćanju spomenuo je neke od najvažnijih događaja na crnogorskoj političkoj sceni, kao i glavne projekte na ekonomskom planu i razvoju Crne Gore. Marković je poželio da 2017. godinu obilježi kompromis koji će se postići kako bi se prevladale unutarnje podjele u crnogorskom društvu. Spomenuvši predstavnike opozicijskih partija koje uporno odbijaju zauzeti svoja mjesta u poslaničkim klupama, Marković je istaknuo:

„Uvjeravam vas, međutim, da ćemo i dalje biti jednako uporni u nuđenju dijaloga i kompromisa, ali i još uporniji u izvršavanju naših brojnih obaveza u evroatlantskim i evropskim integracijama i donošenju strateški važnih ekonomskih odluka kako bismo ispunili obećanje koje smo dali konstituisanjem ove Vlade: naš ključni cilj je unaprjeđenje životnog standarda svakoga našega građanina.“

KATOLIČKI SVEĆENIK

– menadžer ili lider?

Piše:
don Siniša Jozić

Nije neobično da se u Starom zavjetu Božja ljubav često uspoređuje s brigom pastira za svoje ovce: "Jahve je pastir moj: ni u čem ja ne oskudijevam; na poljanama zelenim on mi daje odmora" (Ps 23,1-2). S druge strane, štoviše, Bog je najavio da će se sâm pobrinuti za svoje stado (Ez 34,11) i to je učinio kao Dobri Pastir (Iv 10,27). Odlike dobrog pastira stoga su snaga i hrabrost, sposobnost braniti svoje stado od divljih zvijeri, pažljivost prema svojim ovcima, poznavanje njihovog stanja, prilagođavanje njihovim potrebama, bliskost... Njegov autoritet je neupitan, a temelji se na znanju, iskustvu, dosljednosti, odanosti, ljubavi i povjerenju. Vrhunac njegove zauzetosti je spremnost dati vlastiti život za svoje ovce.

Biti vođa - Biti vizionar

U današnje vrijeme, u poslovnom svijetu, vrlo malo ljudi zapravo razumije razliku između menadžera i lidera, iako je ona u praksi jasna i vidljiva. Je li riječ o dvije strane jednog novčića ili o odvojenim pojmovima?

U poslovanju, dakle, lidere karakterizira kreiranje novih ideja i motiviranje ljudi da se tim idejama posvete. Lider motivira ljude svojom osobnošću, vizijom i snagom uvjerenja, a podređeni ga prate bez prisile. Lideri stvaraju uspješne firme i kompanije, oni pokreću radnu snagu i određuju pravac u kom smjeru će ići razvoj organizacije. Kada se organizacija uspravi na noge, tada je trenutak kada menadžer preuzima posao kako bi organizacija pratila zadani cilj te održala svoj rast.

Zato je menadžer usmjeren na održavanje već postojećih zadataka i sustava. Menadžeri i lideri ispunjavaju, dakle, različite funkcije, ali i jedni i drugi su neophodni kako bi organizacija uspješno opstajala i poslovala. Menadžer je usmjeren samo na sadašnje, a lider i na sadašnje i na buduće!

"Rat i mir"

Međutim, jednostavnom vojnom analogijom pokušajmo razlučiti spomenute pojmove. Naime, u mirnodopsko vrijeme vojska živi i preživljava zahvaljujući dobrom upravljanju (menadžmentu) koji pomaže u funkcioniranju složenog vojnog aparata s vojnim osobljem na svim njegovim razinama, od najnižeg prema vrhu; s druge strane, vojni vrh (lideri) u vrijeme mira izdaje naredbe vojsci koje se odnose na svakodnev-

ni život u smislu premještaja, dnevnih zaduženja, itd.

U vrijeme rata, ipak, kada se vojne akcije i strateški potezi ne mogu isplanirati te predvidjeti konačni ishod zaraćenih strana, u tom trenutku vojska ima potrebu za snažnim vodstvom – liderstvom na svim razinama koje je odlučno i sposobno preuzeti zadatak i rizik u svoje ruke te upravljajući vojnom akcijom (napredovanje, povlačenje, ranjenici) izvojevati pobjedu.

Koristeći isti rječnik, službenica Božja, francuska pjesnikinja i mističarka Madeleine Delbrél (1904-1964) u djelu *Noi delle strade*, govori upravo o Crkvi: „Važno je znati kako život u ratu nipošto nije život u vojarni. Imali smo priliku naučiti, u nekoliko navrata, kako postoji značajna razlika između vojne službe u vojarni i vojne službe u ratu. Stoljeća generacija, u kojima su kršćani oduvijek živjeli samo s kršćanima, doživjela su svoju transformaciju od prvotne *Ecclesia militans* [vojujuća Crkva] u nepokretnu *Societas*. U mnogim ambijentima, područjima ili zanimanjima, vjera je bila shvaćena pomalo kao nasljedstvo; drugim riječima, definicija kršćanina bila je poistovjećena s onim sloganom „poštenog čovjeka“. S druge strane, nevjernik je bio grešnik zlih namjera – opasnost za okolinu i društvo. Takvo življenje vjere dovelo nas je do trenutka, gdje smo ostali bez mišića i snage za borbu, odnosno argumentiranu raspravu. Takva „mišićna distrofija“ navještaja Radosne vijesti izvukla je na površinu naše slabosti (čak i nesposobnosti!) te pokazala da činjenično stanje navještaja vjere nije niti izbliza onog željenog – žive vjere“.

Zadržavši se u istim okvirima, pokušajmo navedeni primjer preslikati na područje crkvenog (pastoralnog) djelo-

vanja danas: naime, s Drugim Vatikanskim saborom crkva je svjesno iskoračila iz „vojarnje“ jednodimenzionalnosti (katkad i dosađivanja u vojarni!) s dotadašnjim svijetom i načinom razmišljanja, odvažila se i krenula u „rat“ sa zatečenim stanjem te otvorila viziji budućih izazova. Izaći iz vojarnje, naime, značilo je napustiti svakodnevni ritam i dnevni red koji je katkad bio svrha samom sebi jer se „oduvijek tako radilo“. Drugim riječima dogodio se raskid s prošlim načinom življenja i ulazak u sukob s drugačijim, novim i nepoznatim. Budući da je svijet postajao sve više otvoreniji, a život ubrzaniji i složeniji, stoga se i od svećenika polako zahtijevalo (ako sâm već nije uočio) ne samo sposobnost menadžerstva „u miru“ (učinkovitost, ispunjavanje složenih zadataka), nego i liderstva „u ratu“ – spremnost na promjenu, tj. imati viziju.

Iz dosad rečenoga, smatram da je svaki dobar pastir – svećenik, čija su obilježja snaga i hrabrost u odzivu na Božji poziv, pozvan biti istovremeno i menadžer i lider, ali više lider. On treba utjecati (ne prisilno) na ponašanje svojega stada; motivirati ga, biti dobar uzor, definirati ciljeve, jednostavno biti vizionar (ne klaun, mađioničar ili čarobnjak) – čvrsto stajati na zemlji i otvoren za slušanje Božje riječi. Svećenik-lider predstavlja onoga koji hrabri, daje ritam i inspiraciju te promovira druge.

Svećenik lider i Bileamova magarica

„Ustane Bileam ujutro, osamari svoju magaricu i ode s moapskim knezovima. No Božja srdžba usplamtje što je on pošao. Zato anđeo Jahvin

stade na put da ga spriječi. On je jahao na svojoj magarici, a pratila ga njegova dva momka. Kad magarica opazi anđela Jahvina kako stoji na putu s isukanim mačem u ruci, skrene sa staze i pođe preko polja. Bileam počne tući magaricu da je vrati na put. Anđeo Jahvin tada stade na uskom prolazu, među vinogradima, a bijaše ograda i s ove i s one strane. Magarica, spazivši Jahvina anđela, stisne se uza zid i o zid pritisne Bileamovu nogu. On je opet počeo tući. Anđeo Jahvin počeo naprijed te stade na usko mjesto gdje nije bilo prostora da se provuče ni desno ni lijevo. Kad je magarica ugledala Jahvina anđela, legne pod Bileamom. Bileam pobjesni i počeo tući magaricu štapom. Tada Jahve otvori usta magarici te ona progovori Bileamu: »Što sam ti učinila da si me tukao tri puta?« Bileam odgovori magarici: »Što sa mnom zbijaš šalu? Da mi je mač u ruci, sad bih te ubio!« A magarica uzvratila Bileamu: »Zar ja nisam tvoja magarica na kojoj si jahao svega svoga vijeka do danas? Jesam li ti običavala ovako?« – »Nisi!« – odgovori on. Tada Jahve otvori oči Bileamu i on opazi anđela Jahvina kako stoji na putu s golim mačem u ruci. Pogru on glavu i pade ničice. Onda će mu anđeo Jahvin: »Zašto si tukao svoju magaricu već tri puta? Ta ja sam istupio da te spriječim, jer te put meni naočigled vodi u propast. Magarica me opazila i preda mnom se uklonila sva tri

puta. Da mi se nije uklanjala, već bih te ubio, a nju ostavio na životu.« Onda će Bileam anđelu Jahvinu: »Sagriješio sam! Nisam znao da ti preda mnom stojiš na putu. Ali sad, ako je zlo u tvojim očima, ja ću se vratiti.« Ali anđeo Jahvin odvrati Bileamu: »Idi s tim ljudima, ali samo ono govori što ti ja kažem.« Tako Bileam ode s Balakovim knezovima“ (Br 22, 21-35).

I naše se „pastoralno menadžerstvo“, nažalost, čini katkad sličnim tvrdoglavog Bileama: zacrtali smo si u glavi samo jedan put ili projekt kojeg su najčešće razradili drugi, te u skladu s tim važno ga provesti u djelo makar pod svaku cijenu, unatoč tome što se čini da povijest i sadašnjost – činjenica da magarica skreće sa staze i prelazi preko polja – pokazuju drugačije, odnosno daju nam znati drugačiji način, smjer i brzinu hoda. Drugim riječima, tvrdoglavost proizlazi iz ponosa jer je u interesu, dakle, samo provesti do kraja već zadano i određeno. Doista, Bileam odgovori magarici: „Što sa mnom zbijaš šalu? Da mi je mač u ruci, sad bih te ubio!“. Radije ćemo tražiti sačuvati svoj ugled i svoju misao, nego li dopustiti da drugi zbijaju šalu s nama; drugim riječima u igri je proces podvrgavanja javnom mišljenju u kojem bismo mogli biti ismijani.

Ali Gospodar povijesti jest Bog, zato je beskorisno tući magaricu. Možda bi smo imali potrebu kad bi magarica progovorila, štoviše, znala brojati: „Što sam ti učinila da si me tukao tri puta?“ Možda bismo samo u tom trenutku uočili prisutnost anđela Jahvina: „Zašto si tukao svoju magaricu već tri puta? Ta ja sam istupio da te spriječim, jer te put meni naočigled vodi u propast. Magarica me opazila i preda mnom se uklonila sva tri puta.

Da mi se nije uklanjala, već bih te ubio, a nju ostavio na životu“.

Vjerojatno se netko uza sve ovo pita kakve veze ima magarica s Katoličkom crkvom? Odgovor će u priličnoj mjeri biti jasno definiran ako to promatramo sa stajališta da je u središtu crkvenog nastojanja čovjek i njegovo spasenje, a ne samoodržavajući crkveni aparat. Naime, Crkva u svojoj biti ostaje uvijek ista „Bogo-ljudska ustanova“ i otkupiteljsko događanje, no samo ukoliko svoje djelovanje prilagođava promjenama vremena, preko svojih pastira vizionara. Naravno da pritom Crkva nipošto ne smije zanemarivati svoja tradicijska područja, zato što ljudi još uvijek očekuju njezinu kompetenciju osobito na tim područjima. Slično kao što se npr. od pekara ne očekuje da proizvodi dobre čelične nosače kakve proizvode drugi, već se od njega očekuje ponuda vjerodostojne hrane.

Zato će svećenik-lider-vizionar kod pape Franje u apostolskoj pobudnici *Evangelii Gaudium* biti poistovjećen s „biti svećenik u ‘izlasku’ za Crkvu ‘u izlasku’“. To znači da svećenik-lider-vizionar „u izlasku“ mora napustiti pasto-

ralni kriterij: „uvijek se tako radilo“, „uvijek smo bili u vojarni“, „magarica je uvijek bila poslušna“ te mora biti odvažan i kreativan u utvrđivanju ciljeva, struktura, načina i metoda. Utvrđivanje ciljeva stoga ne znači fantaziranje, nego mora biti povezano s traženjem sredstava i načina kako postići te ciljeve.

Možda je baš ovdje srž problema u suvremenom svijetu jer se radi o nedovoljnoj razini komunikacije vjere: naučiti prepoznati Božju prisutnost u povijesti – kao Gospodara povijesti. Kako bismo zadano proveli u djelo, nije dovoljna samo ljudska mudrost, nego život po Duhu. Takav bijaše Nikodem. Njegovo znanje („Rabbi, znamo da si od Boga došao kao učitelj“ Iv 3,2a) i njegovo opažanje („nitko ne može činiti znamenja kakva ti činiš ako Bog nije s njime“ Iv 3,2b) jesu plodovi tijela: pozvani smo, ipak, roditi se odozgor i postati nova stvorenja (Zaista, zaista, kažem ti: tko se ne rodi nanovo, odozgor, ne može vidjeti kraljevstva Božjega! Iv 3,3). Ljudi Duha, a ne putenosti!

Jer samo rađajući se odozgor – zajedno s vlastitim trudom „biti vizionar“ – postat ćemo autentičniji i bliži Bogu.

OKAMENJENI LJILJAN

**Storije o vjeri i ljubavi, trajanju
u nemirima istorije i cvijetu koji nad
Tivtom bdije jedanaest vijekova**

Parapetna ploča, Prevlaka

Piše:

Mašo Miško Čekić

Nakon više od pet vijekova, iz ruševina Manastira Svetog Arhangela na Prevlaci, izvučena je kamena ploča, manja od kvadratnog metra, vrijednija od najfinijeg mermera. To je, danas čuvena, parapetna ploča koja je pripadala staroj prevlačkoj crkvi, najljepši primjerak preromaničke ukrasne plastike u nas, ali i na balkanskim prostorima.

Na prvi pogled, jasno je da je ploču isklesao vrhunski majstor. I nakon toliko vijekova provedenih pod kamenom i zemljom, ploča plijeni kvalitetom rada i snagom koja izvire iz isklesanih motiva. Pored krsta i lava, ploča je u znaku loze sa cvjetovima krina koji, uz lozu bršljana, ploči daju životnost.

Vjera, snaga i priroda, u vječitoj zagrljaju, na četiri dije-

la ploče, na sve strane svijeta, šire životnu radost i ljubav. U kamenu isklesano u IX vijeku, za sva vremena.

Krin je simbol nedirnutе ljepote i čiste, duhovne ljubavi, cvijet koji je držao u ruci Arhanđel Gabrijel kada je Mariji donio blagu vijest. Bijeli krin ili ljiljan, kako ga mnogi nazivaju, zove se još Madonin ljiljan ili cvijet Djevice Marije. Bijeli ljiljan, koliko god nježne njegove latice bile, izgleda moćnije od mnogih drugih cvijetova i stoga je veoma rano postao simbol moći. Moć i vlast, vazda su skupa, pa je ljiljan postao simbol bogatih i moćnih, posebno kraljevskih kuća koje su, kao i ljiljan, u božjoj milosti. Cvijet je cijenjen još kod starih Egipćana, zbog ljepote i opojnog mirisa. Kod mnogih naroda na Sredozemlju, na Bliskom i Srednjem istoku, u različitim religijama, smatrao se svetom biljkom koja pripa-

da nebeskim vladarima i bogovima. Kao simbol raskošne ljepote i bezgriješnosti, ljiljan je našao mjesto i u Svetom pismu. Za našu priču, još jedan podatak o ljiljanu je izuzetno važan: jedan je od najčešćih motiva na grbovima kraljeva i država, gotovo u cijeloj Evropi. U Njemačkoj se na grbovima javlja već u XI stoljeću, a u Francuskoj početkom XII i to na grbu kralja Luja VI. U balkanskim zemljama krin se na grbovima i kovanom novcu rano javlja u Srbiji i Bosni, ali i u drugim krajevima. Najstariji primjer prikaza ljiljana na našim prostorima upravo je parapetna ploča sa Prevlake, a valja reći da je krin povezan i sa kultom Svetog Tripuna.

Stilizovani krin, simbol francuskih kraljeva, u svoj grb ugradila je, u prvoj polovini XIV vijeka, kotorska plemićka porodica Buća. Tradicija kaže da je Trifun Mihailov Buća za-

Ljiljan

služio i dobio, kao poslanik srpskog kralja Milutina na dvoru pape u Avinjonu i na francuskom dvoru, francusko odlikovanje sa zlatnim ljiljanom, što mu je dalo pravo da ljiljan ugradi u porodični grb.

U to vrijeme, kazuju neki podaci, počela je izgradnja utvrđenog ljetnikovca porodice Buća u Tivtu. Izgradnja ljetnikovca pripisuje se Mihailu Petrovom Bući, sinovcu Trifuna Buće i bratu najslavnijeg Kotoranina srednjeg vijeka, pro-

tovestijara i kneza komornika cara Dušana, Nikole Buća. Mihailo je bio biran na sve značajne položaje u Kotoru, bio poslanik kralja Milutina u Dubrovniku i cara Dušana u Veneciji, a sa bratom i stricem, najznačajniji privrednik i finansijer svoga vremena. I njegov sin Trifun Mihailov Buća bio je diplomata i protovestijar kralja Uroša koji je, za vjernost i usluge, njemu i kotorskom plemiću Vasiliju Bolici poklonio otok Mljet. Diplomate i kotorski knezovi bili su i unuci Mihaila Buće.

S razlogom ponosni na zasluge i priznanja koja su dobijali, grb sa ljiljanom Buće ugrađuju na pročelje svoje palate u Kotoru, a ljiljan je našao mjesto i u tivatskom ljetnikovcu. Ugrađen je u kamenu i činio sastavni dio veličanstvene pergole od 130 stubova koja je vodila od ljetnikovca do mora. Sačuvana su samo četiri stuba i jedan ljiljan u kamenu, danas zaštitni znak Galerije Buća.

Nekoliko vijekova, do 1734. godine, zaštitnik Tivta bio je Sveti Šimun. Te je godine završena izgradnja nove crkve koju Tivćani posvećuju Svetom Antunu Padovanskom. Od tada je ovaj svetac novi zaštitnik tivatske Župe, a u čast starog zaštitnika, blagdan Svetog Šimuna obilježava se kao krsno ime u mnogim tivatskim porodicama. I ništa u tome nema neobično, jer je sličnih primjera bilo i prije i poslije. Sveti Antun se najčešće prikazuje sa ljiljanom u ruci i, upravo to, priču o novom tivatskom zaštitniku čini neobičnom. Po treći put u istoriji, ovaj kraj ide u budućnost sa cvijetom ljiljana! Na blagdan Svetog Antuna obavlja se blagoslov ljiljana, a taj običaj odobrio je Papa Leon XIII. Tako je ljiljan ili krin postao simbol i zaštitni znak Svetog Antuna. Cvijet podsjeća na

Ljetnikovac Buća

Crkva sv. Antuna u Tivtu

čistoću, vjeru i blagost koju je poznati svetac imao. Kult Svetog Antuna veoma je jak u Boki Kotorskoj, a u Tivtu su mu posvećene tri crkve.

Tri storije o krinu ili ljiljanu kroz jedanaest minulih vijekova na prostoru današnje tivatske opštine - priče su o vjeri i ljubavi, trajanju u nemirima istorije, bogatstvu i sirotinji koja iščekuje dar od Boga, o pravoslavlju i katoličanstvu i istoj, čvrstoj vjeri i nadi u zajednički put ka dobru, svjetlosti i svetosti. A upravo su nada, nevinost, čistota duha, dobro, svjetlost i svetost simboli ljiljana. I ljubav, koju valja širiti kao što ljiljan širi svoj opojni miris.

Nad Tivatskim zalivom i ljudima na njegovim obalama, već jedanaest vijekova bdi je taj čudesni cvijet. Isklesan u kamenu, uklesan u srcima ljudi i memoriji, istorijskoj i

đedovskoj. Vjerujem i mnogo duže. Pažljivije valja čitati tragove prošlosti i otkrićmo još neki cvijet ljiljana kojeg su naši preci, ko zna kada, ispleli u kamenu.

Iz knjige "Antiki fagot" Maša Miška Cekića

Izdavač: Centar za kulturu Tivat 2016.

Tivat

Tempu, Tempima...

Piše:
Neven Staničić

Vremenu, dunkve. Što bi mogli reć o tome?
Tempo se drži, kako tako eli, a vrijeme... „promiče“!!!

I (?), pokazuje li što, fala bogu, pošto je nama kad prifali argumenata i vjere, najlakše zaključit, kako će „vrijeme pokazat“. Po pravilu, više ubijeđeni, kako će tek pokazat, nego u ono što već pokazuje, deboto, stalno mu podarujući dodatnoga strpljenja ne bi li pokazalo baš ono što bi nama bilo milo za videt. Kod tolikoga trajanja, nije zamjerit (ljudi smo!!!) da se štogod u nefalj i zaboravi, previdi i... pokazivalo što pokazivalo, do kraja svi konteni. Vrijeme je vazda u pravu. Jedini je problem dočekat. Kako u tome trajanju, mjerenju i odnosu prema vremenu, liše univerzalnih ima i dosta lokalnih osobenosti,

učinjelo mi se da nije na odmet malo pogledat po čemu bi baš ovo naše zalivsko vrijeme, moglo bit različito od nekoga drugoga, tamo njima vremena, oli po čemu smo ga mi to, ako ništa, malo drukčije „krstili“.

Tu je na primjer interesantno za primjetit, da smo kod toliko usvojenih romanizama u jeziku, upravo vremenom, izgradili i izdefinisali jasnu razliku između gotovo istih izraza i liše izvornog, namjerili im apsolutno definisana, nova značenja u domaćem dijalektu. „**Tempo**“ i „vrijeme“ su gotovo reprezentativni uzorci ove pojave, a odrednice trajanja, karaktera (za vrijeme) i načina (tempo), mogle bi biti njihove primarne domaće karakteristike.

Redom. **Kad!!!** Kad je osnovna karakteristika čovjekovog shvatanja i odnosa prema vremenu. Sve je u traženju toga odgovora. Pra’o recite. Ako ne **kad**, ono dokle, na isto se vata. Čini se da je odgovor, starijim generacijama bio mnogo ko-

motniji od današnjih zahtjeva. „Oko Male Gospe“, „zorom“, „nešto poslije Božića“, „za koji dan“ (...„pa ćemo lijepo videt“), „svaki tren“, „malo prije“, „samo što nije“, „apen“(a)... Taman, da se zna. I, kome je trebalo, dovoljno precizno.

Ljudi su propio imali načina. Imali su, **kad**. Znali su da vremena jednostavno možeš imat oli nemat i kad bi im trefila potreba, fino bi provjerili: „Ima li se **kad**“ i ako se nema, ako je to vrijeme zauzeto nekom rabotom, užancama, s’spanjem, bilo s’čim, s’njim se više ne bi računalo. Nije se uzimalo u obzir. Erbo u to vrijeme, za sve je postojalo „svoje vrijeme“. Podne i ponoć, bili su temeljne odrednice dana, oko kojih se sve vrćelo. Kao, („Bože mi prosti“) oko Isusa što se vrti, prije i poslije, kad je računjanje vremena u pitanju..., sa satom..., a uglavnom bez (zvoni crkva uostalom), pa se nije ni pitalo, **kad** nije bilo ni pristojno pitat. „Preko objeda“, „kad ljudi odmaraju“, „u gluvo doba“. U

A, B, C, D, O...

„neke ure“, nije bilo lijepo ni bit viđen vanka kuće. Mjerilo se regulama. Bile su preciznije od hronometra. Znalo se što činjet, pa i **kad** naintra „zla ura“.

Bili su to „**tempi** pasati“. Vremena prošla u kojima romanički izvor bokeškog iskazivanja vremena dolazi do posebnog izražaja. Ako uporedimo, npr. „ružna“ oli „zla“ vremena, sjećamo se i toga, pa ih tako i zovemo, sa „**tempi-ma**“ koja su isto tako „pasala“ ovijem stranama, evidentna je neskrivena doza nostalgčnosti, koja se vezuje za ovo prisvojeno značenje. Ma i da su juče bila, „**tempi** pasati“ neka-ko sugerišu „stara dobra vremena“. Može li bit? Ono kao „kad je Bog po zemlji odio“. E, i to je neko vrijeme. Mora se čovjek nečega držat. „Roso di sera“, ... na drugu stranu, opet sugeriše, nadu u dobro i bolje vrijeme. Dobrim i lijepim vremenima, ispada tako, tepamo, ne bi li ostala ista. Kao što se teпа svemu dragom. Ipak to

su naša vremena. „Tempeste“, su ostale strane, nikad ih nismo prisvojili, imamo domaćih i preko glave.

Inače, prije i poslije **tempo** i tempa vezujemo za sasvim druge prilike. Brz **tempo**, pušta „preša“ („đao je ponio“), kad tad na nos izađe, a bez nje ne znamo. Nikad nismo naučili. Najčešće, nemamo **kad**, baš radi preše. Lagani... zna se godi, od šetance do svega ostalog, lijepo nogu pred nogu, naravno kad se ima načina (izgovor) i sve se svodi na to oće li se stić na vrijeme oli zakašnit. Velika je to pegula, prešit u Boku, a sami smo krivi. Životni **tempo**, sve manje čini dobro životu. O tome nikako ne stizemo „na vrijeme mislit“.

Tempo najviše ima smisla kod vježbanja i muzike. Tun ga je važno ufatit i držat. Este li primjetili, kad je muzika u pitanju, ove instrumetne što drže tempo, uglavnom sviraju muškardini. (!) Tun i tamo, nađe se koja mala za bubnjem oli pjatima, figura, ali tambu-

rin...(?) Ozbiljno. Prvo su se dale na flaute, pa horne, klarinete, o violinama i klaviru neću ni zborit, ali tamburin... (?) Pokazuje se, da su odkad se svira u ove strane, (a u pitanju su stotine godina, alo!) više šćele dirigovat nego držat ritam. Veni vidi... Biće, da je to jedina preostala muška rabota ovijeh dana.

Još do juče, prekjuče, „onomanе“ takoreći, nikome nije ni padalo na pamet da „traži“ ili „oslobađa“ vrijeme. (?) A i to nas je strefilo. Potreba da mimo vremena, nađemo još par sati, čak i dana, za neodložne obaveze. Dunkve, poslije „ure“, „po ure“, oli „ure i po“, „lijepa tri kvarta“, „kvarta od ure“, „ure manje kvarat“, „ure i tri kvarta“, došla su vremena, za „morat nač“ vremena, mimo vremena. Atrokeli **tempa**. Ubi-jeđeni, da još imamo **kad**.

Zbog toga mi je sve draže, ako treba i pričekat po ure duže, nego završit sat ranije.

SJEĆANJA UVAŽENOG VATERPOLSKOG POSLENIKA (15)
I ZALJUBLJENIKA U VITEŠKI VODENI POLO

VIJEK VATERPOLA U KOTORU

Sve ono što iz moga pera bude napisano, a vezano za ovu temu, baziraće se isključivo na mom prisjećanju priča pokojnih aktera, ili, pak, mojoj participaciji u nekim dešavanjima

1986

Piše: **Dragan Đurčić,**
umirovljeni vaterpolski poslenik

Da nastavimo sa pričom iz prethodnog broja.

Finalna utakmica Kupa SFRJ Kotor-Mornar igrala se u Kruševcu 30.04.1986. godine. Ekipa je putovala dan ranije avionom preko Beograda, a mi ostali autobusom preko Novog Pazara.

U Kruševcu nas je dočekala vijest o Černobiljskoj nuklearnoj katastrofi. Svi su se interesovali odakle vjetar puše, koliko je radijacija u Kruševcu, smije li se jesti salata i ostala verdura,...

Ipak, utakmica je počela u zakazano vrijeme. „Odlično smo je otvorili“ (to vole da kažu novi sportski stratezi), povelili sa tri, četiri razlike, pa onda stali. Plaćali smo ceh nedjeljnoj noći. U dramatičnoj završnici, pobijedili smo sa jednim golom razlike. Mi slavimo u kruševačkom bazenu, dok Mornar piše žalbu, zbog greške mjerioca vremena (Ljuba Ćirić-Đavo). Svečanoj večeri ne prisustvuje rukovodstvo utakmice (sudije, delegat, kontrolor, predstavnici klubova), zbog kompletiranja dokumentacije po žalbi Mornara. Počastvovan sam dodatnom funkcijom, pored delegata VK „Kotor“, daktilografa („ti dobro kucaš na mašini i najbolje poznaješ proceduru“). Baš im hvala. Fešta u restoranu je završila, klupsko rukovodstvo se ljuti: „što više činiš, kad ćemo oditi za Kotor?, pusti žalbu, mi smo pobjednici, pa neka se žale Svetom Petru, ...“. Srećom, Šuka i Perica misle na mene – napravili su mi dva sendviča i obezbijedili dovoljne zalihe „Rizlinga“ i „Knjaza“, a Perica vadi iz špaga i čaše. Slavlje u autobusu se nastavlja. U zoru, na Trojici, umjesto pravo, skrećemo u lijevo – na Vrmac, na prvomajsko jutre-

nje. Prisutni građani podijelili su sa nama i ovog puta radost trijumfa. Umor od puta i neprospavane noći je zaboravljen. Jede se, pije, nazdravlja! Igrači i treneri nastavljaju sa slavljem, a Šuka, Perica i ja, prisjećajući se starih staza, polako se spuštamo pješke niz Vrmac, sve do Peluzice. Ko je tada moga biti srećniji od nas?

Naredne sedmice stiže diskretna informacija da Takmičarska komisija VSJ (Bane Marković, predsjednik i članovi Aleksandar Alimpijević i Danilo Rajkov) namjerava da uvaži žalbu Mornara? Odmah odlazimo za Beograd. U Banetovoj advokatskoj kancelariji, u Zetskoj ulici, blizu Skadarlije, predočavamo članovima TK VSJ da su navodi u žalbi Mornara nedovoljni za poništenje utakmice. Ukazujemo im da će, u slučaju njihovog pozitivnog mišljenja, VSJ ostati bez pobjednika Kupa SFRJ za 1985/16, jer nema mogućnosti ponavljanja utakmice, s obzirom na sadržajni angažman Reprezentacije, pa predlažemo da konsultuju saveznog kapitena za eventualni slobodni termin. Izgleda da je Ratkovo odbijanje da oslobodi termin za novu utakmicu pre-

sudilo da TK VSJ odbije žalbu Mornara. A previdjeli su da mi u rukavu držimo aša – Danilo Rajkov, kao delegat finalne utakmice, a sada i član TK VSJ, bio je u sukobu interesa, te bi eventualna odluka o poništenju finalne utakmice pala na višoj instanci. Srećom, TK VSJ je bila razumna i nije svojim činjenjem dovela Savez u još jednu bruku. Pametno! Nije se ponovila 1951. godina, kada je, zbog poništene utakmice Mornar-Jug, Jugoslavija ostala bez prvaka u vaterpolu za tu godinu.

Tako će ostati zapisano i upamćeno: **30. aprila 1986. g. VK „Kotor“ je postao Pobjednik Kupa SFRJ**, nakon pobjede u finalnoj utakmici Kotor-Mornar u Kruševcu! Prvi i jedini put u SFRJ, a isti je uspjeh ponovio i 2002. godine sa trenerom Veskom Markovićem, ali ovog puta u SRJ!

Utakmice u Kotoru, od stavljanja zatvorenog bazena u funkciju, bile su dobro ispraćene, **najposjećenije u čitavom jugoslovenskom vaterpolu!** Od trenutka kada se ukazala šansa da se osvoji titula, bazen je bio mali da primi sve zainteresovane građane.

Takođe, počele su i organizovane grupe Kotorana da prate i utakmice koje smo igrali u gostima. To je pravilo posebnu atmosferu, koju ćemo pokušati opisati u par crtica.

Perica, koji je ufao u svašta, uprkos vrelom aprilu, sve utakmice je ispratio u čizmama u kojima je bio kada smo dobili prvu utakmicu. Te čizme su osjetile i vodu kotorskog bazena, kada su ga bacili u vodu 27. aprila!

Seriju odlučujućih utakmica u Prvenstvu i Kupu koje smo igrali u Splitu, pratio je stalno kvar na autobusu, negdje na prilazu Splitu. U takvim prilikama Pana je iskazivao svoje profesionalno umijeće, uz veliki aplauz putnika. I tako, putujemo na posljednju bitnu utakmicu protiv Mornara, a autobus radi kao „švajcarac“. Prolazimo Omiš, sva ona silna „krila“, a autobus radi bez greške. Perica se preznojava, loš senj – „sve će poći a piko!“. Kada tamo, blizu Lovrinca, autobus počinje da štuca, kašlje, pa napokon i stade. Perica skoči uz poklic „Prvaci smo!“. Pana je odradio svoje, dobili smo Mornara i sve je bilo „kako Bog zapovijeda!“. (Izvinite za ovu digresiju: u maju 2009., gost sam „Primorca“ na finalnom turniru LEN

Euro lige na Rijeci. Autobusom idemo do Čilipa, pa onda avionom za Zagreb, pa dalje za Rijeku. Stara krkačina od autobusa, pa nije ni čudo što je stao u Đenoviću i ne mrda. Čela vata nervoza – mora da organizuje taksije, obavijesti aerodromsku službu, ..., a ja likujem i uzvikujem „Bon senjo – prvaci smo Evrope!“. Svi me gledaju sa čuđenjem, a jedino Šako zna na što me ova situacija asocira. Ispričali smo ovu priču iz 1986., ali nije bilo očekivanog efekta. Ipak, najvažnija je bila njena potvrda nakon dva dana protiv Reka!).

Podsjetimo se i naše tadašnje „amajlije i talije“ – Srbo, gradski picigamorte. Srbo nas je pratio na svim utakmicama, u džemperu „Sirogojno“, sa frulom u ustima. Svuda je bio dobro ispraćen, a nakon TV snimka iz Šibenika i pisanja „Sportskih novosti“, postao je važniji i od igrača! Scena nakon utakmice u Kruševcu ostaće mnogima u pamćenju – neko je Srba bacio u vodu, u kojoj se on loše snalazio, a kada se njegov džemper natioćao vodom, počeo je panično da mlatara rukama i da tone; mnogi su mislili da se on veseli sa većom grupom Kotorana, koja je sa igračima u vodi dijelila radost pobjede u Kupu,

dok se Srbo borio za goli život; srećom, Šuka je shvatio situaciju i pozvao igrače da ga izvuku iz vode. Jadni Srbo je krkljao dok je izbacivao vodu, ali se nije predavao u slavlju. Kada sam ga prošle godine, prilikom sređivanja Šukinog groba, upitao da li se sjeća ove kruševačke epizode, ponovio mi je do u detalj, ali nije htio otkriti ko ga je od Kotorana gurnuo u vodu i abandonao. Završio je komentarem: „Pusti to. Dobri moj Šuka, bio mi je kao brat rođeni!“.

Podsjetimo se: **Omladinska ekipa** obradovala nas je pobjedom u Kupu SFRJ, na finalnom turniru, krajem maja na Banjici u Beogradu. Taj uspjeh proslavljan je u hotelu „Park“. Perica i ja, u društvu pomoćnika rumunskog selektora, vraćajući se iz Skoplja, sa međunarodnog seminara „Olimpijska solidarnost“ u organizaciji FINA i tehničkoj realizaciji JŠV „T.M. Čirković“, pridružili smo se ovom slavlju. Dok je Pana držao pozdravni govor, primijetio sam da se Rumun dogovara sa konobarom oko pakovanja mesa iz njegovog pjata. Zamolio sam ga da dovrši objed, a da ne misli o lanč paketu za večerašnji put. Zabolio me njegov odgovor: „Nije to za mene, već za mog sina, da vidi kakvo meso vi jedete, on to još nije vidio!“. Naravno, potrudili smo se da mu sin upozna našu gastronomsku ponudu! Ovu crticu pišem samo da upoznamo mlađe čitaoce kakav je bio standard prije tri decenije u Jugoslaviji i u susjednoj nam Rumuniji! Nema nikakve veze sa sadašnjicom!

Početkom juna otvoren je hotel „Fjord“. Naša ekipa je bila specijalni gost na otvaranju, zahvaljujući Milošu Vukoviću, dotadašnjem direktoru HTP „Fjord“, koji je bio formalni in-

vestitor izgradnje zatvorenog bazena. Mišo je to biranim riječima i kazao, napominjući da su ovogodišnji uspjesi VK „Kotor“ najbolja potvrda ispravnosti takve odluke „Fjorda“. Eventualne loše posljedice, istini za volju, mogao je da otrpi jedino Mišo. Zato, još jednom – Mišo, hvala Ti!

U septembru pobjedili smo na međunarodnom turniru „Fiera di Levante“ u Bariju. Pripao nam je ogroman pehar od late boje zlata, kakav samo možeš dobiti u Italiji. Bolje da ne pričam koje nam je probleme napravio taj pehar kod Carine u Baru.

Najesen 1986. g. postigli smo lijep uspjeh u **Kupu evropskih šampiona (KEŠ)** – izborili smo . polufinale. Tješili smo se – da je Ljuti odigrao tu sezonu za nas možda bi se našli i na vrhu Evrope!?

A sad je došao red da se priča i o manje lijepim stvarima, koje obavezno prate velike uspjehe u sredinama koje na njih nisu navikle.

Pobjednicima pripadaju i **medalje**. Udruženje ligaša ih je dodjeljivalo po 15 komada – trinaest za igrače i dvije za trenere. Pavle je pokušao napraviti balans kod rezervnih igrača, tako da su neki koji su dobili medalje za Prvenstvo, bili izostavljeni i za Kup. To je stvorilo nezadovoljstvo kod nekih igrača, a naročito kod njihovih roditelja. E, da je bilo ovo vrijeme, kada kod „Aversa“ možeš naručiti medalju kakvu i koliko hoćeš, sve bi mi to dricali, ali prije tri decenije sve je kontrolisano, pa i broj dodijeljenih medalja.

Kao što Bog zapovijeda, trebalo je podijeliti **nagrade zaslužnim za osvojeno Prvenstvo i Kup SFRJ**. To im je pripadalo po već spomenutom

Društvenom dogovoru. Dogovorili smo se da se nagrade samo igrači i treneri koji su učestvovali u osvajanju ovih trofeja. Predsjednik Kluba i predstavnik igrača su se dogovorili da se to podijeli uglavnom „po kapa“ i to su realizovali! Kada su igrači saznali da je predlog Stručne komisije bio nešto drukčiji – razrađena raspodjela nagrada po učinku i doprinosu pojedinaca, oni najzaslužniji su izrazili nezadovoljstvo već raspoređenim nagradama. U naknadnom razgovoru, predstavnik igrača mi je priznao da je pogriješio kod dogovaranja, rukovodeći se mišljenjem da sam ja isuviše tvrd i da im neću dati ništa, a da su previdjeli da ću se ja, kao dokazani legalista, držati Društvenog dogovora. Nažalost, još jednom se potvrdilo da oni koji su složni u sticanju, lako se razidu u raspodjeli zarađenog!

Pehari iz 1986. imaju posebno mjesto u Trofejnoj sali Kluba

S proslave 30-godišnjice osvajanja trofeja

Ozbiljan udar po Klub bio je napuštanja Kluba i odlazak u Bečež standardnog i dokazanog prvotimca Zorana Kovačevića. Ljuti nas je samo obavijestio da je „nezadovoljan statusom u VK „Kotor“, te da odlazi u VK „Bečež“. Nisu ga interesovala fakta da li je taj prelaz opravdan, ili ne. „To će srediti Badža!“. Posebna nepovoljnost po nas je bio i „paralelni“ i na isti način motivisan prelazak reprezentativca Marinka Roja iz Mornara u Partizan. Tada jedina naša šansa da onemogućimo prelazak Ljutog u Bečež bila je da se ta dva slučaja odvoje. Nakon duge Peričine diplomatske misije, Predsjedništvo VSJ je odlučilo da ta dva prelaza razmatra odvojeno. Badža je to uslovio ispunjenjem zahtjeva VK „Bečež“ da mu se vrata novci koje je taj klub uložio tog ljeta u

Ljutog. Nije to bilo nešto strašno, samo računali iz beogradskog hotela „Park“. Ljuti se po ljetnjem bazenu hvalio da mu „Primorac u čitavoj karijeri nije dao koliko Bečež tog ljeta“, a Miško Ploč mu je čestitao „odlazak u seljačku radnu zadrugu“! Lako bi Klubu pale ovakve botunade, da nije bilo tvrdokornog stava čelnika našeg Kluba „neće mularija nas zafrkavat“, čime je odbačen uslov Bečeža, propala Peričina diplomatija, a Ljuti i Marinko prešli u Bečež i Partizan! A mi, izgubili igrača, a dobili skužu za neostvarene želje u KEŠ! Taj naš san doživio je ostvarenje na javi tek 2009. godine.

Ipak, najteže posljedice po Klub bile su u razmimoilaženjima klupskih funkcionera, a naročito nakon zahlađenja odnosa sa DPZ, te kao posljedica svega toga distanciranje

građana od Kluba. U stvari, ta dva procesa su se razvijala uporedo.

Umjesto da energiju usmjerimo ka jačanju Kluba i odbrani, odnosno potvrdi, naših uspjeha, jer „puno je lakše osvojiti, nego braniti tituli“, otpočela je „utakmica“ u dokazivanju pojedinačnih zasluga za kolektivni uspjeh. Dok bi se to moglo tolerisati igračima, sigurno je pogubno kada su klupski funkcioneri, a naročito političari u takvoj „igri“! Sve mi je to ličilo na epizodu „Tko je više da“ iz „Malog mista“, gdje je Miljenko Smoje, inače kotorski zet, na velemajestorski način to doveo do apsurdna, stavljajući u istu ravan: ojađenu majku koja je dala „pet sinova za revoluciju“ i jednog ponositog domaćina, kome su partizani rekvirirali „jednu kokoš“! E, takvi smo bili mi, svi skupa. Onaj dio najangažova-

njih kao da se umorio rješavajući sve logističke zadatke, izbjegavajući sve zamke i premoštavajući sve prepreke, do ostvarenja zacrtanog cilja, a možda i postidio, ili rugao ovakvom ponašanju, pa je ostao nijem i bez prave javne akcije. To su postale teme kritika i žala za vrijeme večernjih đirada, ili noćnih kafanskih sjedjeljki. Nedostatak energije i volje, ili, pak, nevjerica da se u takvoj atmosferi može izboriti pravilan stav na klupskim organima i ukaže na poteze koji će dovesti Klub u kolaps, to je bila tadašnja stvarnost, a kasnija događanja će pokazati da je to bila i naša nedopustiva greška. Nismo smjeli Klub prepustiti nekompetentnim, ali vrlo ambicioznim ljudima. To je pogubna kombinacija za bilo kakvo ozbiljnije djelanje. Kotorski usud!

U sjećanju mi je mnoštvo primjera-dokaza ovog stava, ali sa tim ne treba previše zamarat čitaoca, pa ću od njih spomenuti samo tri:

Užasna i vrlo neprijatna atmosfera, kada se nisu birale ni riječi ni uvrede, na sjednici Predsjedništva VK „Kotor“, kada se odlučivalo o vođstvu puta za turnir u Barceloni;

Slučaj jednog igrača, čija su ukupna primanja na godišnjem nivou (plata u preduzeću u kojem je bio zaposlen, plus dvanaest klupskih stipendija, plus nagrada za Prvenstvo, plus nagrada za Kup) bila veća od godišnjih primanja njegovog direktora – to je, navodno, bila tema političkih rasprava!?!; da li su u svemu ovome prekršeni zakoni i društveni dogovori? NE! Ali, to nije važno – važan je naš samouništavajući dinarski mentalitet, kojeg je najbolje okarakterisao Vuk St. Karadžić – „Nije mi žao do maloga, žao mi je do krivoga dijela!“

Kao organizatori kvalifikacionog turnira KEŠ u Kotoru, su-

očili smo se sa činjenicom da je gledalište uglavnom prazno – nije nas zaintrigirala istina – „zbog čega publika ne dolazi na utakmice Kupa šampiona?“, niti smo shvatili da više ni građani ne dišu zajedno sa nama, već smo to pravdali činjenicom da je kotorska publika probirljiva, te je ne interesuju kvalifikacione utakmice!?

Bez pretenzija da ovo shvate kao neke zaključke, iznijeću svoje viđenje, odnosno svoje stavove u odnosu na kolosalan uspjeh te takmičarske 1985/86. godine:

Osvojeni trofeji – Prvenstvo SFRJ i Kup SFRJ su normalan slijed jednog projekta starog gotovo tri decenije – **„Kotor respektabilni vaterpolo centar u Jugoslaviji“** (što je i ostvario kao jedan od četiri stuba jugoslovenskog vaterpola u SFRJ, odnosno jedan od dva stuba u SRJ), u kojeg su ugrađeni napor i zavjetne misli generacija vaterpolista i funkcionera, kojima treba reći HVALA!

Uslov za sprovođenje tog projekta bio je izgradnja zatvorenog bazena u Kotoru, što je i urađeno u periodu od 1980-1984. godine planiranom i si-

multanom akcijom građana i političkog rukovodstva. Inicijalna kapisla je aktivirana iz Kluba desetak godina ranije, kada je Miro bukvalno klečao pred svemoćnim Anđelkom, tada sekretarom komiteta, moleći ga da se Grad angažuje na gradnji zatvorenog bazena, kao preduslova za egzistenciju ovog sporta u Kotoru. Moguće je da je mnogima nepoznato da je prvo PK „Primorac“, pa onda VK „Kotor“, insistirao na nivou VSJ da se ljetnja sezona bavljenja vaterpolom produži na cijelu godinu, što je podrazumijevalo prelazak iz morskih u zatvorene bazene. Nakon zemljotresa, odnosno obnove od njegovih posljedica, stvorila se pozitivna atmosfera u Gradu da se ispoštuje odluka VSJ o prelasku na cjelogodišnji ciklus od takmičarske 1982/83. godine. U nedostatku drugih izvora finansiranja izgradnje bazena, da nije bilo dobre volje i spremnosti gradske vrhuške za opredjeljenje, a kasnije i lobiranje kod „radnih ljudi i građana“ da se odreknu svojih prava na povraćaj sredstava iz zajma za energetike, već da ih usmjere za izgradnju Bazena, ovaj projekat bi i dalje bio dio naših lijepih snova. Poje-

dincima, koje sam već spom-
njao u ovom feljtonu, a naro-
čito onima koji su podmetnuli
svoja leđa i ušli u veliki rizik
moguće odgovornosti, živima i
upokojenima, upućujem izra-
ze moje najiskrenije zahvalno-
sti i poštovanja. **Građane Ko-
tora podsjećam da je Bazen
njihov** i molim ih da iskoriste
prava odbrane svoje imovine i
ne dozvole inima prazna obe-
ćanja, čekanje i čekanje, čije
će posljedice ishoditi unište-
njem ovog kapitalnog objekta,
jer Bazen boluje od raka, a na
nama je da pokušamo spriječi-
ti metastaze!

Kotorski karakter trofeja –
skoro svi učesnici u trijumfal-
nom pohodu na trofeje (igrači,
stručni štab, uprava) bili su
Kotorani – ogromna većina po
rođenju, a ostali po vaterpolo
aktivnostima! Tada se govori-
lo da je to svjetski fenomen u
vrhunskom sportu! Teško je
to potvrditi, ali za naše prilike,
sigurno je bilo izuzetno. Duž-
nost mi je još jednom ponovi-
ti – tih godina Kotor (građani
i političari) živio je sa i za VK
„Kotor“! Ta udružena sinergija
dovela je do uspjeha. Mnogi-
ma je žao što se tada Klub nije
zvao „Primorac“, no možda je
tako moralo biti da bi se po-
tvrdila prethodna konstataci-
ja. „Nomen est omen!“ Pitam
se: **da li smo i sada spremni
i sposobni da povratimo je-
dinstvo građana Kotora,
gradskih vlasti i kotorskog
vaterpola!?** Čisto sumnjam!
Biću presrećan kada me na
djelu demantuju!

Prije nego što završim sa
ovim prilogom, iznijeću i pred
vas jednu čakulu, koja me in-
trigira i muči već neko vrijeme
– „Primorac je 1986. godine
kupovao utakmice i tako po-
stigao svoje uspjeh!“ – priča
se već neko vrijeme po Kotoru.
Da li je samo čakula, izmišljoti-
na besposlenih ljudi, ili nešto
treće, zaista mi nije poznato.

No, volio bih da mi nosioci
te priče odgovore: ko je to, u
ime VK „Kotor“ tada radio?! Iz
Kluba, ni u ime Kluba, sigurno
niko – jedan od potpisnika
žiralnog novca bio sam ja, kao
generalni sekretar, a jedina
„keš lova“ bila je od ulaznica
i odmah se uplaćivala na žiro
račun, tako da je i ona dobi-
jala karakter žiralnog novca!
Dakle, to je mogao biti neko
izvan Kluba! Ko je taj nepozna-
ti zaljubljenik u Klub, taj filan-
trop, taj darodavalac, recite
nam, molim vas! Tri decenije
su prošle, zastarela je krivič-
na odgovornost, otvaraju se i
tajni arhivi, a nama se servira
misterija. Ako mi kažete njego-
vo ime, ja ću ga prvi predložiti
za nagradu „21. novembar“!
Nemojte dozvoliti da mu Grad
to i dalje duguje!

*Finalmente – ako ovo pisa-
nije nije dovoljna provokacija
i izazov da i vi iznesete svoj
stav, poštovani čitaoci, onda
što može biti? Pišite. Napadnite
moje stavove, slobodno. Neću
polemisati sa vama, ne brinite.
Pomognite objektiviziranju „Vi-
jeka vaterpola u Kotoru! Stogo-
dišnjica nam je na pragu!*

P.S.

U srijedu, 21.12.2016., na
inicijativu Pavla Vičevića, ru-
kovodstvo VK „Primorac“ ogra-
nizovalo je **proslavu 30-godiš-
njice osvajanja trofeja VK
„Kotor“**. Prvo smo se okupili
u Trofejnoj sali „Primorca“, pa
onda u restoranu „Bastion-3“
(svi igrači-osvajaci trofeja: An-
drija Popović, Vesko Marko-
vić, Zoran Kovačević, Ranko
Perović, Zoran Nikčević, Mirko
Vičević, Vasko Lalošević, Ra-
dule Dragović, Draško Krivo-
kapić, Blaženko Radnjić, osim
preminulog Zorana Gopčevića
i spriječenih Emila Nikolića,
Duška Ćirkovića, Dragana
Strugara, Miomira Marinko-
vića; Stručni štab – Pavle Vi-
čević, Slobodan Vičević i dr
Đorđe Klajn; Uprava – Antun-

Pana Milošević, predsjednik,
Dragan Đurčić, generalni se-
kretar i Miloš Vuković, član;
bivši igrači, treneri i funkcio-
neri: Ivan Županović, Dušan
Davidović, Želimir Uljarević,
Dragan Rajević, Petar Porobić
i Dragan Samardžić; prijatelji
Kluba Vasilije Bajrović i Bran-
ko Đurica, ...

U Trofejnoj sali prisutnima
su se obratili Dragan Samar-
džić, Antun Milošević, Pavle
Vičević, Ivan Županović i Dra-
gan Đurčić. Svako od izlaga-
ča je na svoj način sagledao
slavljenički povod i sjetio se
zaslužnih ličnosti i trenut-
ka, što je dobro za stvaranje
objektivnije slike o tim sjajnim
događanjima od prije tri de-
cenije. Potvrdila se stara mu-
drost da svako ima pravo da
gleda na događaj iz svog ugla!
Još kada bi svi bili spremni o
tome da pišu i ostave traga u
ovom feljtonu, to bi bila velika
stvar. Duško Davidović inter-
vjuisao je najzaslužnije za te
uspjehe, što će predstavljati
odličnu dokumentaciju za bu-
duće generacije. U restoranu,
Pana je poželio dobrodošlicu i
prijatno druženje. Tih šest sati
druženja proteklo je u pravom
štimungu i raspoloženju. Upr-
kos nekim polemičkim stavov-
ima, smatram da je postignut
pravi konsenzus kada je u pi-
tanju sudbina zatvorenog ba-
zena, kao preduslova za bav-
ljenje vaterpolom i plivanjem u
Kotoru – **NE SMIJE SE DOPU-
STITI DA SE IZ BILO KOJIH
RAZLOGA NE SANIRA BAZEN,
VODEĆI RAČUNA DA SE NA
DUŽE VRIJEME NE PREKIDA
SPORTSKA AKTIVNOST NA
TOM OBJEKTU!**

Iz naših usta u Božije uši!
Amin, ili, po naški, Neka tako
bude!

(Po želji autora,
tekst nije lektoriran.)

*POLIMSKI MUZEJ BERANE OBAVIO JE SISTEMATSKA
ARHEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA NA LOKALITETU CRKVE SV. VRAČA
U DOBROTI KRAJ KOTORA*

Crkva Svi Sveti

Piše:
Antun Tomić

Na istom brijegu u sredini Dobrote, na kojem se nalazi matična crkva sv. Mateja, oko pola kilometra istočno od nje nalaze se ostaci stare rimokatoličke crkve Svi sveti (sv. Vrača).

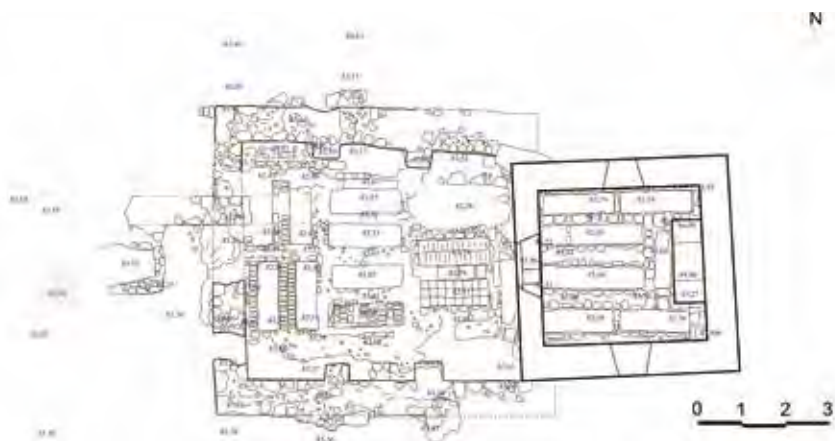
Prvi do sada poznati arhivski spomen o toj crkvi datira iz 1503. godine, što znači da je bila podignuta krajem XV. stoljeća ili na samome početku XVI. stoljeća. Sadašnja malena crkva-kapela predstavlja obnovljenu apsidu stare crkve koja je imala i brod. Na početku XIX. stoljeća zbog stalnog klizanja terena prijetila je opasnost da se crkva sruši

pa je skinut brod, a ostala je samo apsida s glavnim oltarom. U njoj se služilo do 1840.

godine kada je napuštena radi stalnog klizanja terena pa je 1889. godine obnovljena novcem dobrotorskog kapetana Marka Andrijinog Andrića, o čemu svjedoči natpis na ploči iznad ulaznih vrata kapele: „Crkvicu ovu na ruševinama kapele-crkve Svih svetih podignu srpnja 1889. vrli domorodac kap. Marko Andrić.“ Blagoslovio ju je kotorski biskup Tripo Radoničić-Prčanjanin.

Služila je kao groblje dobrotskim pomorskim bratstvima: Andrićima, Dabčevićima, Janoševićima, Klačevićima, Matovićima i Miloševićima, koja su tijekom XVII. – XX. stoljeća dali 133 pomorska kapetana i 114 mornara.

Crkva Svi Sveti - Sveta Vrača - Dobrota, Kotor
OSNOVA CRKVE SA KAPELOM R=1:50

Crkva Svete Vrače - položaj

Po ovoj crkvi ova bratstva slavila su svoje krsno ime 1. studenoga – Vračevdan, kada se slavio blagdan sv. Kuzme i Damjana, što još i danas potvrđuje stari Julijanski kalendar.

Sv. Kuzma i Damjan, braća, arapskog podijetla, rodom iz rimske provincije Cilicije u za-

padnome dijelu Male Azije, bili su liječnici, po staroslovenskome jeziku - vračevi. Obratili su se na kršćanstvo i umrli mučeničkom smrću: kamenovanjem i odsijecanjem glave 308. godine, samo pet godina prije objavljivanja edikta cara Konstantina Velikog 313. godine o slobodi ispovijedanja

kršćanske vjere. Njihove moći prenesene su u Rim, gdje im je podignuta prva crkva u njihovu čast.¹ Kult ovih svetaca bio je dosta raširen u našim krajevima, o čemu svjedoči stara župna crkva na mulu sv. Kuzme i Damjana iz 1261. godine, koju također zovu sv. Vrača.

Međutim, reformom kalendara 1582. godine pape Grgura XIII. uveden je 1. studenoga novi blagdan - Svi sveti, a blagdan sv. Kuzme i Damjana premješten je na 27. odnosno danas 26. rujna, pa je crkva tada nazvana Svi sveti. Narod je bez obzira na promjenu imena crkve u Svi sveti i dalje, do danas, naziva sv. Vrača, pa se stječe dojam da je bila posvećena nekoj nepostojećoj sv. Vrači umjesto svetim vrčevima.

Godine 1941. talijanska okupacijska vojska koristila

¹ Enciklopedia moderna – Milano 1926., vol. III, str. 336. – Pavao Medač, Blaženi Gracija iz Mula, Kotor 2008.

je brijeg na kojemu se nalazi crkvice pa je u srpnju te godine prilikom izbijanja ustanka zauzela crkvicu, podigla visoke zidove ispred nje radi nadgledanja i eventualne obrane od napada partizana s brda. Zidovi su odmah nakon rata uklonjeni, a crkvice je ostala napuštena do naših dana. U svibnju 2016. godine na inicijativu župnika crkve sv. Mateja don Ante Dragobratovića obavljena su arheološka iskopavanja u gabaritima stare crkve koja su otkrila temelje stare crkve s grobnicama u njoj. Iz grobnica su prenesene sve kosti u kosturnicu groblja sv. Mateja.

Uz zahvalnost spomenutom župniku koji mi je ustupio izvještaj o arheološkim istraživanjima navedene stare crkve stručnog tima Polimskog muzeja iz Berana: mr. Predraga Lutovca, arh. i direktorice muzeja Violete Folić, prof. historije, kojima dugujemo zahvalnost na uloženoj trudu i opširnom izvještaju, ovdje ću prenijeti važnije dijelove njihovog izvještaja radi boljeg poznavanja ovog spomenika u prošlosti.

U razdoblju od 10. svibnja do 24. svibnja 2016. godine stručni tim JU Polimski muzej – Berane proveo je „Sistematska arheološka istraživanja crkve Svi sveti“, u narodu poznata kao sveta Vrača.

„Istraživanja su sprovedena klasičnom metodom istraživanja arhitektonskih ostataka, postavljanjem kvadratne mreže u koordinantnom sistemu, sa kvadratima dimenzija 4,00 x 4,00 metra. Mreža je orijentisana prema stranama svijeta, tako da objekat bude u Sektoru I, tačnije nulta tačka presjeka apsise i ordinate nalazi se nedaleko od jugozapadnog ugla crkve. Po apsisi, počev od nulte tačke ka istoku, kvadrati su obilježeni velikim, a ka zapadu malim latiničkim

slovima. Na ordinati, od nulte tačke ka sjeveru rimskim, a ka jugu arapskim brojevima. Kao što smo napomenuli, apsisa i ordinata formiraju četiri izdvojena segmenta. Prvi je sjeveroistočni obilježen kao Sektor I, a ostali su obilježeni u smjeru kretanja kazaljke na satu. Između ispitnih kvadrata ostavljen je kontrolni profil, debljine 0,50 metara.

Na osnovu pisanih izvora o ovoj crkvi, znamo da se prvi put pominje 1503. godine pa se može pretpostaviti da je podignuta krajem 15. ili početkom 16. vijeka. Sadašnja crkva je samo mali ostatak nekadašnje crkve. Tačnije, kapelica je podignuta u prezviterijumu nekadašnje crkve. Na početku 19. vijeka, usljed popuštanja terena prijetila je opasnost da se crkva sruši, pa je demontiran glavni brod, a ostala je samo apsida sa glavnim oltarom.

U njoj se služilo do 1840. godine, kada je napuštena, ali je 1889. godine obnovljena, o čemu svjedoči natpis na nadvratnoj gredi: *Crkvu ovu na ruševinama kapel-crkve Svih*

Svetih podignu srpnja 1889. vrli domorodac kap. Marko Andrić. Služila je kao groblje dobrotskih bratstava Andrića, Dabčevića, Janoševića, Klačevića, Matovića i Miloševića.

Sa namjerom da se obnovi ova crkva, tokom 2015. godine započeto je raščišćavanje terena i ostataka zatečene arhitekture. Ove radove je prekinula Uprava za zaštitu kulturnih dobara Rješenjem br.: UP/I broj: 05-94/2015-3 od 01. 06. 2015. godine, sa preporukom o obaveznim arheološkim istraživanjima. Na osnovu zahtjeva Don Anta Dragobratovića, župnika Župe Sv. Mateja, Polimski muzej je dobio saglasnost na predmetna istraživanja Rješenjem Uprave za zaštitu kulturnih dobara br.: UP/I 03-176/2016-1 od 18. 04. 2016. godine.

Na relativno uskoj i zaravnjenoj površini nalaze se ostaci male kapele podignute 1889. godine. Sasvim je jasno da je ova kapela bila podignuta u prezviterijumu nekadašnje crkve, a da su ostaci zidova nartekta poravnjeni sa okolnim terenom.

Na osnovu sprovedenih arheoloških istraživanja dobijeni su svi neophodni podaci o izgledu nekadašnje crkve. Radi se o relativno maloj crkvi sa pravougaonim prezviterijumom na istočnoj i vratima na zapadnoj strani. Narteks crkve je relativno malih dimenzija, spolja dug 8,50 metara a širok 7,67 metara, dok se na istočnoj strani nalazi prostrani pravougaoni prezviterijum, spoljnih dimenzija 7,77 x 5,62 metra. Prezviterijum je uži od narteksa, za debljinu zidova,

pa je sa spoljašnje strane naglašen remenima u širini zida crkve (0,80 m). Narteks je pilastrima podijeljen na tri traveja, od kojih su istočni i zapadni iste širine, oko 2,00 metra, dok je centralni nešto uži i širok je 1,60 metara. Crkva je rađena od grubo tesanih i kvadratno obrađenih kamenih blokova slaganih u pravilne horizontalne redove, spojene krečnim malterom. Zidovi su rađeni sa dva lica i široki su 0,80 metara. Za izgradnju temelja i visokog sokla crkve korišćen je

vodonepropusni malter crvene boje, rađen u kreču sa crvenom glinom i prahom opeka, dok je za gradnju zidova korišćen čisti krečni malter sa kamenom rizlom. Vodonepropusnim malterom rađene su i sve podne površine crkve, a njime su bile zaptivene i otkrivene grobnice unutar crkve. Zidovi narteksa su očuvani u visini izdignutog sokla ili u temeljnoj zoni dok su na prezviterijumu sačuvani do visine luka svoda. Unutar crkve otkriveno je 20 zidanih porodičnih grob-

Marko Andrijin Andrić - Ivanović bio je jedan od istaknutih kapetana u bratstvu Andrića iz Dobrote, čije su se kuće nalazile južno od crkve sv. Mateja. Rođen je 1821. godine, a njegov otac Andrija Lukin, također pomorac, umro je 1823. godine pa su mu dodijelili staratelja Petra Mihailovog Andrića. Položio je ispit za kap. 1846. godine, a 1849. već je bio vlasnik malog jedrenjaka – bracer. Godine 1869. odlazi u Trst gdje je sljedeće godine stupio u službu austrijskog Lojda kao kapetan-poručnik i tamo je većinom boravio sa svojom obitelji.

Zajedno s Tripkovićima bio je vlasnik većih dobrotskih jedrenjaka – barkova Anđelike, Perozukov i brigantina Cvietni dan, a s Dabinovićima barka Novi klas. S Dabinovićima je također zapovijedao Cvietnim danom.

Njegov otac došao je u domaći kraj i oženio se 1816. godine s Anđelikom Ivanović u Dobroti te je po domaćem običaju svome prezimenu dodao ženino prezime Ivanović. Marko se oženio Marijom Marović s kojom je imao četvero djece: sina i tri kćerke, ali troje djece umrlo je u nejakoj dobi, dok se kćerka Anđelika, rođena 1857. godine, udala za kap. Pava Vidova Radimira, viceadmirala Bokeljske mornarice i prof. Nautičke škole u Kotoru u kojoj je predavao engleski jezik, brodogradnju, brodsko manevriranje i brodsko knjigovodstvo. Baveći se geološkim problemima Boke kotorske, o čemu je objavio tri znanstvena rada, odao je poseban kamen, crveni krečnjak

iz Đurića, za svoju kuću, koja je jedna od najljepših kuća u Dobroti, sagrađena 1905. godine, a dao joj je ime svoje žene, kako i stoji na ulaznim vratima dvorišta kuće – Vila Anđelija.

Anđelika je poslije smrti svoga muža 1908. godine živjela većinom u Trstu, a povremeno u vili Anđeliji, bez potomstva, pa je kuću nakon njezine smrti 1950. godine naslijedila njezina najbliža rodica po majci Karolina Marović, žena jedinoga bokeljskog komodora Marka Tripova Dabčevića, admirala Bokeljske mornarice i načelnika bivše dobrotške općine, koji je u toj kući živio posljednjih desetljeća svoga života i umro 1949. godine u 94. godini.

Još treba spomenuti da je kap. Marko Andrić bio vrlo obrazovan čovjek, posjedovao je veliku biblioteku koja je poslije njegove smrti podijeljena među njegovim nasljednicima. Neke knjige su vrlo rijetka izdanja, kao npr. „Osman od Gundulića“ iz 1826. Kao vrlo imućan čovjek financirao je knezu Nikoli tiskanje knjiga, što se vidi iz dopisivanja između kap. Marka i Đurkovića s dvora kneza Nikole da je knez iz zahvalnosti poklonio kap. Marku tri knjige i to s posvetom od kojih jedna nosi naslov: „Pjesme Knjaza Nikole od Sima Matavulja“. Tiskana je na Cetinju 1889. godine, a danas se nalazi uz dio njegovih knjiga u biblioteci njegovih nasljednika u Dobroti.

Zahvaljujem Zoranu Radimiru, suradniku Pomorskoga muzeja - Kotor, na dobivenim podacima.

nica, različite koncentracije i orijentacije. Idući od ulaza na zapadnoj strani, u zapadnom traveju izgrađene su četiri grobnice sa orijentacijom sjever – jug. Rađene su od dobro pečene opeke, dimenzija 24 x 12 x 5 cm, u kombinaciji sa grubo klesanim kamenim blokovima. U centralnom traveju narteksa nalaze se četiri grobnice, paralelno postavljene, sa orijentacijom istok – zapad.

Očigledno je da je prvobitno izgrađena južna koja se razlikuje po kvalitetu izrade zidova, a imala je i malterisane unutrašnje površine. Ostale grobnice su prislonjene na nju. U istočnom traveju nalazile su se samo dvije grobnice koje zauzimaju centralni prostor traveja, sa orijentacijom istok-zapad.

Na prelazu iz narteksa u prezviterijum otkriveni su ostaci još dvije grobnice, postavljene u nizu, sa orijentacijom sjever – jug. Nažalost, ove dvije grobnice nijesu istražene jer je preko njih izgrađen temelj zapadnog zida male kapele. U prezviterijumu crkve, tačnije u maloj kapeli, otkriveno je šest grobnica, po dvije uz sjeverni i južni temeljni zid i dvije u centralnom dijelu. Grobnice u maloj kapeli, za razliku od onih otkrivenih u narteksu, rađene su od pravilno tesanih kamenih blokova slaganih u ravne horizontalne redove.

Osnove grobnica se nalaze na relativno istoj dubini, rađene su od glinoidnog naboja crvene i žutozelene boje. Na osnovu fragmenata kamenih ploča, možemo reći da su grobnice bile zatvarane velikim kamenim pločama sa profilisanim falcom za lakše zaprtivanje. Na gornjoj strani ploča nalazile su se masivne gvozdenne alke sa urezanim žljebom koji je omogućavao da budu ravne sa gornjom površinom.

Oltar je bio ukrašen kamenom plastikom od koje je

nađen jedan fragment profilisane oplata i jedan kapitel korintskog stila. Na maloj kapeli postoje dva prozorska otvora, na sjevernoj i južnoj strani, pa možemo pretpostaviti da je crkva imala i prozore u centralnom traveju, dok je iznad ulaznih vrata na zapadnoj strani, postojala kamena rozeta koja se danas nalazi ugrađena iznad vrata male kapele. Možemo pretpostaviti da i kamena oplata ugrađena u vrata male kapele pripada nekadašnjem glavnom ulazu prvobitne crkve.

Prilikom rušenja i demonataže crkve i njenog napuštanja 1840. godine, izvršen je i djelimični prenos osteoloških ostataka sahranjenih pokojnika. Kostii su bile uklonjene iz grobnica br. 4, 6 i 8, koje se nalaze u narteksu i grobnica br. 13 u prezviterijumu, dok su samo djelimično uklonjeni osteološki ostaci u grobnicu br. 12. U preostalim rakama nađeni su osteološki ostaci najmanje po dva sahranjena pokojnika, dok su u grobnici br. 7 nađeni ostaci pet sahranjenih pokojnika.

U preostalim grobnim rakama nađene su krunice, medaljoni i uobičajeni inventar grobova 16. – 19. vijeka. Svega u dva slučaja nađen je bronzani

ili srebrni novac. U grobu br. 11 jedan jako koridirani srebrni novčić koji bi mogao biti kotorski ili dubrovački, i jedan veći srebrni novac Marije Terezije (1717. - 1780.), recentno upotrijebljen zajedno sa bronzanim medaljonima, nađen u grobu br. 15.

Najveći broj priloga (25) nađen je u grobu br. 15, gdje su konstatovani ostaci više sahranjenih pokojnika. Nađeno je mnoštvo bronzanih i srebrnih privezaka i medaljona, kao i kopče tzv. ošvice košulja i drugih odjevnih predmeta. U gotovo svakoj grobnici nađene su perlice nekadašnjih krunica. Naravno, tačnije hronološko opredjeljenje nađenih grobnih priloga moguće je tek poslije konzervatorskog tretmana kada će biti jasni natpisi i predstave na medaljonima i bronzanim novčićima.

Sistematska arheološka istraživanja omogućila su da se u potpunosti definiše nekadašnji izgled crkve Svih svetih. Istražene su i sve grobne rake koje su se nalazile ispod podova crkve. Nesumljivo je da se radi o crkvi u kojoj je vršeno sahranjivanje koje se ne razlikuje od sahrana izvršenih u gotovo svim crkvama na prostoru Kotora. Grobne rake bile su pokrivene velikim kamenim pločama postavljenim u liniji poda tako da ne ometaju kretanje vjernika i redovno obavljanje službe.

Utvdili smo i razlog rušenja ovog sakralnog objekta i definisali njegovu genezu, od rušenja crkve, formiranja kapele do utvrđivanja ovog položaja u vrijeme italijanske okupacije. Naravno, nađen je i zavidan broj grobnih priloga koji prate vrijeme korišćenja ovog objekta. Smatramo da ne postoje nikakvi razlozi i nedoumice koje bi ometale dalje aktivnosti na sanaciji i rekonstrukciji ovog sakralnog objekta.“

PRČANJSKI JEDRENJACI U ZBIRCI SLIKA ŽUPNE CRKVE ROĐENJA BLAŽENE DJEVICE MARIJE U PRČANJU

(5)

Piše: Željko Brguljan

Župna zbirka crkve Rođenja Blažene Djevice Marije u Prčanju (u narodu zvane Mala Gospa, a popularno Bogorodičin hram) nepresušan je izvor vrijednih i zanimljivih likovnih radova, crnogorskih, srpskih i hrvatskih autora, ali i onih iz drugih europskih zemalja, pa i s drugih kontinenata. Istražujući već niz godina, nastojimo obraditi i objaviti pojedine dijelove ove kompleksne zbirke kako bi se konačno profilirala kao povijesno konzistentna cjelina i postala vrijedan izvor podataka svim istraživačima kulturne baštine Boke kotorske.

Neki dijelovi ove bogate kolekcije, koja je skupljena velikodušnošću mještana, a ponajprije velikim entuzijazmom i trudom pokojnoga prčanskog žu-

pnika don Nika Lukovića, imaju osim likovne i znatnu povijesnu vrijednost. Takav je primjer zbirke maritimnog slikarstva – portreta brodova (jedrenjaka i parobroda) koji su pripadali prčanjским brodovlasnicima ili su njima zapovijedali ovdašnji kapetani, a koja nam otkriva dio pomorske prošlosti Prčanja kao značajnoga pomorsko-trgovačkoga centra Boke kotorske i južnoga Jadrana tijekom 18. st., a posebno 19. stoljeća kojem pripada i većina radova zbirke.

Kako bi šira javnost mogla biti upoznata sa slikama brodova prčanske zbirke (a objavljeni su u dvojezičnom izdanju istog autora, naziva: *Na granici mora i neba/At the Border of Sea and Sky*, u izdanju izdavačke kuće „Gospe od Škrpjela“ iz Perasta), odlučili smo ih prezentirati i ovim serijalom u *Hrvatskome glasniku*.

Bark Boritelj

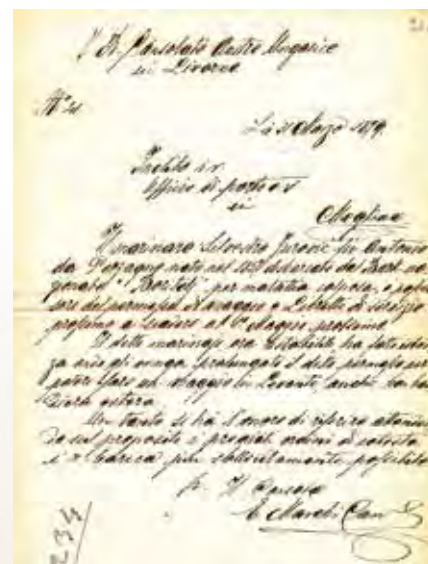
Još jedan portret jedrenjaka marinista Bazija Ivankovića: bark *Boritelj*, ulje na platnu (45,5 x 74,2) iz 1875. nalazimo u zbirci prčanjске župne crkve, a naslikan je ubrzo nakon izgradnje broda, sigurno po narudžbi samog brodovlasnika.

Bark *Boritelj* (HDCK), nosivosti 705 tona, sagrađen je u Kopru 1875. godine. Dužina mu je bila 46,7 m, širina 9,4 m, a visina 6,3 metra. Ovaj jedrenjak nije bio u prčanjskom vlasništvu, osim što su na njemu plovili pomorci iz Prčanja. Bio je u suvlasništvu dobrotске obitelji Tripković, a udjele su imali: Luka (10 k), nastanjen u Trstu, Petar (4 k), nastanjen u Odessi, Pavo (2 k), Anton D. (4 k) i Petar (2 k) Tripković iz Dobrote, te Anton Dabinović (2 k) iz Dobrote. Od 1878. suvlasnički udio od 2 karata prelazi s Pava na Aleksandra Tripkovića. Godine 1881. dolazi do zamjene udjela između Luke i Aleksandra Tripkovića pa se prvom smanjuje suvlasništvo s 10 na 2 karata, a drugom povećava s 2 na 10 karata. Od 1886. suvlasnici su: Luka (2 k) i Anton (4 k) Tripković, Anton Dabinović (2 k), Josip Radoničić (10 k) i Anton Kamenarović (6 k), a od 1887. polovični vlasnici su Josip Radoničić i Anton Kamenarović. Iste godine mijenjaju mu ime u *Izvor*. Barkom su zapovijedali kapetani Anton Tripković, Josip Radoničić i Romano Gerolimić. Potonuo je 11. kolovoza 1888. pokraj Ponta Delgade, u Azorskom otočju.

U arhivi Pomorskog muzeja Crne Gore u Kotoru nalazimo niz zanimljivih dokumenata koji potječu iz općinske arhive u Prčanju, a koji su značajni za izučavanje prčanjске pomorske prošlosti. Među njima je i jedan dopis austro-ugarskog konzulata u Livornu lučkom uredu u Meljinama u kojemu se navodi da se pomorac Silvestar Gjurović (u dokumentu: Jurović) iz Prčanja iskrcao s bokeljskog barka *Boritelj* jer je bio obolio od malarije. Nadalje, nakon što se oporavio traži se produljenje njegovih pomorskih isprava kako bi se mogao ukrcati na brod za Levant.

Unatoč tome što slika ima velik broj oštećenja, ponajprije ogrebotina zbog kojih je mjestimice skinut sloj boje, njezina ljepota nije bitno umanjena. Jedrenjak je naslikan s desnog boka po standardnoj shemi: većinu formata platna zauzimaju trup i jedrilje barka prikazanog u plovidbi pod povoljnim vjetrom. Trup broda je naslikan toplom smeđom bojom u nijansi prirodnog drveta, što je u Ivankoviće

opusu rijetkost. Pramac broda resi lijepa pulena, a krmu dekoracije. Na palubi nalazimo osam članova posade. Brod je razvio većinu jedara koja se nadimaju pod uzgonom vjetra. Taj dojam njihova volumena postignut je zahvaljujući izmjeni svijetlih (osunčanih) i tamnih (zasjenjenih) dijelova jedrenog platna. Dodatnu živost ionako dinamičnog motiva daje igra šarenih zastavica: hrvatske trobojnice na pramčanom jarbolu, stijega s nazivom broda na velikom jarbolu te signalnih zastavica i austro-ugarskog državnog stijega na krmenom jarbolu. U drugom planu, lijevo i desno od *Boritelja*, plovi po jedan jedrenjak, a u daljini se, skrivene velom izmaglice, naziru brdovite obale. Cijela slika prožeta je svjetlom i pokretom zahvaljujući zapjenjenome moru, vjetru u jedrima, lepršanju zastavica te vedrome sunčanom nebu. More je, umješnošću autora, tako vjerno naslikano da čutimo njegovu svježinu. Bark ratničkog imena *Boritelj* prikazan je u trenucima odmora od borbe s prirodnim elementom dok mirno plovi morskim plavetnilom.

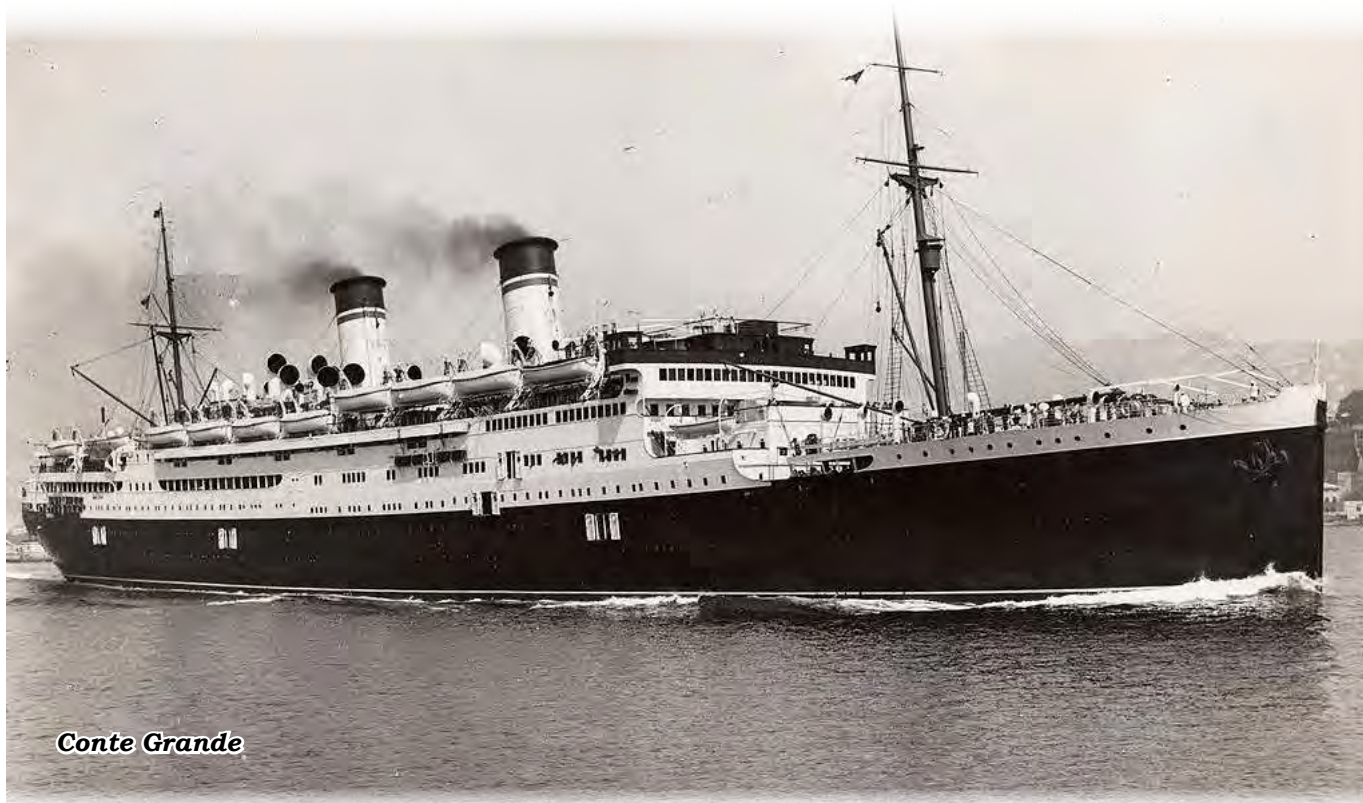

Dokument o iskrcaju S. Gjurovića s barka *Boritelj*

Bark *Boritelj*

CONTE GRANDE

Conte Grande

Piše:
Neven Jerković

U tršćanskom brodogradilištu Stabilimento Tecnico Navale, po narudžbi talijanskog broдача Lloyd Sabauda, porinut je u more u lipnju 1927. veliki preoceanski putnički brod koji je tom prigodom kršten imenom CONTE GRANDE. Jednako kao i nešto stariji blizanac CONTE BIANCAMANO imao je 25660 GT, bio dug 199 metara a snagom glavnih Parsons parnih pogonskih strojeva ukupne snage 24000 KS mogao je razviti brzinu od 21 čvo-

Prve godine na kružnim putovanjima CONTE GRANDE je dva puta posjetio i Boku kotorsku, 24. kolovoza sa 600 putnika i 482 člana posade te ponovo 4. rujna sa 550 putnika. Poslije se ovamo nije više nikada vratio.

ra. Na prvu se je plovidbu iz Genove i Napulja sa 1718 putnika zaputio 13. travnja 1928. prema New Yorku.

Na ovoj emigrantskoj pruži ostaje do 1933. kada je preuređen i prebačen na turističke plovidbe prema Južnoj Ameri-

ci na kojima ostaje sve do početka Drugog svjetskog rata. Te prve godine na kružnim putovanjima CONTE GRANDE je dva puta posjetio i Boku kotorsku, 24. kolovoza sa 600 putnika i 482 člana posade te ponovo 4. rujna sa 550 putni-

Conte Grande

Conte Grande - veliko stubište

Conte Grande - sala za ples

ka. Poslije se ovamo nije više nikada vratio.

Na prvo putovanje („Crociera in Levante“) CONTE GRANDE je zaplovio 5. kolovoza 1933. iz Genove, tičući luke Cannes, Barcelona, Palermo, Falero, Pirej, Mt.Athos, Canakalle, Istanbul, Pathos, Rodos, Larnaca, Beirut, Iraklion, Katakolon, Krf, Kotor, Dubrovnik i Brijuni sa dolaskom u Veneciju 26. kolovoza. Drugo putovanje kao „Crociera dei Quattro Mari“ započinje u Veneciji 1. rujna sa posjetom lukama Brijuni, Opatija, Zadar, Dubrovnik, Kotor, Krf, La Valetta, Tripoli, Cagliari, Caprera, Ajaccio

i Cannes sa povratkom u Genovu 10. rujna.

Nakon Mussolinijeve objave rata Francuskoj u lipnju 1940. CONTE GRANDE ostaje prisilno vezan u brazilskoj luci Santos sve do veljače 1942., kada je zaplijenjen i transferiran Amerikancima za koje u floti US Navy plovi pod imenom AP-61 USS MONTICELLO, zajedno sa AP-54 USS HERMITAGE ex CONTE BIANCAMANO. Odmah sudjeluje u operaciji „Torch“, savezničkoj invaziji u Sjevernoj Africi, prevozeći vojsku i opremu prema marokanskoj luci Casablanca. Nakon što kasnije u vojnoj

službi krstari morima Dalekoga istoka, od lipnja 1944. započinje stalne transatlantske plovidbe prevozeći vojne potencijale iz američkih luka prema europskim ratištima. Od lipnja 1945. privremeno plovi za Coast Guard a već 8. listopada poduzima jedno od svoja tri posljednja vojna putovanja iz New Yorka prema Napulju prevozeći na prostranim palubama 5813 talijanskih časnika i vojnika. Nakon što je još dvaput preplovio Atlantik, jednom iz Norfolka za Le Havre a potom iz New Yorka za Marseilles, USS MONTICELLO je u ožujku 1946. rasporemljen u Norfolku.

Nakon što je godinu dana proboravio na mrtvom vezu, brod je u listopadu 1947. vraćen talijanskoj Vladi, koja mu vraća i staro ime – CONTE GRANDE. Nažalost, posla za stari i isluženi brod više nije bilo, pa je i u Italiji ostao na sidrištu još sljedeće dvije godine. I kada je izgledalo da je svemu došao konac, CONTE GRANDE je od 1949. ponovo uposlen na pruzi prema Južnoj Americi. Tu ostaje sve do 1960. kada je konačno rasporemljen te sljedeće godine prodan u staro željezo. Izrezan je u La Speziji, na istom mjestu gdje je godinu ranije u hrpi staroga željeza završio i brod mu blizanac CONTE BIANCAMANO.

Conte Biancamano

Kako je Ilija Perušina spašavao Amerikance na Atlantiku

Piše:
Siniša Luković

Uslušalicama radiotelegrafista jugoslavenskog trgovačkog parobroda „Izabran“ oko podne tog 5. rujna 1926. godine zapiskutali su Morzeovi signali. Vješto uho i ruka operatera telegrafa na papir su odmah u slovnom obliku prenijeli poruku koja je iz etra stizala kao niz energičnih, kraćih i dužih „ti-ti-ta-ta“ tonova.

„Bilo koji brod što prolazi u blizini onesposobljenog škunera ‘Albert W. Robinson’, molimo da odmah obavijesti o njegovom stanju!“, glasila je hitna poruka koju je emitirao kuter „Marcoultin“ američke Obalne straže.

Parobrod „Izabran“ od 4.307 BRT, kompanije „Atlantska plovidba Ivo Račić“ iz Splita, u tom je trenutku bio na oko 150 milja od ulaska u zaljev Česapik na istočnoj obali SAD-a. Ploveći u balastu iz Mančestera u Velikoj Britaniji za američku luku Filadelfija gdje je trebao ukrcati teret,

Golemi valovi bacali su zaustavljeni parobrod kao orahovu ljudsku, a malom drvenom čamcu prijetila je velika opasnost da bude smrvljen udarcima o bok broda. Nadljudskim naporima četvorica pomoraca s „Izabrana“ zaveslali su prema oko 200 metara udaljenom „Albertu W. Robinsonu“ na kome je u međuvremenu izbio i požar.

115 metara dugi jugoslavenski parobrod nosio se s velikim valovima koje je na pučini Atlantika dizao jak sjeveroistočni vjetar. Na komandnome mostu gdje je radiotelegrafist upravo dobio poruku o opasnoj situaciji u kojoj se našao američki jedrenjak, gvardiju je držao treći oficir, Mario Petrić iz Cavtata dok je kormilarski točak u svojim rukama držao kormilar Ilija Perušina iz Donje Lastve kraj Tivta.

„Ponedjeljak, 6. IX. 1926. U 12.20 sati opazio se je na horizontu neki brod koji, nakon jednog sata, se mogao ustanoviti da je to neki jedrenjak koji plovi lijevo i desno kao bez stalnog cilja, sa rasklimanim jedrima i dvjema prove-nim jarbolima prelomljenim. U isto doba javljeno nam je radio-telegrafskim putem da je američki škuner ‘Albert W. Robinson’ onesposobljen i da javimo ako nađemo na njega.

Parobrod Izabran u luci

Ustinu, nakon malo, jasno se čitalo najavljeno ime po krmi jedrenjaka“, zapisao je, osobenim starinskim jezikom tog doba, treći oficir Petrić u svom osobnom dnevniku prve redove nečega što će se uskoro pretvoriti u jednu od najodvažnijih akcija spašavanja na moru koje su poduzimali naši pomorci.

Zapovjednik parobroda „Izabran“, kapetan Nikola Radoš, odmah je telegrafom izvijestio američku Obalnu stražu da je naišao na jedrenjak u opasnosti i poziciju na kojoj se oštećeni „Albert W. Robinson“ nalazi. Zatim je signalnim zastavicama uspostavio kontakt s posadom četverojarbolnog škunera koji se, bez kontrole, valjao na velikim valovima u blizini našeg parobroda.

„Nakon izmjene signala uspostavilo se da uslijed prodora vode posada jedrenjaka želi da napusti brod, ali da je njihov čamac neuporabljiv. Istodobno, dobi se i brzoplet od američkog razarača ‘Cummings’ veleći da će biti na licu mjesta oko 18.30 sati, a uz to da se pazi na jedrenjak u neposrednoj blizini. To bi se bilo rado učinilo, ali vidjevši da vrijeme prijeti da se pogorša, te da je u 18.30 već mrak, pa spašavanje bi bilo više otežćano, a možda i nemoguće, odlučio se zapovjednik uz očito pregara-

*Stradali američki jedrenjak
Albert W. Robinson*

nje da dade spustiti desni čamac u more“, stoji u dnevniku oficira Petrića.

U čamac za spašavanje jugoslavenskog parobroda kao dobrovoljci spustili su se prvi oficir s „Izabrana“, Dubrovčanin Antun Bianchi, treći oficir Petrić i dvojica pomoraca iz Boke – kormilari Gracija Vujović iz Stoliva i Ilija Perušina. Uvjet prve trojice da pođu u neizvjestan i opasan pokušaj spašavanja posade jedrenjaka bio je jedan jedini – da s njima neizostavno krene i Perušina koji je bio poznat po svojim sjajnim pomorskim vještinama i velikom iskustvu.

Golemi valovi bacali su zaustavljeni parobrod kao orahovu ljudsku, a malom drvenom čamcu prijetila je velika opasnost da bude smrvljen udarcima o bok broda. Nadljudskim naporima četvorica pomoraca s „Izabrana“ zave-

slali su prema oko 200 metara udaljenom „Albertu W. Robinsonu“ na kome je u međuvremenu izbio i požar.

Primaknuvši se jedrenjaku koji se valjao i posrtao na valovima, čamac s „Izabrana“ zatekao se u još težem položaju jer je prijetila opasnost da ga puno veći brod koji se nekontrolirano kretao doslovno zdrobi. Četvorica naših pomoraca grčevito se veslima i čakljama odupirala o bok „Alberta W. Robinsona“ s kojim su se vezali konopima i gledali da iskoriste svaki povoljan trenutak između nailaska valova, da kod sebe u čamac prebace po jednog američkog pomorca s jedrenjaka osuđenog na propast. Pri tome su Amerikanci morali skakati u more da bi ih naši pomorci onda odmah konopom izvlačili kod sebe u čamac. Posljednji je skočio tamnoputi kuhar s „Alberta W. Robinsona“ koji je pogrešno protumačio signal dan mu iz čamca pa je samo krajnjim naporom samog Ilije Peršine koji ga je dohvatio i povukao čakljom uspio da se spasi, da ne ostane zdrobljen u moru između bokova čamca i jedrenjaka koji su se povremeno sudarali. Na čamac je izvučeno sedam američkih mornara pa se barka okrenula i opet uz velike napore veslanjem probijala kroz pobješnjelo more, nazad prema parobrodu koji ih je čekao u blizini.

„Dok se čamac borio s nemirnim elementima, vraćajući se k parobrodu, jedrenjak bijaše ovijen gustim dimom i živim plamenom koji krvavo odsijevaše na gusto tada nastrtom nebu pri večernjem sumraku. Jeziv prizor upotpunjavaše krcata lađica, koja kao igračka divljeg valovlja, čas se podizala na površinu, a čas nestajala među srdilom mora. Sva posada spravna čekala dok se ista približi brodu. Ali, uslijed silnog ljuljanja

broda, iskrižanog mora i jake struje, čamcu u kojem bijaše već i velika količina mora, ne bijaše nikako moguće da se približi brodu...“, opisuje dramatične trenutke dnevnik oficira Petrića.

Kapetan Radoš stoga je odlučio upotrijebiti top za ispaljivanje konopa pa je debelo uže s omčom na kraju dobačeno do 40-ak metara udaljenog čamca koji je svakog trenutka mogao nestati u valovima. Jedan po jedan, američki pomorci s „Albera W. Robinsona“ navlačili bi omču ispod rame, oko svog tijela i držeći se objema rukama za konop skakali u vodu da bi ih posada s „Izabrana“ brzim povlačenjem konopa dovukla i podigla na parobrod. Tek kada su spašeni Amerikanci, krenulo je izvlačenje naših pomoraca jer se vidjelo da čamac nikako više sam ne može doći do broda, niti u takvom nevremenu može opet biti podignut na palubu „Izabrana“. Posljednji je u čamcu ostao sam Ilija Perušina kome je također dobačen konop, ali su ga drugovi s „Izabrana“ povukli ranije nego što je tivatski pomorac uspio da oko svog torza adekvatno fiksira omču. Munjevitom re-

akcijom Perušina je uspio maknuti omču koja mu se spustila oko nogu jer bi ga u tom položaju konop povukao u dubinu gdje bi se hrabri mornar sigurno udavio. Zgrabio je konop i grčevito se držao za njega dok ga drugovi nisu izvukli iz pobješnjelog mora na palubu parobroda. Cijela akcija od trenutka spuštanja čamca s parobroda „Izabran“ u more do momenta kada se i posljednji pomorac Ilija Perušina našao ponovno u sigurnosti na tom brodu trajala je od 16.15 do 19.45 sati. Svjedok posljednjih trenutaka te epohalne borbe za život i smrt u podivljalome moru bila je posada američkog razarača „Cummings“ koji je u međuvremenu pristigao na lice mjesta, ali nije se mogao uključiti u spašavanje posade jedrenjaka i samih jugoslaven-skih pomoraca koji su pohitali u pomoć svojim kolegama. „Cummings“ je zatim, vatrom iz svojih topova, zbog sigurnosti plovidbe drugih brodova, potopio zapaljenu olupinu jedrenjaka...

U već mrkloj olujnoj noći u kabinama na „Izabranu“, ogrnuti u tople pokrivače i napojeni rumom i vrućim čajem, odmarala su se sedmorica po-

moraca s jedrenjaka „Albert W. Robinson“ - zapovjednik Eldon D. Brown, prvi oficir časnik John B. Scott, drugi oficir George Wood i mornari W. C. Wilson, Henry Green, Ralph Stewart i Iphran Griffon.

Za iskazanu hrabrost i odlučnost u spašavanju posade američkog jedrenjaka predsjednik SAD-a Calvin Coolidge kasnije te godine nagradio je i odlikovao članove posade parobroda „Izabran“. Kapetan Nikola Radoš dobio je zlatni sat s posvetom, oficiri Bianchi i Petrić po dvogled s pozlaćenom posvetom, a bokeljski kormilari Vujović i Perušina zlatne medalje za hrabrost i novčanu nagradu.

Na medalji koju je dobio Perušina i koja se danas čuva u Pomorskom muzeju u Dubrovniku na engleskom jeziku ugraviran je tekst:

„Ilija Perušini, kormilaru jugoslavenskog parobroda 'Izabran', u znak zahvalnosti i poštovanja za njegovo herojsko djelo u spašavanju na moru 5. rujna 1926., posade škunera 'Albert W. Robinson'.“ Medalja na svom gornjem dijelu sadrži i latinski natpis „E plubirbus unum“ (Iz mnoštva jedan), službeni državni moto SAD-a.

Parobrod Izabran

SERIJAL KOTORSKO SREDNJOVJEKOVLJE (11)

Period 13. i 14. vijeka je doba definitivnog formiranja gradske komune Kotora sa svim karakteristikama razvijenog evropskog grada, sa formiranim gradskim magistratima, sudstvom, notarijatom, sa gradskim Statutom čije najstarije datirano poglavlje potiče iz 1301. godine. Na sreću, postoji sačuvan relativno veliki broj isprava, bilo u vidu pergamentskih listina sa pečatima iz ta dva vijeka ili notarskih unesaka najstarijih sačuvanih notarskih knjiga koje, istina nepotpuno, pokrivaju vrijeme od 1326. do 1337. godine, što omogućava sagledavanje svih oblika života u našem drevnom Gradu. Neki inserti iz tog života su obrađeni u ovom serijalu.

Stočarstvo u Kotoru u 14. vijeku

Piše:

Jovan J. Martinović

Srednjevjekovna komuna Kotor, grad pod nominalnom vlašću Nemanjića ali sa potpunom unutrašnjom samoupravom, sa Statutom čije su se pojedine odredbe donosile tokom 13. vijeka, a koji je potpuno uobličen do druge polovine 14. vijeka, grad sa razvijenim sudskim uređenjem, sa izdiferenciranim odnosima među staležima, sa nizom magistrata – gradskih službenika, sa sigurnom notarskom kancelarijom od samog kraja 13. vijeka, čije su dvije najstarije sačuvane notarske knjige iz razdoblja od 1326. do 1337. godine, bio je istovremeno grad sa veoma razvijenom privredom, centar razvoja zanatstva i duhovne nagradnje.

Svi staleži društva imali su znatne zemljišne posjede sa vinogradima, kestenjarima i maslinjacima u gradskom Distriktu, kao i zaseoke sa posadnicima u novodobijenim oblastima.

No malo je poznato da su se Kotorani pored zemljoranje bavili i stočarstvom, neki od njih veoma intenzivno. Evo šta o tome kažu notarski unesci:

Pavle konjušar primio je od Mića Bize 100 koza (*capra*) i 50 ovaca (*pecudes*) kao i 15 krava (*vacca*) na ispašu (*ad pascendum*) po običaju kraja (*secundum consuetudinem terre*).

Ivan, sin Obrada Cescena sa Prčanja, primio od Paška Salve 19 ovaca na ispašu.

Teodor, sin Čeprola, dobio je od plemića i brodovlasnika Petra Katene na ispašu 4 krave, jednu junicu (*mançola*) i 7 ovaca.

Miloš Ratkov sa sinom Bratislavom dobio od Roze, udove pok. Tripuna prezbitera Junija 23 ovce i tri krave sa jednom telicom (*vitella*).

Milogost i Bolin, sinovi pok. Radomira Čituma, dobili od plemića Marina Golie na ispašu 2 krave i 15 ovaca.

Dragoš, sin Dobrovoja iz Dračevice, dobio od Petra Polenara na ispašu 8 junica (*iuvenca*), jednu kobilu (*poletra*), 10 krava i 2 telice.

Dedek, sin Prodana Mastulića dobio od plemića Marina Golije 6 krava i 2 junice kao i 22 ovce.

Ginec i Jon, sinovi Bratice Skoromirovića iz Grblja, dobili na ispašu od Petra Polenara 9 krava i 2 junice.

Krajmir, sin Radohne Lačena, dobio od plemića Marina Domanjinog Bolice 6 krmača (*porca*) na tovljenje (*ad impinguandum*) do Božića s tim da mu pripadne jedna šestina. Istog dana Krajmir je uzeo od Marina Bolice još 11 većih i manjih krmača na ispašu.

Vasil, sin Hranoja Dragića iz Gradeca dobio od prezbitera Paška Beloša 3 stare krmače i 3 prasca te 2 praseta godišnjaka na ispašu u napolicu (*ad pascendum pro medietate*) na rok od 6 godina.

Petar Martinić i Premil Gurgović dobili su od Petra Sabe 21 kravu i 6 junica na ispašu, garant je Paulko, sin Bolkaše iz Gradeca.

Velikaš Bazilije Matov Drago određuje svojim testamentom da se prodaju njegovi konji i to: dva ždrepcu (*poledri*) koje ima kod Bustura, zatim ždrebac kod sinova Dobroja iz Gradeca, pa konj (*equus*) koji je kod kuće, kao i kobile (*iumente*) koje su kod pastira i kobila koju drži Bogoje pastir.

Miloje, sin Bradonje iz Luštice, dobio je od Deje, ud. Žore Budiše, 4 stare krave i 4 junice (*iunica*).

Bratoslav Pobratović iz Luštice dobio je na ispašu od Roze ud. Marina Gačulane 7 velikih i 3 male krave te 5 koza.

Dronko, sin Jurin a čovjek sv. Đorđa, dobio od prokuratora toga samostana Luke Palme i Mate Smalote 8 velikih krava i 2 junice (*iumentas*).

Dobro, sin Gradislava, i Beloje Poslušinić dobili su od Pavla Rile 50 runskih ovaca (*pecudes lanatas*).

Medoje, sin Juroja Markule, dobio je od Đorđa Crnelja 3 velike krave za oplodnju (*ad filiandum*) i jednog bika (*bouem*) od 2 godine, kao i jednu junicu od godine.

Dimitrije i Gostiša, sinovi Bradonje Bastura, dobili su od plemića Ivana Bazilio na ispašu 16 kobilica (*iumentas*) na 3 godine, s tim da idu pod pastuha (*sub stallone*) nakon čega će ih vratiti i podijeliti priplod.

Elgoje, sin Jure Babca, dobio je od Pavla Rile na ispašu 66 ovaca.

Maliur, sin Martina Barbulića, dobio je od istog Pavla Rile 37 ovaca.

Stanihna pok. Dragojla se nagodio sa Dobricom, udovicom Površka, za neke životinje (*bestie*) na ispaši.

Medovet, sin Gradeše, dobio je od plemića Marina Golije 3 krave, 10 koza, jednu magaricu (*asina*) i jednu prasicu radi oplodnje.

Baze Salve kao punomoćnik nekog Benka spori se sa Petrom Sabe oko krađe 4 konja sa opremom (*arnesia*) i bisagama (*besatie*) ali se na kraju ipak nagode.

Nikola Junijev Kačić „*de Scubi*“ se spori sa Sergijem Puli oko konja koji po procjeni suda vrijedi 9 + 24 perpera.

Ivan Baranin spori se sa Petrom Belecom oko nekog konja (*ecus*) vrijednog 26 perpera.

Paško Bartolov i Gojša Kalić bili garanti Vratku Drugoviću za 6 bivolica (*bolicis*) koje je „*dominus rex*“ poslao plemiću Bistu Primuti.

Krajša Bratković iz Morocije potvrđuje da je dobio od Mila Gospodinca na ispašu 2 krave, a od dobitka ili gubitka (*de bono et minus bono*) sve dijele popola.

Petronja Petrošev iz Gradeca dobio je od bratće Sergeja i Mateja, sinova pokojnog Tripuna Jakanje, na ispašu 6 prasica.

Budan iz Gradeca dobio je od plemića Petra Katene 20 starih prasaca i prasica i 4 praseta od godine i više na ispašu na tri godine.

Tvrdoje, sin Belje iz Luštice, čovjek Svetog Mihaila, dobio od Nucija Gile 6 starih krava, 3 od godine i 1 ovogodišnju na ispašu na 3 godine.

Grupša Tolić obećava Nuciju Gili dati 80 runskih ovaca (*lanatas*) starih i 30 mladih do

Mitrovdana, a garanti za to su Mojan Miletić, Nenoje Ozdričinić i Pavle Kostić

Mikša, sin Tekle sa sinom Pavlom, dobio od Baze Salve 18 krava i 95 ovaca na ispašu (*ad pascendum*).

Srdan, sin Prvoslava Gvinilokupčića, daće Pašku Bartolovom 150 runskih ovaca i 50 jagnjica (*anellas*) do Đurđevdana.

Prvec, sin Andrije Bratohne iz Luštice, dobio od Miće i Bena Bize 5 starih krata i 2 telica (*mançolos*)

Marin Kuličić iz Luštice, čovjek episkopa Svetog Mihaila, sa sinom Obradom, dobio od Baze Salve na ispašu 70 starih i 5 malih ovaca, 4 steone krave (*vaccas pregnantes*) i 3 telice (*vitellas*).

Bolislav, sin Miška iz Grblja, dobio je od Dobre, udovice Stjepana Martinuša, 42 runske ovce i koze, zatim 28 malih ovaca, 6 starih krava i 2 telice na ispašu, pod uslovom da su divje trećine sira (*caseum*) Dobrine a jedna trećina njegova, a što se tiče mladunaca pripašće svi Dobri.

Bratoslav, sin Andrije Magurića iz Luštice, čovjek Svetog Mihaila, dobio je od kamenara

(*petrariusi*) Miloša Bratomila 25 starih i 13 mladih ovaca.

Baroje, sin Đina Klakovića, dobio od Šima Stjepanovog 20 ovaca, 2 krave i 1 telića, a daće dva dijela potomstva dok je treća njegova.

Boljoje, sin Koste Bratkovića sa Luštice, dobio od Šima Stjepanovog 24 ovce, 2 krave i 1 telića, a daće dva dijela priploda.

Boga, udovica Radomira Čitunovića sa sinom Bolinom, potvrđuje da je od Dobre, udovice Stjepana Martinuša sa sinom Šimom, dobila na ispašu 17 starih ovaca i 13 mladih jednogodišnjih ovaca.

Beljoslav, sin Tokslava sa Kosova, dobio je od plemića Mata Abre 45 starih i 19 mladih ovaca, kao i 11 koza i 8 jaradi na ispašu.

Tvrdoje, sin pok pokojnog Bjelje, dobio od Miha Bazovog Pelegrina na ispašu 3 junice na tri godine.

Andrija Đurđević sa Podra sa sinom Petrom dobio od plemića Marina Golije 3 krave i 5 koza.

Bogdaša, sin pokojnog Bogdana Gudeča, dobio je od plemića Mata Tripunova Jakanja 2 suprasne krmače i 2 jednogodišnja prasca.

Boljoslav, sin Radoslava, dobio je od Ratka, sina Doberkova, 15 runskih ovaca i 6 koza.

Mildrug Subatinović dobio je od fratra Marka Peroja iz samostana Sv. Đorđa 5 krava i 2 teleta od pola godine na ispašu.

Daboje Dobravičić dobio je od Mata Tripunova Jakanje 1 vola za oranje (*de arare*), 1 staru kravu i jedno tele od godinu dana na ispašu.

Miloje Banović stanovnik Ledinca dobio je od plemića Marina Mihovog Vrakjena 15 runskih ovaca sa jaganjcima, 6 skotnih ovaca, 9 skotnih koza i 7 koza, daće polovinu priploda.

Tvrdoje, sin Vjelje, čovjek episkopa Svetog Mihaila, dobio je od plemića Miha pokojnog Baze Pelegrina 2 kobile i 1 ždrecicu na ispašu.

Mile, sin pokojnog Radomila Kverdonovića, dobio je od plemića Mata Abre 2 krave sa 2 teleta i 10 ovaca na ispašu.

Đin Bratice Skorović iz Grblja, čovjek Rade udovice Tripuna Saracena, dobio je od Petra Polenara 19 starih krava i 48 starih ovaca na ispašu.

Jon Napojević, čovjek episkopa Svetog Mihaila, dobio je od Nikole Petra Simonova 6 starih krava na ispašu.

Bogoje Prvolavić iz Kamenog, čovjek Milka Bolkačevića, dobio je od Dragolina Bazilija Matova 4 stare i 6 jednogodišnjih prasica na ispašu.

Obrada, žena Ivanka, čovjeka crkve Svete Marije od rijeke, dobila je od Petra Šestana 7 koza na ispašu.

Nišara, udovica Jurge Mrčule iz Grblja sa sinovima Medojem i Stjepanom prima od Petra Bugona 70 starih ovaca i 6 krava na ispašu.

Braća Petar i Milatik, sinovi pokojnog Pitića iz Luštice, dobili su od plemića Tripuna Baske 7 kobila i 1 ždrecicu na ispašu.

Bratoslav Pobratović iz Luštice, čovjek Svetog Mihaila, prima od plemića Mata Jakanje 2 velike i 1 malu kravu na ispašu.

Konjušar Pavle, sin Grupše, prima od Kate-ne, udovice Miha Vrakjena 3 stare i 1 jednogodišnju kravu na ispašu.

Smolota, sin Dobroslava iz Kamenog, čovjek sinova Bolkata, prima od Paška pok. Marina Pudiproše 3 stare i dvije jednogodišnje prasice.

Bogdan Migović iz Lastve prima od Petra Bugona 5 prasica na ispašu (*ad pascendum*) na tri godine.

Rada, opatica samostana Svetog Benedikta, prima od Jelene Medoševe Drago, a po testamentu njene sestre Deje, neke ovce za samostan.

(Po želji autora, tekst nije lektoriran)

Memoriam

BOŽO USANOVIĆ (17.02.1938-30.12.2016.)

Božo se rodio na Prčanju u siromašnoj obitelji Usanović kao treće dijete, od majke Marice i oca Andrije. Oženio se Janjom, Hrvaticom iz Đakova. Iz te bračne zajednice rođeni su sin Nenad i kćer Antonija. Oni su im podarili tri unuke, Marijanu, Tijanu i Aleksandru i dvoje praunuka Miloša i Milenu. To im je bila najveća radost u podmakloj životnoj dobi u

78. godini života i 55. godini bračnog zajedničkog i skladnog života.

Božo i Janja se pamte kao osobe vesele naravi, kao učesnici na svim feštama na Prčanju. Oni su bili članovi zabavne grupe „Kristali“ sa kojom su punih 40 godina zabavljali publiku. Uvijek su bili učesnici karnevala i maskenbala i ostati će upamćeni po veoma originalnim maskama „Klaudije“ i „Čarli Čaplina“. Voljeli su humor, šale, razne škerce i bio im je užitek zabavljati publiku.

Božo je imao posebnu sklonost ka muzici i dugo godina je svirao harmoniku.

On i Janja su bili veliki vjernici i privrženi katoličkoj vjeri i dugo godina su pomagali svećenicima oko održavanja Bogorodičinog hrama na Prčanju i učestvovali su na mnogim hodočasničkim putovanjima.

Božov uzor je bio svećenik, kanonik don Niko Luković, poznati povjesničar, pisac, humanista, rodoljub i iznad svega čovjek.

kada se formiralo Hrvatsko građansko društvo Crne Gore 2001. godine, Božo i Janja su postali njegovi članovi. Odmah se prihvatio funkcije povjerenika za Prčanj.

Obiteljska tradicija je bila nošenje barjaka u povodu značajnih događaja, proslava,

obljetnica ili crkvenih svetkovina. Zbog toga je bio ponosan i počašćen kada mu je povjerena uloga barjaktara u HGD CG. On je s velikim zadovoljstvom i ponosom nosio barjak na vanjskim proslavama sv. Tripuna, kao i u okviru realizacije projekta „Bokeljska priča“ u Dubrovniku, Omišu i Rijeci. Posebno je isticao zadovoljstvo kada ga je generalni konzul R. Hrvatske u Kotoru, Božo Vodopija, odabrao da nosi hrvatski barjak ulicama i trgovima Kotora za vrijeme proslave Dana državnosti Hrvatske.

Nakon posljednjeg našeg susreta u obiteljskoj kući kraj Bogorodičinog hrama na Prčanju, Božo nam se pohvalio riječima: „Sve u svemu, od mog rođenja pa do današnjih dana i uz teške dane moje mladosti i sve nedaće koje su pratile jedno siromašno odrastanje, mogu reći da mi je život ipak bio sadržajan bez obzira na oskudicu u materijalnom smislu. Ostalo mi je bogatstvo u duši i srcu jer sam živio i živim i dalje časno i pošteno zahvaljujući odgoju mojih roditelja, okruženju koje me rado prihvaćalo i poštovalo, te tome što je uz mene moja životna suputnica Janja, kao i naša draga djeca i unučad i praunučad.“

Takav je bio Božo i takvog ćemo ga pamtit.

Neka mu je vječna slava i hvala!

Memoriam

LIDIJA LAFOREST (12.10.1926-18.12.2016.)

Slikarica i fotografkinja Lidija Laforest napustila nas je 18. prosinca ove godine, kako bi sama rekla, „zaspavši“ u Zagrebu u 91. godini života.

Rođena je 12. listopada 1926. u Herceg-Novom kao jedna od tri kćeri fotografa Felixa Laforest i Ane rođ. Dinstl, a krštena u crkvi sv. Jeronima s imenom Lidija Valerija Marija. Unuka je pionira fotografije, Bečanina nastanjenog u Kotoru, Franza Thiarda de Laforest i Gabrielle von Lachmann. Mlađa Lidijina sestra Ernesta preminula je u najranijoj dobi, a starija Gabrijela se nakon udaje nastanila u Italiji.

Lidija je odrastala u Herceg-Novom, bokokotorskom gradiću u kojemu se sreće zapad s istokom, gradu kršćanske tradicije, ali i islamskih tragova, zaostalih nakon perioda turske dominacije gradom. Odgajana je u kozmopolitskom duhu stare burgundske obitelji Thiard de Bissy. Obitelji kojoj od Lidije, unatrag prateći pretke, stižemo u daleko 14. stoljeća do Claudea de Tyarda (Thiarda) koji vjenčanjem 1350. s Françoise de Bissy postaje gospodarom dvorca Bissy-sur-Flay. Kroz pet stoljeća davala je ova obitelj istaknute članove: kraljeve službenike, generale, ali i vjerske uglednike u Francuskoj, a nakon francuske revolucije, po-

četkom 19. stoljeća, nekoliko se članova skrasilo u Austriji. Bečki ogranak obitelji Thiard de Laforest nastavio je svoje trajanje u Boki Kotorskoj sve do naših dana, a ugasio se u Zagrebu, odlaskom posljednjeg potomka – Lidije Laforest-Čukvas.

U Zagreb se Lidija Laforest doselila s ocem Felixom 1945, u teškim i neizvjesnim vremenima završetka Drugog svjetskog rata, posebno za jednu obitelj aristokratskog i k tome austrijskog podrijetla. U Boki su ostavili oduzetu imovinu, vilu Laforest u Herceg-Novom sa starim mobilijarom, slikama, obiteljskim uspomenama. Sljedeće joj godine umire majka. Sve te obiteljske nedaće nisu je pokolebale, Lidija je do kraja života gajila veliku ljubavi prema Boki i posebno

rodnom Herceg-Novom. Redovito je, sve dok joj je zdravlje dopuštalo, provodila dio godine u Novom, boraveći u prostoru Atelijera Laforest, neposredno uz kompleks oduzete rodne kuće. A kada to više nije bilo moguće, maštala je i s oduševljenjem najavljivala kako će sljedeće godine ipak možda otputovati u Boku.

U Zagrebu je, pak, godine 1948. završila Državnu srednju obrtnu školu (danas: Škola primijenjene umjetnosti i dizajna), grafički odjel u klasi prof. Pavla Gavranica. Nakon polugodišnjeg rada kao pomoćni geodetski crtač u Hrvatskom narodnom zoološkom muzeju u Zagrebu, nastavlja školovanje u slikarskoj struci kod znamenitog profesora Tomislava Krizmana, potom kod prof. Fedora Vaića. Sljedeće godine se upisala na Akademiju primijenjenih umjetnosti u Zagrebu na kojoj je diplomirala 1955., u klasi prof. Ernesta Tomaševića. Spomenimo da je te godine na istoj Akademiji diplomirao i Vasko Lipovac, s kojim je Lidija preko kotorske obitelji Lui bila u bliskom srodstvu: Vaskov djed Maksimilijan brat je Lidijine bake Ernestine Lui.

Nakon diplomiranja započnje Lidijin samostalni umjetnički rad te izlaganje na značajnim skupnim izložbama u Hrvatskoj i inozemstvu. Godine 1958. postaje redovni

Memoriam

član ULUPUH-a. U razdoblju 1959.-1960. radi u Saveznom centru za obrazovanje rukovodnih kadrova u privredi u Zagrebu, na radnim mjestima savjetnika za estetsko oblikovanje, potom kao crtač – fotolaborant te likovni savjetnik. Od 1960. pa do mirovine, 1981., djeluje kao samostalna umjetnica. Autorska rješenja radi za Tvornice Nevu i Plivu, za Zbor liječnika Hrvatske, Građevinski Institut, Turistički savez Hrvatske i mnoge druge institucije u Zagrebu, ali i za turističke saveze Boke Kotorske i Crne Gore te za Zavičajni muzej i Udruženje muzičara u rodnom Herceg-Novom.

Nakon smrti oca Felixa, 1961., kako bi mogla nastaviti rad u očevom fotografskom atelieru u Herceg-Novom, Lidija pohađa teorijsku i praktičnu nastavu iz fotografije kod Milana Fizija te stječe diplomu majstora fotografije. Od 1970. član je Zajednice umjetnika Hrvatske. U Herceg-Novom, pak, bila je članom žirija na 6. (1973.) i 30. (1997.) *Hercegnovskom zimskom salonu*. Godine 1985. ULUPUH joj dodjeljuje posebno priznanje za doprinos radu i ugledu udruge, a gotovo tri desetljeća kasnije, 2013., priređena joj je retrospektivna izložba u Galeriji Karas u Zagrebu, autorice Lane Srkoč. Izložena 133 rada iz Lidijina opusa, podijeljena u tri kategorije: crteži i slikarstvo, foto-grafika i fotografije kao i dokumentarni materijal

na najbolji način približili su nam osobnost i, dosad nepoznati, opus autorice. Studionim tekstom dr. Ivane Mance, djelo Lidije Laforest konačno je zauzelo pripadajuće mjesto unutar tokova suvremene hrvatske umjetnosti.

Lidiju Laforest, posljednjeg izdanka znamenite obitelji, zapamtiti ćemo i kao donatoricu vrijedne dokumentacije i umjetnina iz obiteljske ostavštine. Tako 2004. donira Pomorskom muzeju Crne Gore u Kotoru obiteljski portret *Mali Franz laforest prislonjen uz majčin skut* (u stalnom postavu), rad istaknutog bečkog majstora iz sredine 19. st., a potom 2008. istome muzeju daruje vrlo vrijedan *Foto-album narodnih nošnji* s autorskim fotografijama njena djeda Franza Thiarda de Laforest. Godine 2005. donira Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu iznimno vrijedne albume djeda Franza (*Album von Dalmatien*) i oca Felixa kao i sačuvani rijetki drveni fotografski aparat s objektivom iz 19. stoljeća.

Osim po vrijednim autorskim djelima i donacijama Lidiju Laforest pamtit ćemo po onome što je rijetko blago – osobinama koje krase samo velike žene: po blagoj naravi, urođenoj finoći i plemenitosti, ljubavi prema svakom čovjeku, po klasičnoj kulturi i obrazovanju. Lidija je pripadala staroj, gotovo iščezloj, plejadi čestitih, obrazovanih

i radišnih Bokelja koje je bilo čast poznavati i iz čijeg se ugodnog druženja i razgovora baštinilo trajne vrijednosti. Njeno profesionalno djelovanje bilo je, kao i privatni život, – samozatajno, prolazila je ovim svijetom nenametljivo, sasvim tiho, nikada ne ističući svoju ulogu ili zasluge. Stoga je se mi danas s pijetetom prisjećamo, k tome ističući da je Lidija Laforest, kako u Zagrebu tako i u multinacionalnoj i multikonfesionalnoj zajednici poratnog rodnog grada, bila voljena i poštovana. A takvom će i ostati sačuvana u našim sjećanjima i srcima.

U Zagrebu,
26. prosinca 2016.

Željko Brguljan

Memoriam

ANTUN Tonko TOMIĆ (09.01.1924-05.01.2017.)

Boka kotorska siromašnja je na početku 2017. godine za još jednog istaknutog povjesničara, dugogodišnjeg službenika Pomorskog muzeja u Kotoru, člana i vanjskog suradnika Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore, posljednjeg pripadnika poznate dobrotске obitelji Tomić.

Tonko Tomić rođen je u Dobroti 1924. godine u obitelji pomoraca. Završio je osnovnu školu u rodnome mjestu, nižu gimnaziju u Kotoru, a zatim nautiku.

U 1955. godini zaposlio se u Pomorskome muzeju i u njemu ostao do umirovljenja 1988. godine. U Pomorskome muzeju našao je sebe i, kako je rekao, dobio je mjesto o kome je maštao u mladosti. „Te 33 godine rada u muzeju ostale su mi u lijepoj uspomeni jer sam radio ono što sam uvijek želio. Radio sam s ljudima koji su bili stručnjaci u svom poslu, spremni da svoje bogato znanje prenesu na druge, na mlade ljude koji će ih jednog dana zamijeniti i nastaviti rad na istraživanju pomorske prošlosti Boke. Spomenut ću samo neke od njih: prof. Ignjatio Zloković, Jovan Martinović i Mišo Begović, direktori muzeja, prof. Milivoj Milošević, kapetan Tomo Radulović...“, pričao je Tonko. On je čitavi radni vijek tragao za podacima o prošlosti Dobrote. Sve podatke do kojih je došao marljivo je obrađivao i objavljuvao u Godišnjaku, koji je tiskan svake godine. U Pomorskom

godišnjaku surađivali su poznati kotorski povjesničari: Ignjatije Zloković, don Antun Milošević, don Ivo Stjepčević, don Niko Luković, Risto Kovijanić, Antun Dabinović, dr. Slavko Mijušković i Miloš Milošević, koji je objavio najviše priloga o pomorskoj prošlosti Dobrote. Iako je bio skoro tri deset godina u mirovini, nije prestao raditi i pratiti događaje u Muzeju te je posebno isticao veliku ulogu u razvoju Muzeja sadašnje direktorice Mileve Pejaković Vujošević.

Suradnja HGD CG s Tonkom započela je još 2005. godine kada su Tripo Schubert i Dario Musić uređivali časopis Hrvatski glasnik i došli na ideju da Tonko pripremi građu o svim pomorskim bratstvima Dobrote te da bi u formi jednog serijala sve to objavili. Tako su sva bratstva obrađena i tiskana u 25 bojeva Glasnika.

Tonko je 40 godina marljivo skupljao građu o pomorskoj prošlosti Dobrote, čekajući da se pojavi izdavač koji bi sve to u formi jednog monografskog izdanja objavio. Hrvatsko građansko društvo prihvatilo se tog posla i tiskalo monografiju pod nazivom „Dobrota - povjesnica bokeljskog pomorstva“, koja obuhvaća pomorsku i kulturnu povijest Dobrote XVI. – XX. stoljeća.

Na promociji monografije 17. rujna 2009. godine Tonko je uz ostalo rekao: „Na malom prostoru, a još manjem broju stanovnika, veliki je broj pomoraca, a posebno pomorskih kapetana. Od XVIII. do XIX. stoljeća bilo je 1.581 pomoraca od kojih je 814 bilo s titulom pomorskog kapetana iz 25 dobrotskih pomorskih bratstava... Sretna je okolnost što se HGD CG ponudilo da tiska ovu monografiju, na čemu sam im vrlo zahvalan i to osobito Tripu Schubertu koji je bio inicijator ovog projekta, kao i Dariju Musiću koji je uložio mnogo truda oko tehničke i likovne obrade monografije...“

Tonko je doživio duboku starost, 93 godine, uživajući u radu, u velikoj ljubavi prema katoličkoj vjeri, sretnom braku s Mirom Brajnović, sestrom poznatog profesora na Sveučilištu u Pamploni u Španjolskoj, Luke Brajnovića.

Ostavio je iza sebe 3 kćerke, 9 unuka i 6 praunuka.

Neka mu je vječna slava i hvala! Počivao u miru!

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Časopis Hrvatski glasnik, izdavača Hrvatskog građanskog društva, jedino je glasilo Hrvata Crne Gore. Bavi se temama važnim za život hrvatske zajednice u Crnoj Gori: političkim, gospodarskim, društvenim, kulturnim, povijesnim... ali je i u stalnoj misiji povezivanja dvaju država Hrvatske i Crne Gore

Distribuirana se u Crnoj Gori, Hrvatskoj, Europi, SAD, Kanadi, Australiji...

Otvoreni smo za suradnju, sugestije i dobronamjerne primjedbe.

Nastojimo da svaki sljedeći broj uradimo bolje i kvalitetnije, sa raznolikim i zanimljivim sadržajem.

Budite i dalje s nama, šaljite Vaše priloge, budite i Vi jedan od kreatora našeg i Vašeg lista!

ČASOPIS MOŽETE PRONAĆI:

- U katedrali sv. Tripuna u Kotoru
- U uredu HGD CG
- U Tivtu kod Andrije Krstovića

Tiskanje časopisa potpomogli:

* FOND ZA ZAŠTITU I OSTVARIVANJE MANJINSKIH PRAVA

* DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA

* TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA

* DRŽAVNI URED ZA HRVATE IZVAN HRVATSKE

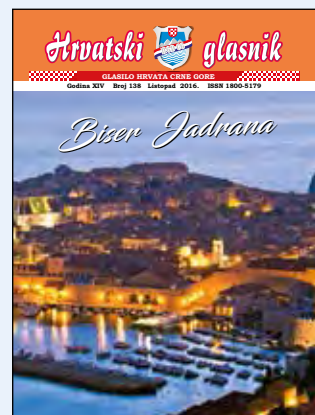
MEDIJSKI PARTNERI

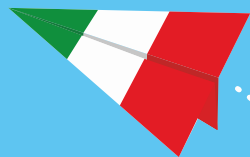
99,0 MHz i 95,3 MHz

LOKALNI JAVNI EMITER RADIO KOTOR

S ponosom nosimo ime svoga grada!

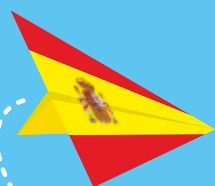

Croatia Airlines
Rim
Venecija
Vueling
Rim
Volotea
Venecija
easyJet
Milano

Izravni letovi iz Dubrovnika!

Croatia Airlines
Düsseldorf
Frankfurt
Lufthansa
Frankfurt
München
Eurowings
Berlin
Düsseldorf
Hamburg
Hannover
Stuttgart
EasyJet
Berlin
Air Berlin
Düsseldorf
Transavia München

easyJet
Edinburgh
London
Bristol
British Airways
London
Monarch
Birmingham
London
Jet2.com
Belfast
Edinburgh
Leeds
Manchester
Newcastle
Nottingham
Norwegian
London
Thompson Airways
Bristol
Glasgow
London
Manchester
Newcastle
Birmingham

Vueling
Barcelona
Iberia
Madrid
Norwegian
Barcelona
Madrid

SAS
Kopenhagen
Oslo
Stockholm
Norwegian
Bergen
Helsinki
Kopenhagen
Oslo
Stavanger
Stockholm
Trondheim
Finnair
Helsinki

Croatia Airlines
Pariz
Nica
easyJet
Lyon
Pariz
Toulouse
Volotea
Bordeaux
Nantes
Marseille
Transavia France
Pariz

 DUBROVNIK AIRPORT
ZRAČNA LUKA DUBROVNIK

☎ headoffice@airport-dubrovnik.hr / ☎ +385 (0) 20 773 100 / ☎ +385 (0) 20 773 322

Ledo Pizze
opasno dobre!

NOVO!

PIZZETE
Sunkica Sir

www.ledo.hr

